NR. 2 2023

€ 3,50

BUITEN DE ORDE

ANARCHISTISCH KWARTAALBLAD

Klassenstrijd en klassenverraders

AI en kapitalisme

Tankies en tanks

BUITEN DE ORDE 2/2023 INHOUDSOPGAVE

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad *Buiten de Orde* is een uitgave van de Vrije Bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteedt aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil daarmee een blad voor de anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Omslagillustraties
Thms

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond zijn automatisch abonnee van *Buiten de Orde*; niet-leden kunnen zich abonneren voor € 20,00 per jaar. Voor mensen in de gevangenis is *Buiten de Orde* gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Abonneer je via vrijebond.org/buitendeorde/abonnement, en maak o.v.v. 'abonnement *Buiten de Orde*' € 20,00 (meer is ook welkom) over op: IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGB NL2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

Redactie *Buiten de Orde*
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
redactie@buitendeorde.nl
buitendeorde.org

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
secretariaat@vrijebond.nl
vrijebond.org

Vrije Bond
De uitgangspunten van de Vrije Bond waarin onder meer de visie is omschreven staan elders in deze uitgave en de werking van de Solidariteitskas met alle mogelijkheden tot het financieel ondersteunen van mensen en initiatieven is terug te vinden op de website van de Vrije Bond. Ook het aanmelden als lid of abonnee kan vrij eenvoudig via vrijebond.org.

Losse nummers zijn voor € 3,50 te koop bij:

Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24
Amsterdam
sjakoo.nl

Vredesburo Eindhoven
Grote Berg 41
Eindhoven
vredesburo.nl

De Lektuurhal
Over de Kelders 10
Leeuwarden

Boekhandel Rosa
Oliemuldersweg 43
Groningen
bookshoprosa.org

Redactioneel

Voor jullie ligt een nieuwe editie van de *Buiten de Orde*, het tweede nummer van 2023. De totstandkoming van dit nummer heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Met name vanwege een structureel tekort aan mensen die aan de *Buiten de Orde* meewerken is al het redactiewerk het afgelopen jaar gedaan door een te kleine redactie en heeft de te grote werkdruk op verschillende manieren haar tol geëist.

We hebben dan ook besloten om de zomeruitgave van de *Buiten de Orde* over te slaan, zodat we ons met alle energie kunnen richten op het evalueren van het redactieproces van het afgelopen jaar, het werven van nieuwe redactieleden en het vormen van een goed functionerende redactie die stevig staat. Onze ervaring heeft geleerd dat het redigeren en vormgeven van een kwalitatief goede *Buiten de Orde* niet gemakkelijk te combineren is met het stroomlijnen van het interne, redactionele proces. We hebben daarom als redactie besloten de tijd en ruimte te nemen om de redactie aan te vullen en uit te breiden, zodat de redactieleden in de toekomst op een fijne en duurzame manier aan de *Buiten de Orde* kunnen werken.

De huidige redactie heeft behoefte aan mensen die gemotiveerd zijn om teksten te redigeren, die actief mee willen denken met redactionele vraagstukken, die goed zijn in het vinden, maken of verkrijgen van beeldmateriaal, verstand hebben van vormgeving, onervaren schrijvers kunnen begeleiden bij het schrijven van stukken, of weten hoe sociale media het beste werkt voor een groter bereik van de *Buiten de Orde*. Afijn, op alle gebieden kunnen we mensen gebruiken die hun steentje bij willen dragen. Tegelijkertijd vinden we het ook belangrijk dat de redactie een afspiegeling is van de anarchistische beweging en hebben we diversiteit hoog in ons vaandel staan. Schroom dan ook niet om ons te contacteren als je vragen, interesse, ideeën of bedenkingen hebt over jouw mogelijke rol in de redactie.

De komende tijd zullen we de leden van de Vrije Bond informeren over onze pogingen tot de noodzakelijke versterking en verbreding van de redactie. De redactie zal actief deelnemen aan bijvoorbeeld het Vrije Bond-congres (augustus 2023) en mensen benaderen die ideeën hebben over het uitnodigen van potentieel nieuwe redactieleden.

Tot die tijd hopen we dat je kunt genieten van deze uitgave van de *Buiten de Orde*. Opnieuw komen er in deze editie vele stemmen aan bod, getuige de vele interviews die in deze editie te vinden zijn. Zo vind je onder andere een interview met Soedanese anarchisten, een interview over klassenstrijd en -verraad met D. Hunter en meer. Daarnaast is er ruimte voor verschillende vormen van verdieping, welke je vindt in de artikelen over kunstmatige intelligentie en kapitalisme, over schulden in Nederland, over mindfulness en activisme en over de herkomst van het concept 'tankies'. Ook zijn alle vaste rubrieken weer van de partij, en vind je in deze editie een opruiend gedicht, een verslag van het anarchistisch jongerenweekend, een podcastrecensie, een boekbespreking en oproepen voor het No Border Camp en tegen kernenergie. Kortom, genoeg te lezen!

Mocht de inhoud van deze *Buiten de Orde* (of van dit redactioneel) reden geven om in de pen te klimmen, doe dit gerust en laat ons je mening of ideeën horen. Houd ons tegelijkertijd op de hoogte van acties (ook met actieverslagen) en andere zelfgeorganiseerde initiatieven en stuur je creatieve, verdiepende, opruiende, poëtische of geïllustreerde bijdrage door aan redactie@buitendeorde.nl. De volgende deadline zou op 1 september zijn, maar deze vervalt voor nu. Toch roepen we iedereen op en nodigen we expliciet onervaren schrijvers uit om hun stukken in te sturen voor de daaropvolgende deadline op 1 november.

Redactie *Buiten de Orde*

Redactionele noot

In het vorige nummer van Buiten de Orde (nummer 1 2023) zijn we vergeten om te vermelden wie de foto heeft gemaakt bij het artikel van Christiaan Verweij, ‘Soundtrack voor de revolutie’. Op bladzijde 71 is het beeld van Jan Kees Helms.

WERK ZE! OF TOCH NIET?

PODCASTS OVER ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN, POLITIEK VERANTWOORD SPIJBELEN EN HET IDEE VAN NIET WERKEN

Tekst Ronja en Petra

Arbeid is iets waar veel mensen over nadenken. Mensen die werk hebben (inclusief onszelf, Ronja en Petra), hebben het vaak druk en raken overwerkt. Hoe komt het dan toch dat we zo veel werken en een slecht geweten krijgen als we thuis zitten en 'niet productief' zijn? Het antwoord hierop proberen we te vinden in vijf podcasts over arbeid. De eerste twee podcasts gaan over tijd en geld. Daarna volgt een podcast over waarom werken geen oplossing is en een andere over hoe we politiek verantwoord kunnen spijbelen. De laatste podcast neemt ons mee in een fictieve wereld zonder werk.

WORKING TIME STRUGGLES, LIVE FROM LABOR NOTES
Belabored podcast

In het kort: *Belabored podcast*: 'Working Time Struggles, Live from Labor Notes', een pleidooi voor een strijd voor betere arbeidstijden, een uur en vijftien minuten lang, in het Engels. (Bedankt J. voor de tip.)

De maaksters
Belabored is al ruim tien jaar de podcast van het links intellectueel tijdschrift *Dissent* uit de Verenigde Staten. In de podcast onderzoeken Sarah Jaffe en Michelle Chen werkgerelateerde vraagstukken. Jaffe werkt als journaliste en auteur en heeft onder andere het boek *Work won't love you back* geschreven. Chen is eveneens auteur en schrijft voor tijdschriften zoals *The Nation* en *In these Times*.

Waar gaat het over?
In de podcastaflevering 'Working Time Struggles' gaan de twee maaksters tijdens een podiumdiscussie in gesprek met drie anderen over hun strijd voor een betere verdeling van hun arbeidstijd. Deze podiumdiscussie is opgenomen tijdens een bijeenkomst van Labor Notes, een netwerk van mediamakers en organisatoren uit de arbeidersbeweging.

Aan de discussietafel zijn aangeschoven Donna Jo Marks, lid van de Bakery, Confectionery, Tobacco workers and Grain Millers International Union (BCTGM); Carlos Perez, leraar in North Carolina en Jessica Wender-Shubow, voorzitter van de Brookline Educators Union (BEU). Zij vertellen over hun strijd voor betere arbeidstijden. Zo vertelt Marks dat het haar en anderen gelukt is om werkgevers te verbieden om zomaar overuren op te leggen zonder voorafgaande aankondiging. Perez neemt de luisteraar mee naar zijn werk als leraar aan een school waar ze goede ervaringen hebben opgedaan met één dag in de week minder verplichte lesuren voor scholieren en leerkrachten. Wender-Shubow legt uit waarom en hoe ze stakingen voor betere arbeidstijden op scholen organiseren.

Na deze voorbeelden proberen de podcastmaaksters en hun gasten antwoorden te vinden op de vragen of de tijd die we op het werk doorbrengen het geld en de stress wel waard is en of het nodig is voor betere arbeidstijden te strijden. Een antwoord is snel gevonden: ja, het is belangrijk om voor betere arbeidstijden te strijden.

Wat vonden wij?
De podcastmaaksters en hun drie gasten zijn er zeker in geslaagd om mij als luisteraar na te laten denken over hoe ik met mijn arbeidstijd omga. Is die zoveelste monoloogachtige vergadering van het management echt nodig of kan ik die tijd niet beter besteden aan een wandeling met een collega of het lezen van (vak)literatuur? Wellicht had de podcast iets korter gekund. Desondanks loont het om naar Marks, Perez en Wender-Shubow en hun strijd voor betere arbeidstijden te luisteren.

ALS WE DAKLOZEN (EN IEDEREEN) NU EENS GEWOON VEEL GELD GAVEN
De Standaard Vandaag

In het kort: *De Standaard Vandaag podcast:* 'Als we daklozen (en iedereen) nu eens gewoon veel geld gaven', over experimenten met een basisinkomen, zestien minuten lang, in het Nederlands.

De makers
Dit is een podcast van *De Standaard*, een Vlaamse krant met bijbehorende website. *De Standaard* is van oorsprong een katholieke krant en komt voort uit de studentenbeweging van begin twintigste eeuw.

Waar gaat het over?
De podcast 'Als we daklozen (en iedereen) nu eens gewoon veel geld gaven' gaat over 'het zoveelste' (aldus de presentator) experiment op het gebied van een basisinkomen. Er worden diverse buitenlandse experimenten besproken. De meeste aandacht wordt besteed aan een experiment van een tv-zender waarbij vijf dakloze mensen elk tienduizend euro kregen. Na een jaar bleken vier van de vijf deelnemers hervallen in armoede.

Wat vonden wij?
Het gebrek aan succes van het Vlaamse tv-experiment wordt door de makers volledig geweten aan een gebrek aan selectie en begeleiding. Er worden echter geen vragen gesteld over het geschonken bedrag (wat is tienduizend euro nou tegenwoordig, hoe kun je daarmee je leven compleet omgooien?) en ook niet over het feit dat dit een tv-programma was en er dus allerlei belangen meespeelden anders dan dakloze mensen een kans geven om hun leven 'op de rit' te krijgen.

Over het onderwerp basisinkomen valt veel te zeggen. Nou is een eenmalige gift natuurlijk iets anders dan een basisinkomen, maar de tweede helft van de podcast gaat meer over het klassieke idee van het basisinkomen en bespreekt een aantal voors en tegens. Volgens de makers zou het aan iedereen verstrekken van een basisinkomen, solidariteit bevorderen. Maar ik zou eerlijk gezegd niet weten waarom het geven van een basisinkomen aan Belgische multimiljonair Marc Coucke ervoor zou zorgen dat die zich ineens solidair zou gaan voelen met de dakloze vrouw die in het portiek van één van zijn investeringspandjes probeert aan de kou te ontkomen.

Interessant vond ik het experiment waarbij een grote groep baanlozen zonder voorwaarden een paar honderd euro extra per maand kreeg om te kijken welke verschillen er zouden zijn met een controlegroep. En wat bleek? Er waren nauwelijks verschillen; de mensen die extra geld kregen kwamen niet sneller aan werk, maar ook niet minder snel. En ze zochten ook niet minder hard naar betaald werk.

In Duitsland was er op het moment van het maken van de podcast een experiment in de maak waarbij 122 willekeurig gekozen Duitsers drie jaar lang een basisinkomen van twaalfhonderd euro per maand krijgen (net boven de armoedegrens). Hoewel ik enorm *conflicted* ben over het onderwerp basisinkomen, gun ik het deze mensen van harte maar ben ik wel een beetje bang voor wat er met ze gebeurt ná die drie jaar.

De podcast geeft een heel aardig overzicht van experimenten uit allerlei verschillende landen. Het is een erg korte podcast (ruim 16 minuten) en kan daarom niet diep op de experimenten ingaan. Wel zijn al deze experimenten via internet vrij gemakkelijk te vinden als je meer wilt lezen. Al met al heeft deze podcast qua analyse vrij weinig om het lijf, maar biedt deze wel een prima startpunt om meer te lezen over experimenten op dit vlak.

OVER (MINDER) WERKEN
Welgemeend podcast

In het kort: *Welgemeend podcast:* 'Over (minder) werken', Marguerite van den Berg, uitgebreid interview over het boek *Werk is geen oplossing*, 0:56h, in het Nederlands.

De maakster
Welgemeend is een podcast van Franne Mullens waarin ze met diverse mensen praat over werk, welzijn en minder werken. Deze podcast sluit mooi aan bij haar baan aan de Vrije Universiteit Brussel waarbij ze onderzoek doet naar de invloed van de dertigurige werkweek op het leven en werken van mensen. Naast haar onderzoek is Mullens ook actief bij Furia, een feministische denktank in België.

Waar gaat het over?
In de aflevering 'Over (minder) werken' gaat Mullens in gesprek met Marguerite van den Berg, onderzoekster aan de universiteit Utrecht. Van den Berg schreef het boek *Werk is geen oplossing*, waarin ze stelt dat bijna iedereen die werkt, moe is en geen tijd heeft. Dit gaat ons allemaal aan – ook de mensen met een vaste baan, zo de auteur.

Het interview begint met de inspiratie voor het boek en volgt daarna de belangrijkste thema's uit het boek. Zo legt Van den Berg uit waarom betaald werk onbetrouwbaar is, wat zij met uitbuiting bedoelt en dat het een collectief probleem is. Daarna gaat het gesprek verder over feminisme en werk. Aan het einde van het interview deelt Van den Berg reacties die ze heeft ontvangen naar aanleiding van haar boek.

Wat vonden wij?
In het interview krijgt Van den Berg veel ruimte om haar ideeën over werk uit te leggen en iets over de totstandkoming van haar boek en de reacties erop te vertellen. Het boek (ook als audioboek beschikbaar) is overigens ook de moeite waard. Voor mij voelt het boek *Werk is geen oplossing* trouwens niet aan als een verslag van een onderzoek maar meer als een uitleg van een idee over werk. Met die gedachte in mijn achterhoofd (dat ik niet een onderzoek aan het lezen ben), vind ik het een fijn boek. Het boek was voor mij een stuk toegankelijker dan de podcast. Dit omdat er in het boek vele goede voorbeelden worden geven die ik nodig had om na te denken over het idee dat werk geen oplossing is.

Belangrijk om te weten is dat Van den Berg zich zeer bewust is van haar bevoorrechte positie en dat ze tegelijkertijd waarschuwt dat het onderscheid in precaire, kwetsbare en/of geprivilegieerde arbeiders elke saamhorigheid weg kan nemen. In haar boek benadrukt ze dat je niet alleen bent. Die gedachte hielp. Ik durf nu weer na te denken over werk en de structuren die erachter liggen in plaats van de schuld dat ik momenteel minder productief ben alleen bij mijzelf te zoeken.

BLAUMACHEN MIT MARX (SPIJBELEN MET MARX)
Dissens podcast

In het kort: *Dissens podcast:* 'Blaumachen mit Marx, Anleitung zum Ab-Fucken', een kritiek op het kapitaal en een pleidooi voor politiek verantwoord spijbelen, dertig minuten lang, in het Duits.

De maker
De podcast *Dissens* is het geesteskindje van Lukas Ondreka. Hij praat in zijn podcast met auteurs, wetenschappers en activisten over het kapitalisme, de politiek en de maatschappij. Naast deze podcast is Odreka werkzaam als journalist en fotograaf in Duitsland.

Waar gaat het over?
Ondreka interviewt in de aflevering 'Blaumachen mit Marx' Luise Meier over haar boek *MRX-Maschine*. Dat boek is een kritiek op het kapitalisme met als hoofdboodschap: de mens moet *ab-fucken* wat hem *ab-fuckt*. En ja, dit lijkt erg op het bekende liedje: 'Mach kaputt, was euch kaputt macht' van Ton Steine Scherben.

Het interview met Meier volgt in grote lijnen het boek waarin een verwijzing naar de ideeën van Karl Marx niet over het hoofd te zien is. Meier weet dat Marx niet bepaald

een feminist was, maar gebruikt graag zijn kritiek op het kapitaal. Wat het feminisme betreft, vindt zij dat het niet alleen moet gaan over gelijke behandeling van mannen en vrouwen maar ook om gelijke behandeling van vrouwen onderling.

Eigenlijk, zo legt ze uit, zijn we allemaal proletariër omdat we loonarbeid verrichten. Af en toe niet productief zijn, spijbelen, is ook een politiek statement. Soms is het echter te laat om niets meer te doen maar kún je niets meer doen omdat je bent opgebrand. Een burn-out is vaak ook een structureel en niet alleen een individueel probleem. Je kunt een burn-out zien als een staking van je innerlijke proletariër, aldus Meier. Door meer te luisteren naar onze innerlijke proletariër zouden we (zelf)uitbuiting kunnen tegengaan en kunnen kijken hoe we elkaar kunnen steunen. Haar boek eindigt dan ook met de eenvoudige formule: revolutie = fuck up + solidariteit.

Wat vonden wij?
Meier denkt op een prikkelende manier na over arbeid en het recht op luiheid. De podcast is lekker kort en krachtig, net zoals de boodschap van Meier. Helaas eindigt het interview net iets te abrupt. Ik had graag meer van haar gehoord.

THE RIGHT TO DO NOTHING HAK UNTUK MALAS
Klangkunst

In het kort: *Klangkunst:* 'The Right to Do Nothing / Hak Untuk Malas – Hörspiel über die Zukunft der Arbeit', een hoorspel over migrantenarbeiders in Hongkong, eenenvijftig minuten lang, in het Duits, Indonesisch en Kantonees; een versie met Engelse ondertitel is te vinden via YouTube.

De makers
Deze fictieve podcast is gemaakt door Riar Rizaldi. Hij is geboren in Indonesië en werkt als kunstenaar, curator en amateurwetenschapper in Hongkong. In zijn kunst houdt Rizaldi zich bezig met thema's zoals het kapitaal en technologie. Deze podcast is in opdracht van het CTM Radio Lab 2021 tot stand gekomen en een vertaalde versie was tijdens *Klangkunst*, een radioprogramma van Deutschlandfunk Kultur, te horen.

Waar gaat het over?
In de podcast 'The Right to Do Nothing / Hak Untuk Malas' schetst Rizaldi een leven zonder betaald werk. Wat niet wil zeggen dat de arbeidsmigranten in zijn verhaal geen inkomen krijgen. Zij worden voor andere dingen betaald, bijvoorbeeld voor het dromen en slapen. Dit zijn nieuwe vormen van productiviteit. Het niets doen wordt betaald.

Het is geen podcast zoals de hiervoor besproken podcasts over arbeid. Je kunt het beter omschrijven als een hoorspel. Met veel muziek en geluidseffecten creëert Rizaldi een bepaalde sfeer en vertelt hij het verhaal van de arbeidsmigranten in Hongkong.

Wat vonden wij?
Persoonlijk vond ik het erg leuk om een keer naar een fictieve podcast te luisteren waarin de muziek en andere geluidseffecten het verhaal dragen. Hierdoor werd ik meegenomen in een andere wereld. Ik vind het een heel fijn hoorspel en heb er met veel plezier naar geluisterd. Ik moet wel toegeven dat ik context nodig had om te begrijpen waarover het gaat. Pas nadat ik de introductie van *Klangkunst* over het project 'The Right to Do Nothing / Hak Untuk Malas' had gehoord, kon ik beginnen met het luisteren naar en wegdromen over een wereld zonder betaald werk. Aan het einde van de Engelse versie van dit hoorspel kun je overigens een interview met Rizaldi vinden.

Conclusie
Na het luisteren van deze vijf podcasts hebben we nog geen kant en klaar antwoord op onze vraag waarom we zo veel werken. Wel werden we geïnspireerd om voor een faire arbeidstijd te vechten, kregen we een overzicht van een mogelijk alternatief voor betaald werk – namelijk het basisinkomen – en hebben we samen met Marguerite van den Berg nagedacht over betaald werk, ons vermaakt met Luise Meier en haar pleidooi voor het spijbelen en gedroomd met Riar Rizaldi over hoe 'niet werken' in de praktijk eruit zou kunnen zien. Veel luisterplezier! Ⓐ

Dialoogje

Hommels

door Mirka

Lekker gewandeld?

Ja, dat wel.

Alles groeit en bloeit.

Dat wel.

Wat dan niet?

Ik zag maar één vlinder. En één wilde bij. Geen hommels gezien, ook heel weinig andere insecten.

Klopt, er zijn ook veel minder vliegen in huis. Dan zullen er ook wel minder muggen zijn en minder dazen... hmm, klein voordeeltje?

Dan ook minder libellen, minder vogels, minder vleermuizen, noem maar op. Het gaat hard achteruit, en wat doen we eraan?

Wat doen ze eraan, niets natuurlijk, want de economie moet door. Stel dat er in Nederland of zelfs in Europa grote stappen genomen worden, dan vestigen allerlei bedrijven zich in andere landen.

Waarom steken de regeringen wereldwijd de koppen niet bij elkaar?

Regeringen? Wat zijn dat? We zijn hier met anarchisten onder elkaar hoor.

Ja natuurlijk, maar zolang het anarchisme niet breed aanslaat zou het toch een logische stap zijn.

Omdat jij hommels wilt zien?

Omdat wereldwijd de biodiversiteit naar de knoppen gaat. En dat kan snel gaan. En dat gaat uiteindelijk ten koste van alles en iedereen. Nou ja, bekend verhaal toch? Ik hoef jou niks te vertellen. Je zit tegenwoordig vaker op de snelweg dan in de trein.

Al dan niet vastgeplakt, haha. Ik heb trouwens aardbeien gekocht, wil je er een paar?

Heerlijk. Zijn ze biologisch?

Dat niet, maar wel uit Nederland.

Dan hoef ik ze niet.

Hoezo niet? Daar krijg je niks van hoor.

Je weet dat ik niet alleen veganist ben maar ook alles biologisch eet.

Sorry, dat was ik vergeten. Omdat het lekkerder is?

Nou nee, dat is mooi meegenomen.

Voor de gezondheid dan?

Nee, nou, ja. Niet speciaal voor die van mij, maar wel voor die van de hele natuur. En uit solidariteit met de boeren die voor biologische land- en tuinbouw kiezen. Hoe meer mensen kiezen voor biologisch eten, hoe meer boeren er zullen omschakelen.

Maar biologische aardbeien zijn flink wat duurder.

Dat is allicht een eerlijkere prijs.

Niet eerlijk voor de mensen die moeilijk rond kunnen komen, en dat zijn er schandalig veel.

Ben ik met je eens, maar de oneerlijkheid zit 'm niet in die biologische aardbeien. Die andere zouden juist duurder moeten zijn, want de zogenaamd gangbare landbouw is schadelijk voor van alles en die kosten zijn niet in de prijs verrekend. Ook de verdeling van het geld voor inkomens is natuurlijk heel oneerlijk. Daar moeten we tegen in opstand komen. Maar daarvoor helpt het niet als jij met gif en kunstmest gekweekte aardbeien koopt. Want jij kunt dat beetje meer voor biologische producten best betalen, toch?

Omdat het duurder is lijkt het elitair...

Er zijn ook allerlei voko's, biologische voedselcoöperaties, in kraakpanden en zo. En mensen met moestuinen die zelf aardbeien kweken zonder dat er gif aan te pas komt. Bio-tuinderijen waar je rechtstreeks kunt kopen. Dat het zo slecht gaat met de insecten komt rechtstreeks door het gif, de verdelgingsmiddelen die altijd ook andere insecten verdelgen dan de zogenaamd schadelijke, en door de kunstmest die de grond verpest.

Klopt. Ik zag laatst een aflevering van de Keuringsdienst van Waarde, die ging helemaal daarover. Er is een gigantische fabriek waar miljoenen hommels gekweekt worden, anders zijn er niet genoeg bestuivers om de fruitbomen te bevruchten. Die gekweekte hommels verspreiden wereldwijd gemakkelijk ziekten, zoals ook in de vee-industrie gebeurt.

Biologisch eten hoort er gewoon bij, vind ik, het is veel belangrijker dan de meeste mensen denken, voor een wereld met veel vrije hommels en andere dieren.

Ⓐ

Marc Wildemeersch' Roel van Duijn: een ziener in Nederland

Een boekbespreking

Tekst Jeroen

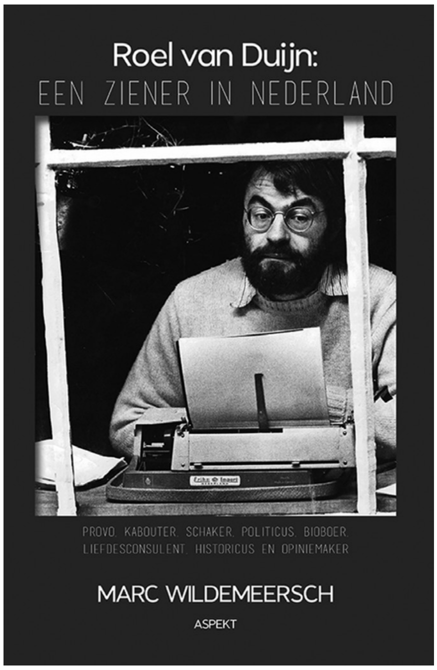
Marc is een Brugs auteur die in 2005 bij uitgeverij In de Knipscheer een boek over Georges Kopp, de commandant van George Orwell tijdens de Spaanse Revolutie[1], publiceerde. Een interview met Roel van Duijn door Pat Donnez bleef bij hem hangen, en hij nam contact op met Van Duijn. Het bleek dat er al van alles over de provo- en kabouterbeweging en andere betrokkenheden van Van Duijn was geschreven, maar dat een overzicht ontbrak dat Van Duijns figuur hierin centraal stelde. Bij Kelderuitgeverij kwam enige tijd terug *Provo en Provocaties 1965-1967* uit, en Coen Tasman publiceerde bij De Geus *Louter Kabouter*.

Vooral de anarchistische beweging bleek in de beginjaren wel wat ruimte te bieden voor dat aspect van Van Duijns leven. *De AS* wijdde er in 1988 een nummer aan met bijdragen van onder anderen Rudolf de Jong, Jan Bervoets, Hans Ramaer, Simon Radius, Marius De Geus en Wim de Lobel. *De Vrije* bood een vroeg podium aan de beweging, *Buiten de Perken* en *Recht voor Allen* eveneens. Van Duijn hernieuwde de aandacht voor anarchisten als Kropotkin, Bakoenin en Bart de Ligt, maar vond verder relatief weinig verbinding met de bestaande anarchistische beweging of met de kraakbeweging die zou uitgroeien en later ten onder zou gaan. In 2014 is er nog sprake van dat Van Duijn redacteur zou worden van *de AS*, maar hij maakt bezwaar tegen columnist Bas van de Plas die zijn Poetinfilie luid verkondigde; Van Duijn is zelf al jarenlang een criticus van de Russische oli(e)garch. Ook vandaag trekt hij nog op Facebook van leer tegen Poetin in zijn rubriek 'Rusland en Roel'.

Maar tegen die tijd is het anarchisme van Roel toch vooral een zaak van het verleden: hoewel hij omstreeks 1976 ook door Bookchin geïnspireerd werd, die hem ook in Amsterdam bezocht, keerden de provo's en kabouters zich naar de politiek om dingen gedaan te krijgen. Weliswaar vaak met een spectaculaire en provocatieve saus, maar van echt anarchisme kunnen we al snel niet meer spreken. Bookchin zou later met het 'libertair municipalisme' binnen het raamwerk van het anarchisme blijven terwijl Van Duijn en Daniel Cohn-'Bandit' al gauw de maskers van de radicaliteit lieten vallen.

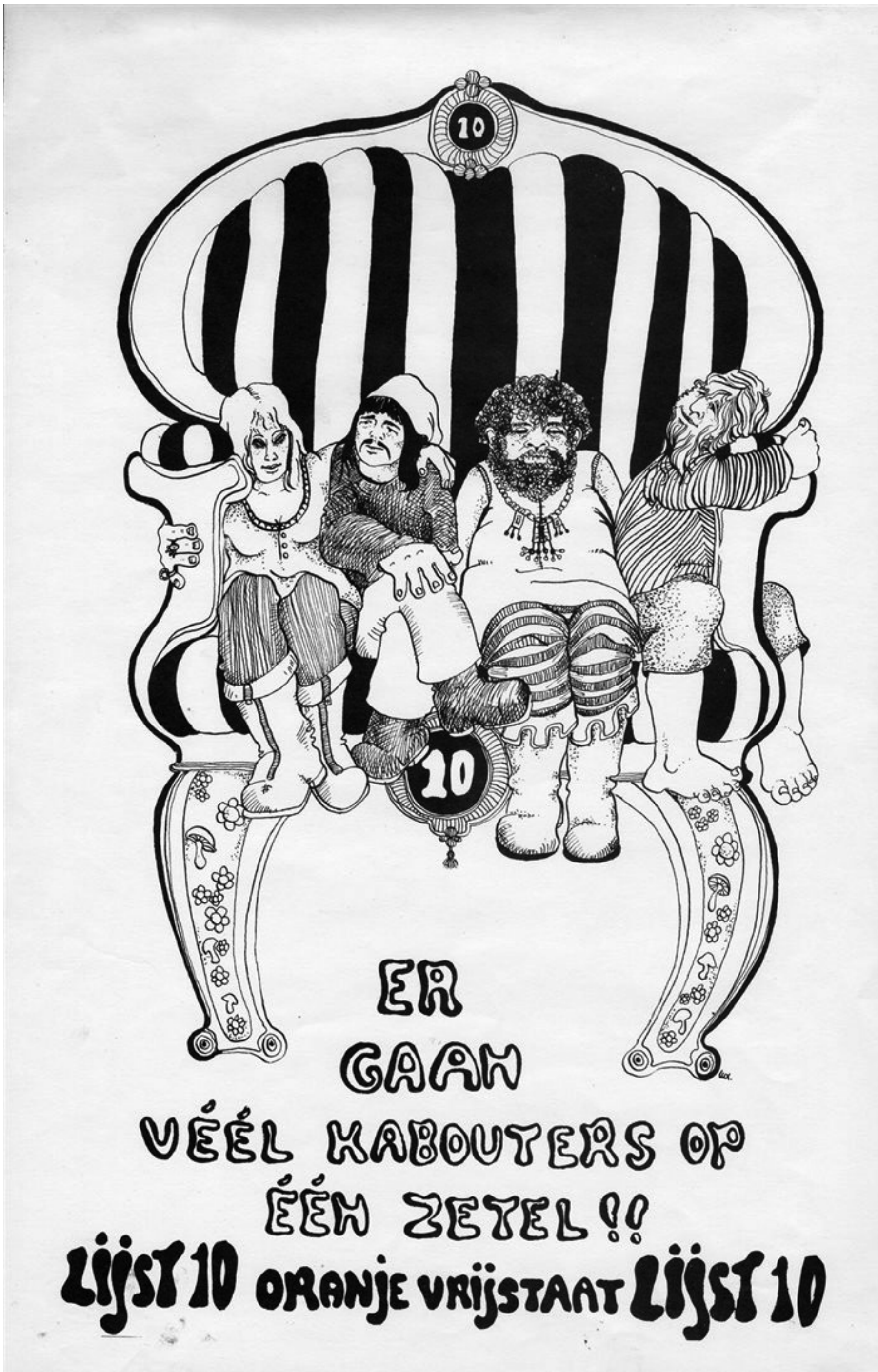
Over dat dubbele zegt Arthur Lehning bijvoorbeeld:

> **Zijn provo's anarchisten?**
> Dat zou ik het liefst aan de provo's zelf willen vragen, die voor zover ik weet het daar niet over eens zijn. Als men Roel van Duyn (sic) als een typische vertegenwoordiger van de provobeweging be-

schouwt, dan zou ik ook op grond van zijn boek *Het witte gevaar* de vraag bevestigend willen beantwoorden. Hij sluit zich hier aan bij de anarchistische traditie in Nederland. In zijn enigszins vreemd gecomponeerd werk geeft hij in de eerste plaats een uitstekende uiteenzetting over het ontstaan van de provobeweging in Amsterdam en hij beschrijft de reacties, die deze heeft geprovoceerd. Hij geeft ook een overzicht van de dadabeweging die hij blijkbaar als een anarchistische beweging beschouwt. Daar is iets van aan, hoewel Dada ook een sterk nihilistisch karakter had. Maar tegelijkertijd was het ook een soort anarchistisch protest tegen de waanzin van de burgerlijke maatschappij zoals die in de Eerste Wereldoorlog tot uiting kwam.

Rechtstreekse invloed van het Nederlandse anarchisme op Roel van Duyn is in zijn boek slechts sporadisch te vinden. Voor zover de provobeweging anarchistische trekken vertoont, is het in ieder geval een anarchisme dat geen contact heeft met de arbeidersbeweging en daar niets van verwacht. Zoals de zaken op het ogenblik staan, is dat misschien niet geheel ten onrechte. Wat me overigens gefrappeerd heeft, is het feit dat een beweging die pas twee jaar aan de gang is, nu reeds zijn geschiedschrijver heeft gevonden. Pas in onze tijd komen de boeken los over de culturele bewegingen van tientallen jaren geleden: over Dada, over het Surrealisme, over het Bauhaus. Het is, geloof ik, een novum, dat iemand die een leidende rol in zulk een beweging heeft gespeeld reeds zo kort daarna ideologisch en historisch verantwoording aflegt over die beweging. Ik hoop niet dat de 'provoloog' van Van Duyn een epiloog zal blijken te zijn.

Een verkiezingsaffiche van de Kabouterpartij, lijst 10, voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1970. Beeld Gemeente Amsterdan

Is het zinnig om bewegingen als provo en het anarchisme te beoordelen niet naar hun intrinsieke bedoelingen – naar de intentie van degenen die er lid van zijn - maar naar de reactie die zij bij de niet-aanhangers oproepen? Ik dacht namelijk dat het belangrijke van dergelijke bewegingen was dat zij een soort Phoenix-mechanisme op gang hielden, door bepaalde waarden in de maatschappij steeds weer opnieuw te toetsen en wel op zodanig provocerende wijze, dat andere mensen die toets overnemen en dat juist het overnemen van deze toets het grote belang van het anarchisme is.

Enerzijds moet men de provo's toch wel beoordelen naar hun intrinsieke bedoelingen, maar anderzijds moet men de grote betekenis van de Provobeweging zeker zien in de reactie die deze heeft teweeggebracht. Door hun 'provocerend' optreden is onthuld hoe het in onze maatschappij staat met allerlei zaken zoals de demonstratievrijheid en de burgemeesters, met de politie en de justitie. Kortom, door de acties van de provo's - en dat is ook wel hun bedoeling - is het autoritaire karakter van onze huidige maatschappij en van onze democratie aan het licht gebracht.

Alsook:

> **Zie je nou in provo, zoals dat was, en in de kabouterbeweging, in de acties van Roel van Duyn in het algemeen; zie je daar anarchistische tendensen in?**
>
> Ja, zonder enige twijfel, ik beschouw dat toch als anarchistische uitingen, als anarchistische tendensen, als anarchistische bewegingen, waarvan de grote verdienste geweest is dat zij bepaalde essentiële kenmerken van deze maatschappij plotseling naar buiten hebben gebracht. Want ik heb nou zo-even gesproken over deze schijndemocratie, daar bedoel ik mee in de eerste plaats dat er überhaupt democratie bestaat.
>
> Ik heb dezer dagen juist een rapport gelezen, een studierapport van twee politicologen van de Amsterdamse universiteit waarin zij hebben vastgesteld dat het hele politiek-economische leven in handen is van enkele ambtenaren, enkele functionarissen van de grote banken, en gezamenlijk met de industrieën en met de overheidsorganen, die het hele politieke-economische leven in Nederland beheren en beheersen en dat daarop geen enkele politieke controle is. En desondanks spreekt men in de parlementen en in de pers over inspraak en al deze dingen, dat noem ik een schijndemocratie.
>
> Ik heb weleens in een interview met Jan Rogier gezegd: je hebt de indruk alsof de gehele bevolking 'gedoped' is.
>
> Het is 'n wajang-spel. Mijn vrienden, de situationisten, hebben het aldus geformuleerd: wij leven in een *société du spectacle*. Alles is maar schijn. De werkelijkheid ligt ergens anders.[2]

De AS, in de vaste rubriek 'Bladspiegel', deze keer over Guy Debord en de situationisten, vermeldt Van Duijn in een citaat uit *De Groene Amsterdammer* nummer 15: 'In De Groene Amsterdammer 15 komt ex-Provo Roel van Duijn aan het woord. Van Duijn staat nog altijd achter de principes van het anarchisme: "Maar ik ben wel tot de conclusie gekomen dat het voor de meeste mensen te moeilijk is om zonder verantwoord leiderschap tot het goede te komen. Je komt in chaotische toestanden terecht omdat mensen niet gewend zijn vrij samen te werken. Daar is kennelijk een lange scholingsweg voor nodig".' P'tje Landser, die de rubriek verzorgt, voegt er meteen aan toe: 'Ik vind het opmerkelijk, en ook jammer, dat veel woordvoerders van de protestgeneratie van de jaren zestig/zeventig vurige pleitbezorgers waren van 'de verbeelding aan de macht', maar die verbeelding, en tevens het anarchisme, jaren later als onhaalbaar zijn gaan zien.'[3]

De vergelijking met de situationisten van Debord, Vaneigem, en co. is geen toeval, hoewel die vooral inspiratie haalden uit een onorthodox marxisme. De overeenkomsten zijn bijvoorbeeld te vinden in de kritiek op het spektakel en het gebruiken van *happenings* om het spektakel te doorbreken, ook met scherpe beelden die we vandaag *memes* zouden noemen. Net zoals de memes zijn ook de provo's, kabouters en situationisten snel door het spektakel gerecupereerd. De 'reproductie van het dagelijks leven' bleek met gemak bestand tegen de aanvallen van geatomiseerde intellectuelen. We danken aan hen een hernieuwde kritiek op het reformistische syndicalisme (waar de anarchistische grondleggers van het syndicalisme ook al voor waarschuwden: de bureaucratie, het reformisme, de voorhoede, het legalisme, enzovoorts).

Daarnaast is het werk van Marc Wildemeersch in de eerste plaats met onderscheiding in zijn opzet geslaagd, denk ik. Dit ondanks een aantal redactionele slordigheden als het ontbreken van een inhoudstafel en het wel zeer summiere namenregister waar je bijvoorbeeld Bookchin of Bart de Ligt niet terug kan vinden – al worden zij wel vermeld als zeer belangrijke inspiratiebronnen. Dat is misschien allemaal eerder een probleem van de uitgever dan van de auteur, maar toch storend.

Daartegenover staat dat Marc een boeiende biografie schreef over een boeiend figuur in al zijn tegenstellingen, twijfels, kleinmenselijkheden, grootsheid en vaagheden. En dat was toch de bedoeling – mét 1566 voetnoten naar zeer diverse bronnen. Toch ontbreekt er voor een gedeelte koppeling tussen het individu en zijn bredere realiteit en context. Niets bijvoorbeeld over de internationale impact van de provo's en kabouters in België, die er nochtans duidelijk was, getuigend de interesse van zelfs Hem Day. Op pagina 153 vind je wel een bespreking van *Provo* nummer 11 waar hij het in het artikel 'Federatie Benelux' heeft over hoe de Belgische geestesgenoten in Gent, Antwerpen en Brussel (Guido Van Meir, Koen Calliauw, Herman Claeys met tijdschriften als *Eindelijk*, *Arena* en *Revo*) gevangen zaten 'tussen twee ijzeren tangen. De ene tang is het unitaire koninkrijk België met zijn rijkswacht, zijn NATO en zijn kapitalisme en de andere is de federalistische oppositie met zijn knokploegen en zijn dreigend fascisme.' Desgevraagd zegt Marc hierover dat dit een bewuste keuze is omdat het onderwerp misschien een eigen boek waard is (go Marc!). Of over de relatie met de Situationisten, de kraakbeweging, de vredesbeweging, de radicale ecologisten, enzovoorts.

Kortom, als biografie zeker geslaagd voor wie een vlot lezend 375 pagina's tellende biografie van een boeiend figuur wil lezen, alsook voor wie dieper zou willen graven gezien het uitgebreide notenapparaat. Maar wie de figuur in zijn context wil begrijpen moet wel zelf aan de slag en zelf het verhaal gaan zoeken. Daarover bestond al wel wat literatuur, dus de bijdrage van Wildemeersch was zeker een welkome aanvulling als invalshoek. Achter al die idealen zitten nu eenmaal ook allemaal mensen. Ⓐ

Noten

1 sjakoo.nl/product/george-orwells-commander-in-spain/
2 Redactie, 'Arthur Lehning en het anarchisme', de AS 18 (1975). Te vinden op: anarchief.org/wiki/Lehning,_Arthur_-_Arthur_Lehning_en_het_anarchisme_(uit_'De_As_18;_winter_1975)
3 Redactie, 'Bladspiegel 4', de AS 134-135 (2001) p. 85. Te vinden op: anarchief.org/w/images/3/36/De_AS_134-135_-_Guy_Debord_en_het_situationisme.pdf

Vanwege het grote aantal noten kan de rest van de noten worden opgevraagd bij de redactie.

Meer hout op het vuur

door Jasper Serraris

We gooien meer hout op het vuur en drinken te veel om nog over inhouden te kunnen spreken.

We beginnen te rennen, het donkere bos in. Bergafwaarts. Zonder sterren of volle maan is er niets dat bij kan schijnen (en ons vuur schijnt niet naar beneden). Onze benen draaien mee met de valsnelheid van het lichaam dat erop vaststaat. Bovenop een kop die denkt: 'Niet aan denken, niet aan denken.'

Het bladerdek stoft op, onder onze schoenzolen voelen we twijgjes knappen – knak knak. We vallen rennend het donkere bos door. Bergafwaarts. En allebei weten we dat de enige remweg een dwarsliggende boomstam zal zijn.

– knak knak!

Meer hout op het vuur.
Meer hout op het vuur.

We verstaan elkaar al lang niet meer. Al zitten we op anderhalve meter afstand, tussen ons alleen een vuur, we schreeuwen dat het een dal is en komen niet dichter tot elkaar.

Als ik in bed lig, denk ik dat ik een spin was en onze gesprekken het spinrag. Je ziet het niet, toch verbindt het ons hoe meer, hoe beter en ik probeer je te vangen in een valstrik van argumenten die steeds meer met elkaar te maken lijken te hebben en ik wacht in het midden de ontknoping af als een dikke kruisspin.

Meer hout op het vuur.
Meer hout op het vuur.

– KNAK

Beide benen zijn los. Het lichaam neemt een liggende houding aan en wacht op de val. 'Die zal spoedig naderen', kan het hoofd nog net bedenken, maar 'op tijd' is relatief als je in een zweefduik vliegt.

Het bladerdek breekt de val, de schouder breekt een sleutelbeen. De stilte is als een schreeuw en jij, jij remt je rennen, keert terug, bergopwaarts, naar waar ik afstand van je nam. Ik roep je, in het donker.

Meer hout op het vuur!

Mijn web, mijn prachtig net van ratio, legt het af tegen het duister van wat nu is en wat straks of later zal zijn – over zes weken is mijn bot weer als één en zitten we weer. Hijgend, drinkend, discussiërend, schreeuwend. Met praten breek je geen botten. Meer hout op het vuur!

Met praten breek je geen botten, blijven we
zitten, zuipen en verrotten?

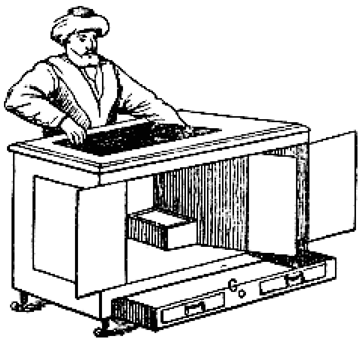
Elke nacht is geschikt voor avontuur.
Meer hout.
Meer balken.
Meer klinkers.
Meer fietsenrekken,
  winkelwagens,
  steek die fucking Porsche Cayenne in de fik.
Benzine.
Mollies.
Meer matrassen.
Dit zijn onze barricades.
Meer hout op het vuur,
anders duurt het te lang
en komt er niets van.

Ⓐ

AI en kapitalisme

Tekst door Evie Embrechts

Achter de hoogdravende beloftes van superintelligente software zit een realiteit van verborgen uitbuiting in lagelonenlanden. De ideologische hype moet een steeds verdergaande automatisering en *race to the bottom* van het laatkapitalisme verbergen.

In 1770 bouwde Wolfgang von Kempelen zijn schaakmachine 'De Mechanische Turk', die de wereld rondtoerde en heel wat mensen kon verslaan met sterk schaakspel. Verstopt achter alle indrukwekkend raderwerk zat echter een menselijke schaakmeester die de zetten deed.

Vandaag de dag, zou je denken, is zoiets niet meer nodig. Schaakcomputers – deze keer echte – verslaan met gemak zelfs de beste schaakkampioenen. En technologie evolueert verder. De laatste maanden kan je geen nieuws meer bekijken of het gaat over artificial intelligence (AI) – kunstmatige intelligentie, een verzamelnaam voor een brede groep software die, althans volgens de bedrijven die er miljarden in investeren, de wereld sterk vooruit kan helpen. En misschien ook de winst wat vergroten? We nemen een kijkje.

De verborgen menselijke uitbuiting achter ChatGPT

Eén van de meest populaire AI-toepassingen van vandaag is ChatGPT (GPT-4), een softwareprogramma dat getraind is op door mensen geschreven teksten. De software genereert tekst die lijkt op die menselijke teksten, dat lukt de ene keer al beter dan de andere. Gezien de software getraind is op data van het internet, krijg je vaak een middenmoot te zien van wat het internet je voorschotelt: overtuigend klinkende analyses die soms kloppen en soms helemaal verkeerd zijn, gemixt met een hoop racisme en seksisme. Maar net als bij von Kempelens schaakmachine zit er bij ChatGPT een verborgen luik: deze software kan zichzelf niet trainen, dat moet gebeuren met feedback door mensen. Welke mensen? Onderbetaalde mensen uit Kenya, die voor minder dan twee dollar per uur moeten werken om de software bruikbaar te maken.

Zonder menselijke training reproduceert de software kritiekloos teksten zoals je die vindt op internet, als een statistische papegaai. Om het gruwelijke seksisme, racisme en dergelijke aan banden te leggen zijn er dus onderbetaalde werkers die de walgelijkste stukken internet, met seksueel misbruik en erger, van feedback moeten voorzien. Ook Facebook (Meta) gebruikt een dergelijk systeem om berichten en commentaar te censureren, en de mensen daarachter zijn vaak na enkele weken kapot door de vele gruwelen die ze non-stop moeten lezen. Het heeft iets neokoloniaals: gezellig op je smartphone een tekst laten samenvatten door ChatGPT, dat voelt zo modern en technologisch

hip, terwijl er, verborgen voor de westerse consument, duizenden mensen voor moeten zwoegen om dat mogelijk te maken.

Amazon heeft recent een nieuw uitbuitingsplatform gemaakt waar bedrijven goedkope flexarbeid kunnen inhuren, bijvoorbeeld om AI-software te trainen. De naam van dat platform? ‘Mechanical Turk’. In hun eigen woorden:

> ‘Amazon Mechanical Turk (MTurk) is een *crowdsourcing* marktplaats die individuen en ondernemingen (die *requesters* worden genoemd) in staat stelt om een wereldwijde, 24/7 beschikbare werkgroep (die *workers* worden genoemd) op te roepen om taken uit te voeren. Een Human Intelligence task (HIT) is een enkele taak inclusief alle benodigde instructies die een requester op MTurk aanmaakt. Een voorbeeld van een taak zou kunnen zijn ‘vind de rode appel in deze afbeelding van een fruitmand’.’[1]

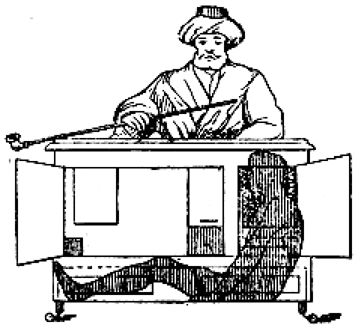
Schaamte kennen multinationals niet, enkel maximalisering van winsten. Ook hier weer de verborgen tegenstelling: jij denkt dat je moderne software gebruikt die gewoon erg goed is in het herkennen van objecten, en met elke druk op de knop draag je bij aan een complexe machine van menselijke uitbuiting, met werkers die elke dag honderden foto’s moeten bekijken en daar appels op aan moeten klikken.

De politieke en ethische dimensie
Microsoft en Google, twee van de multinationals die miljarden investeren in AI, hadden oorspronkelijk teams die moesten letten op de ethische aspecten van de nieuwe ontwikkelingen. Deze teams hadden zware bedenkingen, vonden bijvoorbeeld dat de impact van de software onvoldoende onderzocht was. De reactie van de bazen bij Microsoft en Google was dan ook om deze teams gewoon naar buiten te kegelen. *The show must go on*, en er moet winst gemaakt worden.

De software die mensen nu al kunnen gebruiken is dan ook weinig getest, en de langetermijneffecten op mensen en de maatschappij worden door die multinationals volledig genegeerd.

Timnit Gebru, ingenieur bij Google, schreef een artikel over de problemen van de gebruikte software en werd prompt ontslagen toen ze weigerde haar artikel te censureren. Het betreffende interessante artikel is wel gepubliceerd en kan door iedereen geraadpleegd worden.[2]

De machinesoftware wordt getraind op alles dat het op internet vindt, zonder om te kijken naar auteursrechten of toestemming. De eerste versies van die software genereerde vaak dan ook netjes de *copyright notices* ergens in de beelden. Enkele kunstenaars hebben al rechtszaken aangespannen. De software wordt ook op kunstenaarswebsites, zoals DeviantArt, gelanceerd. Alle aanwezige kunst daar wordt automatisch gebruikt, tenzij je expliciet aanduidt dat je daar geen toestemming voor geeft – en in de meeste gevallen is het dan al te laat.

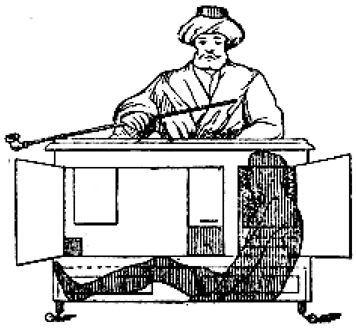
Met elke druk op de knop draag je bij aan een complexe machine van menselijke uitbuiting

De milieukost
Bij fabrieken die toxische stoffen de lucht in jagen of lozen in rivieren is het soms makkelijker te zien, maar ook de informaticasector draagt sterk bij aan de vervuiling en opwarming van de aarde.

Onder de grootste vervuilers op aarde vallen namelijk ook de zogenaamde *datacenters* – immense verzamelingen servercomputers. In die datacenters worden de websites van de wereld beheerd, documenten opgeslagen – *the cloud is just someone else’s computer* – en worden complexe berekeningen gemaakt zoals benodigd is voor de huidige ‘intelligente’ software. Het energieverbruik jaagt CO_2 de lucht in, en elke dag worden er miljoenen liters water gebruikt om die datacenters gekoeld te houden. De eigenaars van deze datacenters, zoals Amazon, Microsoft en Google (Alphabet), hoeven door allerlei politieke deals nooit op te draaien voor hun milieuvervuiling. Dit is niet enkel een globaal probleem maar ook lokaal: hun waterverbruik zorgt voor tekorten bij mensen, dieren, en een uitputting van de grond, vaak juist in gebieden die al onder zware droogtestress staan.[3] De multinationals proberen dit enorme verbruik te verzwijgen. Naar schatting gebruikte Google 15 miljard liter water om hun datacenters te koelen in 2021.

Momenteel populaire softwareapplicaties zoals ChatGPT, DALL-E, en MidJourney, die gebruikt worden om teksten en beelden te genereren,

Nieuwe technologie om mensen verder uit te buiten en te vervreemden is goed voor kapitalisten maar niet voor de werkende klasse

draaien op enorme serverboerderijen met duizenden en duizenden processors en grafische kaarten die een enorm energieverbruik kennen.

Er wordt zoals altijd toekomstige verbetering beloofd: de software wordt efficiënter en draait meer en meer ook op computers van gewone consumenten. Dat is echter een schaalvergroting van het probleem. Desktops, en vooral de grafische kaarten waar ook de trainingssoftware van de machine op draait, verbruiken steeds méér energie. Vermenigvuldig dit met de miljoenen meer computergebruikers dan er datacenters zijn, en het probleem wordt veelal erger.

Ideologische hype
De huidige AI-software wordt voorgesteld als een 'echte' intelligentie, met allerlei futuristische doemscenario's over AI die de wereld overneemt en het mensenras gaat onderdrukken.

Er verscheen recentelijk een open brief van mensen die zich voordeden als bezorgd over de razendsnelle ontwikkelingen van AI. We zouden beter zes maanden pauze nemen en eens nadenken. Eén van de ondertekenaars was Elon Musk, die net zijn eigen AI-firma oprichtte en waarschijnlijk hoopte om die maanden te gebruiken voor een inhaalbeweging.

Dat de software vaak gewoon verkeerde antwoorden geeft, is iets dat wordt weggewuifd onder het mom van technologische vooruitgang – herkenbaar, want dat zien we ook rond de klimaatcrisis: 'ah, die vervuiling is geen probleem, we vinden wel iets uit in de toekomst om die CO_2 op te slaan'. Als de software een samenvatting genereert van een tekst op Wikipedia, kan het antwoord wel redelijk correct zijn. Maar soms gaat het volledig mis, zoals Microsofts Bing, die dacht dat er een paar miljard mensen woonde op Mars – onder andere omdat de science fiction-reeks *The Expanse* zo populair is dat ze vaak bovenaan zoekresultaten staat. Dergelijke resultaten worden dan snel weggepoetst, opnieuw door mensen die de software moeten 'corrigeren'.

Softwarefouten die in het nieuws komen, doen de beurskoersen van die multinationals dalen, dus ze hebben er alle belang bij mogelijke fouten en problemen onder het tapijt te vegen.

Waarom maakt die software zulke fouten? Omdat er geen intelligentie in het systeem zit. Ondanks de naam AI en ondanks de enorme hype: er zit geen intelligent denkende machine in die software, het blijft een – soms indrukwekkende – tekstgenerator die op basis van statistische waarschijnlijkheden woorden aan elkaar rijgt.

Dat geldt ook voor meer direct gevaarlijke software, zoals die van auto's met zogenaamde *autopilots* of *full self driving*-technologie of dergelijke. Zogenaamd wordt deze software steeds beter en 'zijn we er bijna,' maar de mensen die daar extra geld voor neerleggen kopen een levensgevaarlijke kat in de zak. Tesla, een maker van elektrische auto's met dergelijke software, heeft al heel wat doden veroorzaakt met autosoftware die iets mist en de auto gewoon in een vrachtwagen of stalen vangrail doet rijden. Tesla steekt de fout steeds op de menselijke bestuurder en beweert dat de software niet aanstaat op het moment van de crash – critici daarentegen zeggen dat Tesla de gegevens vervalst. Controleren kan niet want enkel Tesla beschikt over de gegevens, die zij netjes kunnen opkuisen voor ze die aan derden overhandigen ter controle. En wat gebeurt er als er een noodgeval is? Bij een recente brand in San Francisco reed een door software gestuurde auto gewoon door de afzetting heen – brandweerlieden moeten daar regelmatig de voorruit van dergelijke auto's inslaan om te

voorkomen dat ze elektrische kabels of brandslangen omver rijden. Ondanks alles stellen multinationals hun software voor als extreem intelligent, zelfs misschien gevaarlijk intelligent. In allerlei nieuwsberichten van deze bedrijven stellen ze dat de software nieuwe mogelijkheden ontwikkelt, helemaal vanzelf, zelf een nieuwe taal leert… Leugens, maar ze spreken tot de verbeelding. Mensen bedenken dan allerlei scenario's dat het plots heel snel kan gaan en dat we binnenkort misschien veralgemeende superintelligente AI hebben, hopelijk gaat die dan het menselijke ras niet onderdrukken… Leuk als gedachtespel maar het effect is wel het bedekken van de huidige, reëel bestaande onderdrukking. Het probleem is niet toekomstige slimme AI, het probleem bestaat nu: kapitalistische multinationals die ons vandaag uitpersen en voorliegen.

Steeds verdergaande automatisering

Als die software niet echt intelligent is, vaak fouten maakt of hele vage onzin uitkraamt, waarom zou die dan ingezet worden? Alles draait om winstmaximalisatie. Het kan multinationals niet schelen of teksten nu ergens op slaan of niet, of een antwoord juist is of niet, of de maatschappij vierkant draait door de software. Enkel de winst telt. De software kan gebruikt worden om mensen te ontslaan en minder mensen in dienst te hoeven houden, wiens taak het dan zal worden om de software bij te sturen en de ergste kantjes af te vijlen. Minder mensen betalen betekent op korte termijn meer winst, en dat is het enige waar het om draait. Dat dat op lange termijn een samenleving ontwricht kan de kapitalisten niets schelen, net zoals de aarde onleefbaar wordt door hun ecologische verwoesting – tenzij wij hen tegenhouden. De mensen die bedenkingen hebben of eerst een analyse willen van de menselijke kost, worden steevast afgeschilderd als conservatief, tegen technologie… maar dat is een karikatuur. Nieuwe technologie om mensen verder uit te buiten en te vervreemden, om nog meer mensen in de armoede te gooien en te vervangen door goedkopere arbeid en software, is goed voor kapitalisten maar niet voor de werkende klasse.

Besluit

Als we ons niet verzetten, wordt het nog erger. De al eerder vermelde multinationals proberen nu AI-machinesoftware te introduceren in de gezondheidszorg. Een machine zonder intelligentie die allerlei onwaarheden stellig beweert, waar managers in geloven die geld willen besparen? Het zou een logische volgende stap zijn voor mensen die nu al bezig zijn de gezondheidszorg kapot te besparen en verder te privatiseren.

Addendum

Terwijl ik dit schrijf zijn de leden van de Writers Guild of America (WGA) in staking gegaan. Naast andere eisen over werkomstandigheden verbeteren is er ook de eis van een garantie dat schrijvers geen nog slechter betaalde hulpjes worden, die door software gegenereerde teksten moeten opkuisen en bruikbaar maken. 'De directe vrees voor AI is niet omdat wij schrijvers vrezen dat ons werk vervangen wordt door kunstmatig gegenereerde *content*. Onze angst is dat we onderbetaald zullen worden om die troep te herschrijven tot iets dat we vanaf het begin beter hadden kunnen doen. Dit is wat de studios willen en waar de WGA op tegen is.'[4]

De software heeft geen brein, geen moreel besef, geen intelligentie

Wat brengt de toekomst? Dat zal het verzet moeten uitwijzen, ook hier ligt een belangrijke taak voor vakbonden en de brede linkerzijde. In de tussentijd kunnen we ons denken behoeden voor enkele misvattingen: de software heeft geen brein, geen moreel besef, geen intelligentie. Als we over dergelijke software spreken dan is het van belang om precies te zijn en geen taal te gebruiken die een verkeerde indruk van bewustzijn of intelligentie zou wekken. Ⓐ

Noten

1. mturk.com, vertaald door de redactie.
2. Emily M. Bender, Timnit Gebru, et al., 'On the Dangers of Stochastic Parrots: Can Language Models Be Too Big?', FAccT '21: Proceedings of the 2021 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (2021) pp 610-623, doi.org/10.1145/3442188.3445922.
3. Nikitha Sattiraju 'The Secret Cost of Google's Data Centers: Billions of Gallons of Water to Cool Servers', time.com, geplaatst op 2 april 2020.
4. C. Robert Cargill, twitter.com, geplaatst op 2 mei 2023, vertaald door de redactie.

De rest van de verwijzingen en noten kunnen bij de redactie worden opgevraagd.

Schulden in Nederland

Tekst Ronan   Beeld Sterre Meijerink

‘Het aantal huishoudens met problematische schulden groeit.’ Je zult dit al vaak genoeg gehoord hebben. Al helemaal met de energiekosten die meer dan verdubbelen, huren die stijgen en blijven stijgen, en een sociaal vangnet dat de afgelopen decennia volledig is afgebroken onder neoliberaal beleid, is de huidige situatie volledig onhoudbaar.

Ikzelf werk in de schuldhulpverlening, bij een particulier budgetbeheerkantoor dat feitelijk als familiebedrijf fungeert. Vaak worden bedrijven zoals de onze afgeschetst als oplichters en uitbuiters. Ook niet zonder reden: een ander soortgelijk kantoor, van wie wij ooit een klant hebben overgenomen, rekende honderden euro’s als opstartkosten van het dossier, een hoog maandelijks bedrag en ook nog eens een bedrag van een aantal honderd euro om het dossier af te sluiten. En zonder betaling deden ze niks. Wijzelf zitten er niet in voor het geld – al moeten we natuurlijk wel onze eigen rekeningen blijven betalen. We rekenen ook enkel voor het budgetbeheer, niet voor de schuldhulpverlening. Maar ik schrijf dit niet als verkooppraatje, dus daarbij zal ik het laten wat betreft ons kantoor.

De gemeentelijke schuldhulpverlening, vanuit waar de meeste kritiek komt op dit soort profiteurs, is zelf ook niet bepaald competent. Zij kampen met lange wachttijden, slechte bereikbaarheid en een veelvoud aan bureaucratische eisen. Gemeentes helpen vaak nog steeds geen ZZP’ers, ondanks dat ze hiertoe wettelijk verplicht zijn, helpen niet bij schulden die te klein zijn, en eisen van mensen die zich aanmelden dat ze eerst zelf hun schulden ordenen, voordat zijzelf in beweging komen.

Uiteraard lopen de schulden in die tussenperiodes op. Niet zozeer doordat men zelf nieuwe schulden maakt – al gebeurt dit ook vaak genoeg – maar vooral omdat de al bestaande schulden blijven groeien. Op papier zit hier een wettelijke ‘limiet’ op: elke schuldincasseerder mag slechts zoveel incassokosten en boetes rekenen. In de praktijk weet men hier een slimme omweg voor: schulden worden doorverkocht.

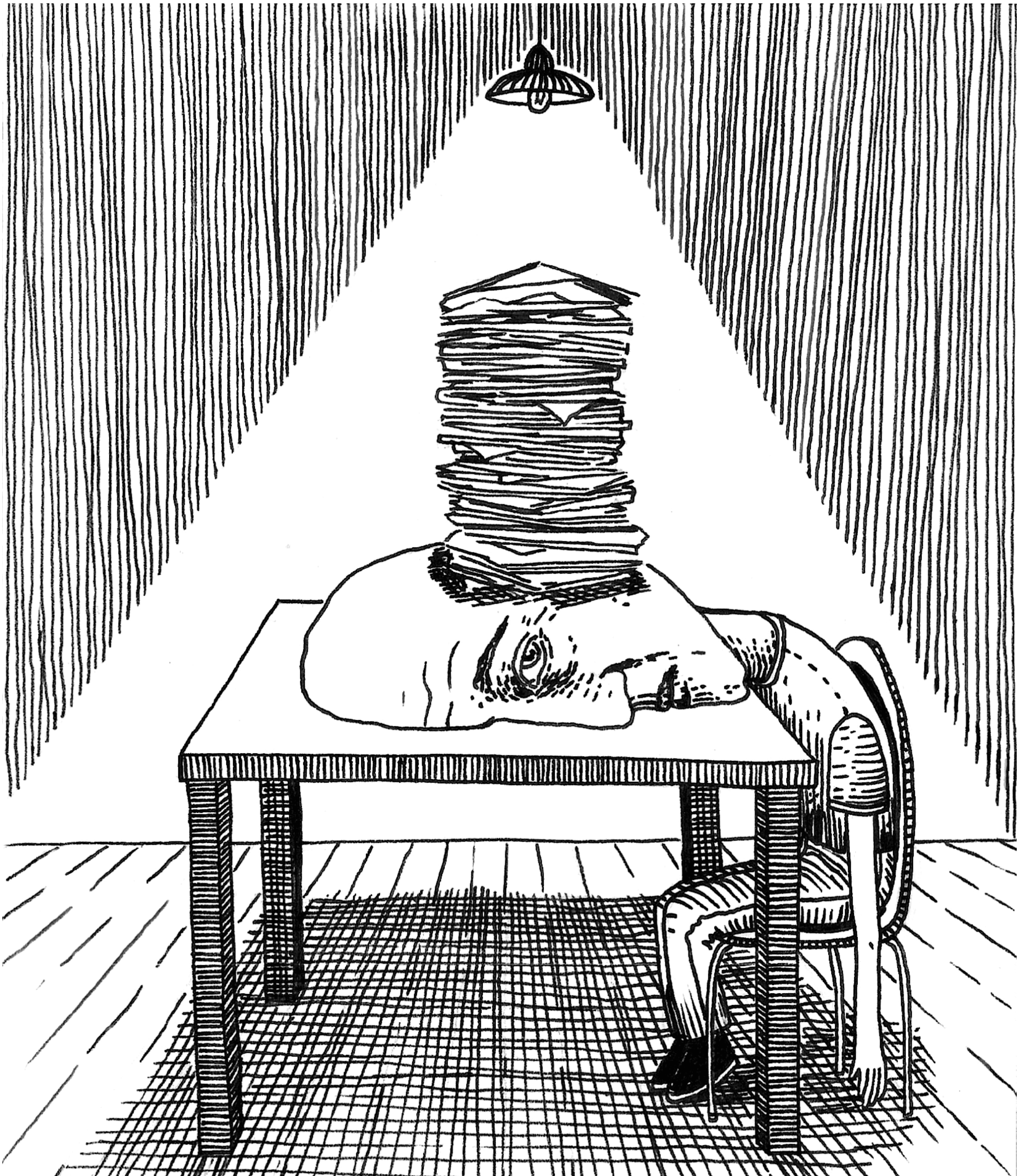
Wanneer de ene incasseerder klaar is, begint de volgende gewoon opnieuw. Het doel is dan ook allang niet meer het daadwerkelijk innen van de schuld – al zeggen ze ook daar geen nee tegen – maar om de kosten zo veel mogelijk op te drijven. Wat dit betreft zijn zogenaamde ‘sociale’ incassobureaus zoals GGN op geen enkele manier te onderscheiden van de rest.

De wettelijke en minnelijke schuldsaneringstrajecten zijn bedoeld als oplossing, maar ook hier zitten haken en ogen aan: om een minnelijk traject te starten hebben we eerst een accuraat totaaloverzicht van alle openstaande schulden nodig. Op zich lijkt dit best makkelijk, want die lui sturen vaak genoeg brieven met ‘betaal nu zoveel geld, of anders!’ Het probleem is echter dat de bedragen die ze dan noemen voor geen meter betrouwbaar zijn. Vaak zijn deze slechts een klein deel van een veel grotere totaalschuld. We moeten dus eerst alle incasseerders aanschrijven. En dan is het wachten.

Herinneringsbrief na herinneringsbrief kunnen we versturen, maar uiteindelijk zijn we afhankelijk van de administratiesnelheid van de incasseerders. Bellen levert niets op: dan krijg je een *callcenter* aan de lijn en staat niks zwart op wit. Bij de belastingdienst hebben ze niet eens een mailadres en moet alles per post. Waar vroeger dit proces binnen zo’n vier tot acht maanden klaar was, is ondertussen de wachttijd soms zelfs een of twee jaar. Jaren waarin, door middel van opstapelende tijdelijke regelingen en verzoeken tot *coulance*, de schuldeisers bovendien nog op afstand moeten worden gehouden.

> *Natuurlijk heeft iemand met torenhoge schulden niet de mogelijkheid om een rechtszaak aan te spannen*

Op zich is er een wettelijke stabilisatieperiode van maximaal acht maanden waarbinnen, zo lang er geen nieuwe schulden komen, de incassoprocedure op oude schulden zou moeten worden gestaakt. Slechts een beperkt aantal

schuldeisers – met name de zorginstanties – houdt zich hieraan, de rest negeert deze eis. En natuurlijk heeft iemand met torenhoge schulden vaak niet de mogelijkheid om een rechtszaak aan te spannen. Ook komt men vaak niet voor niets in de schulden terecht, en zullen her en der de vaste lasten niet betaald kunnen worden: dan vervalt dus ook de stabilisatieperiode voor de schuldeiser van wie de lopende rekening niet betaald is.

Als budgetbeheerder kunnen wij gelukkig lagere regelingen treffen dan dat de klant dat zelf zou kunnen. Daar waar schuldeisers bij een schuldenaar vaak honderd euro als minimum stellen, komen wij met zo'n vijfentwintig euro per regeling weg. Indien ze hier niet direct mee akkoord gaan, kunnen we bovendien via een budgetplan, dus een overzicht van alle inkomsten en vaste lasten van een schuldenaar, laten zien dat er simpelweg niet meer ruimte is.

Maar ook aan zulke regelingen zit dus een limiet. En daar waar we de schuldeisers niet kunnen dwingen tot een snellere reactie op onze verzoeken voor een opgave van de vordering, lopen de spanningen op gedurende de wachtperiode. Veel mensen – te veel mensen – stranden hier dan ook: ze gaan toch weer nieuwe schulden maken doordat ze gewend zijn om te veel uit te geven, of ze lopen inkomen mis en kunnen daardoor de vaste lasten niet meer betalen. Of ze verliezen vertrouwen in het proces doordat alles veel te lang duurt, en geven ons daar de schuld van. Budgetbeheer is gewoon ook niet makkelijk of fijn voor de mensen zelf. Je moet je financiën uit handen geven en met het meest minimale bedrag mogelijk rond zien te komen.

En als er dan eindelijk een totaaloverzicht is? Dan sturen we aan iedereen een voorstel voor een minnelijk traject – wat inhoudt dat de schuldenaar elke maand het maximale bedrag mogelijk spaart, minimaal tweeënvijftig euro, gedurende drie jaar, en dat dan eerlijk onder de schuldeisers verdeelt. Vervolgens, na die drie jaar, worden alle overgebleven schulden kwijtgescholden.

Wellicht is het tijd voor een schuldenaarsvakbond

Het probleem is dat de schuldeisers niet verplicht zijn akkoord te gaan, en wederom vaak niet snel reageren noch daartoe kunnen worden gedwongen. Als twee of meer schuldeisers niet akkoord zijn gegaan, kunnen we wel overschakelen naar een wettelijk schuldsaneringstraject, ofwel een WSNP-traject. Het probleem hiermee is dat er dan nóg strengere eisen aan verbonden zitten en er een WSNP-bewindvoerder aan te pas moet komen, evenals een rechter. De financiële situatie móét voor een WSNP-traject volledig stabiel zijn, en na zo lang wachten is dit zelden tot nooit het geval. Dus nog langer wachten, en proberen om alles zo stabiel mogelijk te krijgen.

En als je je tijdens een WSNP-traject niet aan die regels houdt, niet alle informatie keurig aan meneer de staat aanlevert, of toch nog nieuwe schulden maakt? Dan moet je jezelf voor de rechter verantwoorden en heb je een goeie kans dat je uit de sanering wordt gezet. En dan is het de komende tien jaar ook niet mogelijk om er terug in te komen.

In veel gevallen is het dus helaas puur een kwestie van drijvende proberen te blijven, terwijl aan alle kanten de schuldincasseerders als aasgieren loeren om zo veel mogelijk winst van een kale kip te plukken. En over het doen en laten van onze klanten valt ook genoeg te klagen: constant het geld dat eigenlijk naar de vaste lasten hoort te gaan bij fastfoodrestaurants en supermarkten in grote en kleine bedragen uitgeven, keer op keer, en vervolgens klagen als de rekeningen niet worden betaald, komt met regelmaat voor. Maar dat komt ook doordat het hele systeem waarin we leven niet emotioneel behapbaar is voor veel mensen. En terecht. Het kapitalisme is in de kern ook onnatuurlijk en pervers.

Ik weet niet goed wat de juiste anarchistische oplossing is voor dit alles, in het hier en nu, maar ik weet wel dat het huidige systeem simpelweg niet werkt. Uiteindelijk is het afschaffen van het hele concept van schulden natuurlijk de echte oplossing. De vraag is hoe we daar komen, en wat we in de tussentijd kunnen doen. Misschien is een schuldenstaking iets: het op grote schaal organiseren van een weigering om ook maar een cent af te lossen. Probleem is dat er dan beslagleggingen en uithuiszettingen en andere soortgelijke taferelen kunnen volgen. Wellicht is het tijd voor een schuldenaarsvakbond? Het idee van een *debtors' union* is in het buitenland al her en der bekend, al lijkt het ook daar nieuw. Misschien is dit hier in Nederland ook een goed idee. Ⓐ

OVER KLASSENSTRIJD EN KLASSENVERRADERS

EEN INTERVIEW MET D. HUNTER

Tekst Liam Hough   Vertaling anoniem   Beeld Ruben Gringhuis

Auteur en activist D. Hunter[1,2] spreekt over klassenstrijd in het Verenigd Koninkrijk en het belang van onderwijs voor de werkende klasse, herverdeling van middelen en abolitie vandaag de dag. D. Hunters eerste boek *Chav Solidarity* werd in 2017 onafhankelijk gepubliceerd en bereikte een veel breder publiek dan de auteur had verwacht, werd uiteindelijk in meerdere edities uitgegeven en werd vertaald in verschillende andere talen. Een recensent noemde het terecht 'een startkabel voor je hart en geest.' Het boek is een verzameling van persoonlijke en politieke essays in grote lijnen langs twee thema's: D.'s vroege leven, waarin hij de praktijken van overleven en wederzijdse hulp opeiste die een hoofdbestanddeel waren van de verschillende gemarginaliseerde gemeenschappen waarin hij opgroeide; en kritiek op de organisatiecultuur van links waaraan hij een decennium lang deelnam – met name de alledaagse blindheid ervan voor de ervaringen van klasse. Het leidde mede tot de oprichting van The Class Work Project – een collectief dat zich richt op het publiceren van stemmen van arme en werkende mensen via het tijdschrift *Lumpen* en het houden van workshops over klassendynamiek binnen sociale bewegingen.

Tracksuits, Traumas and Class Traitors, D.'s tweede boek, gaat verder waar *Chav Solidarity* ophield, met een meer rigoureuze aanpak waarin verdere elementen uit de auto-etnografie, queer theorie, abolitionisme (afschaffen van de gevangenis) en transformatieve rechtvaardigheid zijn verwerkt, en waarin uitwisselingen met anderen uit D.'s leven over hun verleden en zijn geschriften zijn opgenomen.

Beide boeken plaatsen hun biografische verhalen in een breder sociaal en historisch kader en laten zien hoe sociale patronen dagelijks en gedurende generaties worden gereproduceerd. Ze vormen een uitdaging voor activisten om zich met meer eerlijkheid en integriteit te verhouden en te organiseren rond klasse, patriarchaat en witte suprematie. Evenzo bieden ze het soort perspectief dat nodig is om te begrijpen hoe we moeten denken over strategie en langetermijnstrijd. Als we verder willen gaan dan, om een uitdrukking van D. te lenen, 'bewegingen met valse tanden', dan confronteren deze beide werken ons met veel van wat daarvoor nodig is.

Liam Hough: Kun je eerst vertellen hoe je ertoe kwam je eerste boek, *Chav Solidarity*, te schrijven?

D. Hunter: Zeker. In 2016 was een politiek organisatieproject dat ik vijf jaar lang in Nottingham had opgezet tot een pijnlijk einde gekomen. Veel daarvan was te wijten aan de dynamiek van de klasse, in het bijzonder van wie toegang had tot en macht en middelen had binnen een anarchistische ruimte. Het was een jeugdproject en de kinderen met wie we werkten kwamen grotendeels uit de buurt waar ik opgroeide. Hier hadden we een anarchistische ruimte, maar deze kinderen werden eruit gezet omdat ze niet gewenst waren. Het was die jaren een constante strijd om die ruimte te gebruiken en uiteindelijk verloren we die strijd.

Ik voelde me zwaar opgebrand en gefrustreerd en tegelijkertijd werkte ik 's nachts in een psychiatrisch verzorgingstehuis. Als je daar nachtdiensten draait, heb je een paar uur te doden. Dus begon ik met die essays die ik op Facebook zette. Het waren eigenlijk vooral gedachten die ik de vrije loop liet, maar ze vormden uiteindelijk de basis voor de meeste hoofdstukken in het boek. De essays varieerden van het uiten van mijn woede over de cultuur en de politieke praktijken binnen de verschillende delen van links waar ik mee te maken had, tot het praten over de manieren waarop werkelijk radicale politiek regelmatig voorkomt binnen arme en werkende gemeenschappen. Maar links heeft het te druk met klagen en die gemeenschappen op verschillende manieren als problematisch te *framen* om het op te merken, laat staan er solidair mee te zijn.

Op dat moment was ik al ongeveer tien jaar betrokken bij anarchistische politiek en had ik veel frustraties, woede en bitterheid opgebouwd in verband met waar ik vandaan kom en de dynamiek die ik in de beweging tegenkwam.

Rond diezelfde tijd kreeg ik een vrij ernstige inzinking in mijn geestelijke gezondheid, die ongeveer vier maanden duurde. Toen ik daaruit kwam, vroeg ik me af hoe ik deze essays op een productieve manier kon gebruiken. Dus hebben we ze wat opgeschoond, in een duidelijker formaat gegoten en vervolgens ongeveer vijftig exemplaren gedrukt met het doel die hopelijk te verkopen en te proberen de volgende stap te financieren. Ik voelde me geen deel meer van het anarchistische of zelfs radicaal linkse milieu. Ik had niet het gevoel dat ik klaar was met politiek, maar wel met die *scene*. Die exemplaren waren eigenlijk vrij snel uitverkocht, dus hebben we er meer laten drukken, en kort daarna ben ik op tournee gegaan door het Verenigd Koninkrijk, en bezocht ik verschillende plekken: veel van de gebruikelijke linkse sociale ruimten, liberale boekwinkels, maar ook kerken en buurthuizen, een paar pubs in een woonwijk. Eigenlijk ging ik een jaar lang overal heen waar iemand me vroeg. Waarschijnlijk zijn er uiteindelijk ongeveer zesduizend exemplaren verkocht, wat te gek is.

Kun je iets vertellen over The Class Work Project, zowel wat betreft publicatie als workshops?

Zeker. Ik heb het project in december verlaten, maar was betrokken bij het opzetten ervan. We waren grotendeels met zijn vieren bij het project betrokken en ik denk dat we er allemaal een iets andere kijk op hebben, wat ik positief vind. Er ontstonden heel wat discussies – sommige spanningen werden opgelost, andere niet – die over het algemeen voor een positief creatief proces zorgden. De publicatie en de workshops vonden in principe tegelijkertijd plaats, maar apart, met verschillende groepen mensen, die we gaandeweg hebben samengebracht onder de vlag van The Class Work Project. Het publiceren en de workshops hebben zoveel gemeen en ze zijn in een symbiose tot stand gekomen.

Wat het uitgeven betreft, ik was wat geld en een soort sociaal kapitaal aan het vergaren voor *Chav Solidarity* en het idee ontstond om te proberen iets anders uit te geven met meer dan alleen mijn perspectief. Het komt voor dat mensen uit de dominante klasse of de middenklasse – hoe je ze ook wilt zien of bestempelen – erg goed zijn in het nemen van *tokens* van de arbeidersklasse en zeggen: 'Oh, hier is er een, we vinden deze leuk,' en dan deze persoon rondparaderen als een soort woordvoerder, of de aanvaardbare, of degene die ze graag krediet geven. Maar dat verandert natuurlijk niets aan de structuur, noch binnen links, noch in de maatschappij. Tijdens de boektournee ontmoette ik veel mensen die iets van hun verhaal, hun inzichten wilden delen. Met sommigen was ik het niet eens, maar over het algemeen hadden ze hetzelfde soort zwijgen, afwijzing of marginalisering ervaren als ik. Het idee ontstond om gezamenlijk iets samen te stellen met andermans geschriften. Het zou eenmalig zijn, we deden aan *crowdfunding* en het resultaat daarvan was de eerste editie van *Lumpen*. Dat ging echt een eigen leven leiden en is nu aan zijn negende editie toe, en er zijn ook verschillende boeken geweest, naast mijn eigen boek. Ik denk dat het een beetje indruist tegen het uitgevers- en academisch milieu, tegen ideeën over wie kennis mag creëren, wie zijn ideeën naar buiten mag brengen.

Rond dezelfde tijd dat dit alles vorm kreeg, werd ik gevraagd voor een bijeenkomst in Schotland om samen met een paar andere mensen een workshop over klasse te begeleiden. De verschillen in ervaringen en toegang

tot middelen waren groot en voor veel mensen, vooral uit arme en arbeidersmilieus, was het de eerste keer dat ze de impact van klasse op hun bestaan konden verwoorden in de bijeenkomsten en bredere bewegingen waar ze deel van uitmaakten. We kregen goede feedback, dus nadien hebben we een duidelijker proces voor hen uitgewerkt en werden we uitgenodigd om meer workshops in het Verenigd Koninkrijk te doen.

Het *format* dat we bedachten maakte gebruik van een aantal populaire educatieve technieken om meer collectieve dialoog en gesprekken tot stand te brengen over de manier waarop klasse ons dagelijks leven beïnvloedt, ook ons organiserend leven en hoe we ons politiek tot elkaar verhouden. In alle workshops ontstond een dynamiek van mensen die in en uit armoede leefden en alles wat daarbij hoort, en een ander stel dat toegang had tot bedragen van zes of zeven cijfers en op allerlei andere manieren voordeel had gehad van hun klassenpositie. Het is natuurlijk één ding om te praten over het verschil in klassenachtergrond en de ervaringen die daarmee gepaard gaan, maar wat gaan we er daadwerkelijk aan doen?

Het kapitalistische klassensysteem afschaffen lag buiten het onmiddellijke bereik van de workshops, maar we zouden degenen met toegang tot aanzienlijke middelen kunnen aansporen om die middelen te herverdelen binnen de politieke bewegingen waarvan zij deel uitmaken. Dat kan betekenen steun aan individuen die het economisch moeilijk hebben of door ze in handen te geven van solide basisorganisaties, wat in feite het resultaat was van veel van de workshops.

Uiteraard is dit soort herverdeling niet het enige wat telt, maar het helpt wel om mensen los te maken van het idee dat hun economische rijkdom op enigerlei wijze verdiend is, en dat onze klassenposities op de een of andere manier natuurlijk en rechtvaardig zijn. Het is een manier om tenminste een begin te maken met de deconstructie van de hypergeïndividualiseerde manier waarop wij omgaan met middelen die, of je nu antikapitalist bent of niet, ons leven en ook de sociale bewegingen waar we bij betrokken zijn doordringt.

Wat voor effect zou je hopen te zien? Wat betreft links, hoe vond je de werkelijke reactie?

Ik kan zeggen dat de reacties van links over het algemeen ondersteunend zijn geweest. Zeker, sinds *Chav Solidarity* uitkwam heb ik een constante stroom van boze e-mails of berichten via sociale media gehad die mij en mijn werk om de een of andere reden bekritiseerden, maar die vallen in het niet bij de hoeveelheid ondersteunende berichten van mensen met parallelle ervaringen en mensen uit de midden- en hogere klasse. Of die steunbetuigingen gepaard gaan met het praktisch aanpakken van klassenvraagstukken binnen politieke organisaties kan ik niet zeggen. Alle veranderingen die ik in die ruimten zou hebben opgemerkt, zouden door andere factoren in de hand kunnen zijn gewerkt.

Toen we *Lumpen* in de publiciteit brachten en sociale media gebruikten, kregen we opmerkingen als: 'gebruikt dit een klassenanalyse?' En dan denk je, welke verdomde klassenanalyse? Binnen radicaal links is er een sterke neiging om vast te houden aan één kader voor het bespreken van klasse. Het komt vaak neer op, 'er zijn de eigenaars, en er is de rest van ons.' Er is een weigering om in te gaan op het feit dat er bij 'de rest van ons' een breed spectrum aan ervaringen en relaties met macht en middelen is dat gewoon niet besproken wordt.

Er zijn zoveel verhalen in de trant van 'Oh, ja, ik heb vijf, zes jaar met deze mensen gekraakt, we zitten allemaal erg krap', en dan blijkt dat ze allemaal herenhuizen en vakantiehuizen hebben om naar terug te gaan. Dat is het stereotype verhaal, maar het komt vaak voor. Of je deelt ruimtes met mensen die verwachten dat je hyperbewust bent van je energieverbruik of afval – dingen waar ik wat *laissez faire* over kan zijn – en zij hebben al twintig jaar genoten van buitensporige middelen die in de reproductie van hun hele sociale bestaan zijn gepompt – hun huisvesting, onderwijs, vakanties enzovoorts. Het gaat er niet om dat ik al die middelen moet gebruiken om ons gelijk te maken, maar het gebruik van die middelen kan de stabiliteit, de veiligheid en het comfort creëren die ons in een heleboel dingen ondersteunen, en mij niet in het minst de energie bieden om betrokken te zijn bij politieke organisatie en de ruimte om mijn historisch trauma te verwerken. Dus, in het bijzonder wat dat laatste betreft, wanneer een linksige burger uit de midden- of bezittende klasse mij de les leest over de hoeveelheid middelen die ik gebruik, wat ik dan hoor is dat mijn leven en geestelijke gezondheid – verdorie, het leven en de geestelijke gezondheid van arme en werkende mensen in het algemeen – niet zo belangrijk zijn als recyclen of het minimaliseren van mijn gasgebruik.

In *Chav Solidarity* praat ik over lange periodes van niet goed eten, het niet kunnen veroorloven om te eten, geen toegang hebben tot gezondheidszorg of onderdak en dat soort dingen. Kortom, geen toegang hebben tot dingen die voor veel anderen volkomen vanzelfsprekend zijn. Als we dat allemaal negeren – waar we vandaan komen en de impact daarvan, zowel materieel als psychologisch – dan gaan we oneerlijk met elkaar om. En als we in dat opzicht oneerlijk met elkaar omgaan, hoe beïnvloedt dat dan de manier waarop we ons samen organiseren?

In Chav Solidarity praat ik over geen toegang hebben tot dingen die voor veel anderen volkomen vanzelfsprekend zijn

Is er een specifieke stroming of traditie waarbinnen je The Class Work Project ziet, bijvoorbeeld voorgangers of soortgelijke projecten in het Verenigd Koninkrijk of elders?

Mijn korte antwoord zou zijn dat er een lange geschiedenis is van onderwijs en uitgeven voor en door de arbeidersklasse: wij voelen ons op de een of andere manier verwant met het overgrote deel daarvan. Ik denk niet dat het noodzakelijkerwijs gaat om de specifieke linkse politiek of de sektarische boodschap of politiek waar elke groep in past. Het gaat meer om het creëren van kennis

en de zelfrepresentatie van onze ervaringen, van onze ideeën, en het onder controle hebben van het materiaal dat daaruit voortkomt.

Zelfeducatie van de arbeidersklasse bestaat al zo lang als de arbeidersklasse zelf. Hoewel het langzaam opzettelijk werd ontmanteld door staatsinmenging, bestaan er nog steeds enkele voorbeelden, voornamelijk met diepere banden binnen de vakbondsstrijd, zoals de Workers Education Alliance (WEA).

Ik denk dat Class Work daar iets verder van af staat, simpelweg omdat we uit een meer anarchistische of bredere sociale beweging komen – iets minder traditioneel links. Maar we vinden in veel opzichten verwantschap met groepen uit dat algemene zelfscholingstraject van de arbeidersklasse. Alleen al uit de meer recente geschiedenis hebben we zeker verwantschap met veel bewegingen en organisaties die de afgelopen twintig of dertig jaar de nadruk hebben gelegd op niet-hiërarchische zelforganisatie – ook al is die tendens nu misschien wat verstomd. Ik denk aan groepen als Class War of aan de Anti-Poll Tax of het wegprotest van de jaren tachtig, tot aan de Global Justice Movement. Tegelijkertijd worden we waarschijnlijk geïnformeerd door veel van de – ik ga het woord identiteitspolitiek niet gebruiken – zelfbeschikkingsstrijd die de afgelopen tien jaar is ontstaan en doorgezet. Ik denk in termen van het creëren van ruimte voor hen die directe ervaring hebben met bepaalde marginalisaties. Dat bepaalt onze praktijk en ons denken.

Ik weet dat je elders hebt gezegd dat je geen grote theorie over klasse hebt, maar kun je zeggen hoe je de term in het algemeen opvat en gebruikt?

In het algemeen schipper ik tussen verschillende theorieën en ik merk dat het gebruik ervan varieert naargelang de context en met wie ik praat. In zekere zin heb ik sympathie voor het argument van een bezittende klasse, een werkende klasse en misschien een managementklasse daartussenin – of je het nu de middenklasse wilt noemen of wat dan ook – en dat die verhoudingen worden bepaald door een relatie tot de productiemiddelen. Maar als mensen zich alleen richten op economische productie en werkgelegenheid, wordt de hele sociale, reproductieve kant over het hoofd gezien. Ik bedoel de dagelijkse processen en praktijken die de omstandigheden waarin we leven vormgeven; de gezinseenheden waarin we leven, het onderwijs, de manieren waarop we het volgende dat we gaan doen mogelijk maken.

Tegelijkertijd beperkt het reduceren van alles tot economie ons begrip van wat er werkelijk gebeurt

Ik denk dat een van de redenen waarom sommige mensen zich zo druk maken over het vasthouden aan de soort klassiek marxistische definitie van eigenaars en werknemers is dat zij klasse niet willen zien als een concept dat losstaat van het kapitalistische proces. En ik deel die zorg volledig en kan er tegenstrijdig over zijn. Maar tegelijkertijd beperkt het reduceren van alles tot economie ons begrip van wat er werkelijk gebeurt. Het verdoezelt een heleboel processen, met name kwesties met betrekking tot ras en gender.

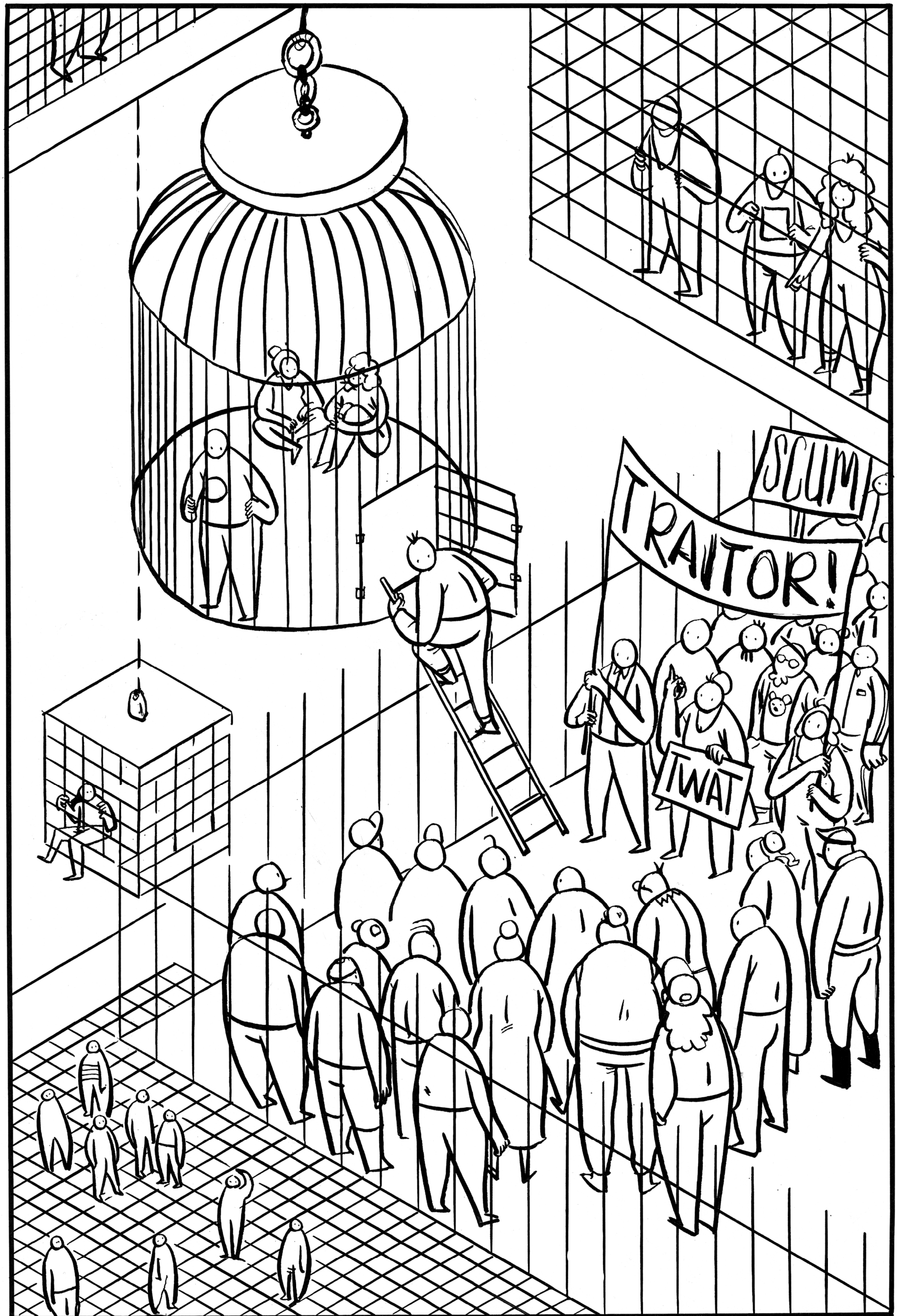
Nu kan iedereen die afkomstig is uit en leeft in arbeidersgemeenschappen je een inzicht geven in hoe ras en gender functioneren bij uitsluiting en marginalisering, maar wat mij als witte arbeider echt aan het denken zette over hoe het kapitalisme zowel economisch als sociaal functioneert, was het lezen van mensen als Cedric Robinson, Ruth Gilmore, Maria Miles en Silvia Federici, die spreken over de manieren waarop witte suprematie en patriarchaat vanaf het begin in het kapitalisme zijn ingebouwd en bij elke stap zijn aangepast terwijl het kapitaal zichzelf opnieuw vormgeeft. Wij willen dat de klassenanalyse blijft spreken over hoe het kapitalisme werkt, en dat betekent dat we, als we het over klasse hebben, ook moeten spreken over ras en gender.

Een ander belangrijk aspect van klasse, dat vaak wordt vergeten, betreft symbolisch geweld; de manieren waarop wij, als mensen uit de arbeidersklasse, de slechte dingen over onszelf internaliseren, hoe deze worden gematerialiseerd en vaak tegen ons worden gebruikt. Of hoe we ze uiteindelijk zelf tegen andere mensen uit de arbeidersklasse gebruiken. Dat is iets dat ongelooflijk belangrijk was in de jaren tachtig, toen we zo zwaar op onze donder kregen.

Klasse is deze brede term die een heleboel andere termen en verschillende processen omvat

Het lijkt de uitdaging te zijn om de verschillende processen te begrijpen die ter verdediging van het kapitaal in gang zijn gezet en die onze marginaliteit, of in bredere zin de marginaliteit of onderwerping van sommigen en de overheersing van anderen in stand houden. Klasse is deze brede term die een heleboel andere termen en verschillende processen omvat. En ik denk dat sommige van die kleinere termen in verschillende periodes van de geschiedenis beter van toepassing zijn dan andere.

Ze beschouwen onder deze overkoepelende term 'klasse' is nuttig, want wat we in wezen benadrukken en beschrijven is ten eerste dat we bestaan binnen het kapitalistische systeem dat erop gericht is zoveel mogelijk uit de planeet en elkaar te halen ten gunste van slechts weinigen. Maar ook dat er verschillende vormen van geweld binnen de klasse voorkomen. Dit benadrukt de hiërarchische aard ervan en het feit dat het niet slechts één groep aan de top is en één eronder; het is echt als die klassieke illustratie van de Industrial Workers of the World (IWW), die de 'piramide van het kapitalistische systeem' illustreert.
Elk niveau van die piramide heeft schijt aan het niveau eronder in de veronderstelling dat je door dat schijten naar beneden naar boven kunt kruipen. Mensen zoeken naar middelen, morele legitimiteit en erkenning. Sommige theoretici beweren dat klasse een te vage term is om deze

SCUM
TRAITOR!
TWAT
KUUB
0323

strijd op een zinvolle manier aan te pakken. Ik zou zeggen dat deze strijd is waar klasse over gaat. Veel meer dan vast te stellen wie tot welke klasse behoort en wie tot een andere, zijn de gevechten, schermutselingen, oorlogen om middelen, morele legitimiteit en erkenning de momenten waarop je klasse in actie ziet.

Ik zou daaraan willen toevoegen dat we meer moeten nadenken over belichaming. Het soort dagelijkse strijd dat ik hierboven heb genoemd laat sporen na die we op de een of andere manier met ons meedragen. We dragen dus eigenlijk onze ervaringen, onze dagelijkse ervaringen, onze klasse met ons mee. Dit is iets dat in de gesprekken binnen radicaal links over het hoofd wordt gezien, en het was een van de sterke punten van *Lumpen*, waar mensen hun ervaringen vaak heel mooi beschreven.

Het soort dagelijkse strijd dat ik hierboven heb genoemd laat sporen na die we met ons meedragen

En ik denk dat dat eigenlijk is waar *Chav Solidarity* over gaat. De eerste vijfentwintig jaar van mijn leven heb ik verschillende dingen meegemaakt, puur vanwege de economische omstandigheden waarin ik en iedereen om mij heen geboren werd. Daardoor kreeg ik deze ervaringen die geïnternaliseerd werden, die mijn karakter vormden, maar ook mijn lichaam en de manier waarop ik de wereld betrad en me daarin bewoog. Iedereen ervaart dat op de een of andere manier. Eén van de meest letterlijke voorbeelden is het effect van klasse-ervaringen op je gezondheid. Of dat nu is door verschillende traumatische gebeurtenissen die alleen maar plaatsvonden vanwege je klassenpositie, of door voedsel van lage kwaliteit of je woonsituatie enzovoort. Ze veranderen je fysiologie, je chemische samenstelling, vergroten de kans op ziekte, zelfs als je allang uit de armoede bent. Ikzelf ben begin veertig en heb een eindeloze reeks gezondheidsproblemen die zeldzaam zijn voor iemand van mijn leeftijd en gebruikelijk voor iemand van zeventig. Trauma's en armoede hebben me oud gemaakt.

Maar de belichaming van klasse kan ook liggen in hoe je je in bepaalde ruimtes gedraagt, hoe je spreekt met mensen in machtsposities of met mensen die politiek, sociaal en economisch zijn uitgesloten of gemarginaliseerd. Als je door staatsinstellingen bent mishandeld, kom je waarschijnlijk uit een arme of arbeidersklasse, en hoe je later in je leven met die instellingen omgaat, zal worden beïnvloed door die klasse-interacties.

Met al deze dynamieken moet rekening worden gehouden, vooral voor degenen onder ons die geloven in revolutie of, laten we zeggen, in sociaal rechtvaardigheidswerk op lange termijn. We weten dat we niet in ons eentje de dingen kunnen bereiken die we willen of de wereld kunnen opbouwen die we willen, maar om samen te werken moeten we ons tot elkaar kunnen verhouden. En dat gebeurt op basis van alle dingen die we hebben geleerd, hoe we zijn opgevoed en vaak de context waarin we ons nu bevinden, die verschuift. En dat is een ingewikkeld, rommelig iets.

Kan je meer specifiek ingaan op het idee van klassenverraad? Je zegt dat het iets is waar sommigen, afhankelijk van hun positie, tegen en anderen naartoe werken, en het heeft te maken met het werk dat je doet wat betreft economische herverdeling binnen links.

Toen ik schreef over klassenverraad en klassenverraders, dacht ik hardop na en probeerde ik uit te vinden hoe nuttig deze term zou kunnen zijn. Ik ben er nog niet uit. Natuurlijk is de term al eerder gebruikt; hij werd gebruikt om mensen uit de arbeidersklasse aan te duiden die deden wat nodig was om de managersklasse of de bezittende klasse te steunen, met politieagenten als voornaamste voorbeeld. Maar in het bijzonder heb ik het hier meer over mensen binnen links en binnen sociale bewegingen die specifieke politiek bedrijven en zeggen dat sociale rechtvaardigheid belangrijk is.

Dus als we ons organiseren met mensen uit verschillende klassen zijn velen speciaal opgeleid voor deze rol om de kapitalistische logica in de openbare ruimte te reproduceren, zoals leraren en maatschappelijk werkers. Als ik het over leraren heb, bedoel ik hen als een voorbeeld van een groep die geleerd is de kapitalistische levenswijze, de kapitalistische sociale ethiek in stand te houden. (Kapitalistische sociale ethiek lijkt een tegenstelling, maar ik heb het gevoel dat die er is.)

Dus, ik zeg dat mensen uit de middenklasse klassenverraders moeten zijn. In wezen moeten ze verraderlijk zijn voor de manieren waarop ze klasse belichamen. Want natuurlijk zijn het niet alleen mensen uit de arbeidersklasse die hun klasse belichamen; mensen uit de middenklasse en hogere klasse doen dat ook. Het is wat hen geleerd is te doen, hoe ze geleerd hebben de wereld binnen te gaan, en hoe ze geleerd hebben te regisseren wat er om hen heen gebeurt. Ze moeten dat verraden.

Mensen uit de middenklasse moeten klassenverraders zijn

En een van de manieren, die dan spreekt over economische herverdeling, is om de middelen die ze krijgen te gaan zien als een beloning voor het reproduceren van kapitalistisch gedrag en kapitalistische logica's, die grotendeels monetair zijn. Als ze in dat opzicht loyaal zijn aan hun klasse is hun logica: 'Hartelijk dank voor dit geld, ik ga het nu oppotten en opslaan en in andere ruimtes stoppen, wat me dan meer oplevert.'

Ik denk dat wat ik wil zeggen rond klassenverraad en herverdeling is dat mensen, in plaats van het op te potten, het ook aan andere mensen kunnen geven zodat zij hun leven kunnen leiden. Die geldelijke beloning is een steekpenning. Het is smeergeld voor onze medeplichtigheid in het systeem van geïndividualiseerde en ongelijke verdeling van middelen. Ik wil duidelijk maken dat ik niet beweer dat niemand zijn geld mag gebruiken voor veiligheid en

zekerheid. We staan niet op het punt van een wereldwijde systeemtransformatie of revolutie, dus ik ga geen schaduw werpen op iemand die besluit dat hij in staat is om een huis te kopen dat in de basisbehoeften van zichzelf en anderen voorziet, in plaats van te huren van een of andere klotehuisbaas.

Nogmaals, ik doel specifiek op degenen binnen links en binnen sociale bewegingen die instaan voor een specifieke politiek van sociale gelijkheid en rechtvaardigheid. Nou, één manier om dat in je dagelijks leven uit te voeren is ervoor te zorgen dat je de kapitalistische logica niet reproduceert in je persoonlijke economische leven. Je geeft het geld uit handen en geeft de macht uit handen om te beslissen in welke richting dat geld gaat. Ik benadruk dit besluitvormingsaspect omdat je ook veel goedbedoelende weldoeners hebt, die zullen kiezen wat zij denken dat de beste manier is om dat uit te geven. Het zijn de arbeidersgemeenschappen die deze beslissing zouden moeten nemen. Het enige wat je moet doen is iemand of een organisatie vinden die bereid is die beslissingen te nemen en met hen een relatie opbouwen, zodat je zelf die beslissing niet hoeft te nemen. Dus ik denk dat we het daarover hebben als we het hebben over klassenverraad en herverdeling.

De workshops met Class Work lijken daar zeker op aan te sturen. Zijn er nog andere concrete voorbeelden waarvan je denkt dat ze als basis kunnen dienen voor meer van dit alles?

Zeker, een voorbeeld is het UK Mutual Aid Network, en hun Facebook-pagina, dat bestaat uit ongeveer tweeduizend mensen en specifiek gericht is op zwarte, POC en trans mensen. Daar kunnen ze rechtstreeks een bericht plaatsen met de tekst ‘Ik heb dit en dat nodig’, en iedereen die de middelen heeft kan gewoon geven wat die kan missen. Het bevordert een cultuur waarin mensen ronduit zeggen: ‘Dit is nodig’, maar niet in detail hoeven te treden over waarom ze het nodig hebben en hun verhaal op een emotionele manier hoeven te verkopen. En voor mensen die het zich kunnen veroorloven om gewoon te wennen aan het overhandigen van wat ze kunnen, zonder al te veel vragen of een soort ‘probleemoplossende’ aanpak waarbij ze proberen andere manieren voor te stellen om het probleem van die persoon ‘op te lossen’, op een manier die het individu infantiliseert. Dit project probeert dus een beetje met die cultuur te breken.

Een ander voorbeeld ken ik via een vriend die veel gemeenschapswerk doet. Op een bepaald moment nam iemand contact met hem op en zei: ‘Ik heb een aanzienlijk bedrag geërfd, honderdduizenden ponden. Ik zou graag niet willen beslissen waar dit naartoe gaat. Kunt u drie plaatsen voorstellen om het naartoe te sturen?’ Dit zijn serieuze bedragen die een organisatie kunnen veranderen, bedragen die de mogelijkheden van een groep enorm kunnen uitbreiden. Dus gaf mijn vriend de drie suggesties en ongeveer vier maanden later belde hij diezelfde organisaties op om te vragen of ze onlangs een grote anonieme donatie hadden ontvangen, wat ze allemaal bevestigden. Nu, de persoon die dit bedrag had gekregen, ken ik niet, ik heb geen context voor hen. Hun werkwijze was zoals ik zou willen dat iedere persoon uit de middenklasse die zijn klasse verraadt, zou handelen.

Al deze voorbeelden stimuleren een proces waarin mensen inzien: ‘Ik ben niet de persoon om deze beslissing te nemen, want ik heb geen ervaring met precariteit of armoede. Hoe kan ik dan weten hoe ik dat geld op een efficiënte en effectieve manier kan gebruiken?’ Er zijn genoeg mensen met die ervaring, die ook een antikapitalistische en anti-imperialistische praktijk of houding hebben, en dus veel geschikter zijn om die beslissingen te nemen.

Een ander kader dat veel in je boek *Tracksuits, Traumas and Class Traitors* terugkomt is dat van de penitentiaire logica. Kun je een korte definitie van dat concept geven en vertellen hoe het je schrijven of ander werk waarbij je betrokken bent, heeft beïnvloed?

Ik heb het gevoel dat de carcerale logica van deze maatschappij een van de belangrijkste invloeden op mijn leven is geweest en een die ik waarschijnlijk al heel vroeg had kunnen uitleggen, ook al kende ik de specifieke terminologie niet. Omdat het voor mij voelt als een logica die het meest tastbaar is in het dagelijkse leven van arme mensen en mensen uit de arbeidersklasse, met name geracialiseerde mensen. En zoals ik in beide boeken vermeld, kom ik uit een Traveller-familie. Ik wil hier geen lange discussie voeren over wat racialisering betekent voor Travellers, maar ze worden zelden geaccepteerd in de heersende ideeën over witheid. Ik moet daarbij zeggen dat ik, door als individu steeds meer middenklasse en elitaire ruimten te betreden en me daarin te kunnen bewegen, in wezen gederacialiseerd ben. Mijn witheid is geleidelijk aan legitiem bevonden en nu kan ik onmogelijk meer profiteren van mijn witheid.

> De carcerale logica van deze maatschappij is een van de belangrijkste invloeden op mijn leven geweest

Ik denk dat toen ik voor het eerst politiek begon te begrijpen of de taal van de politiek begon te gebruiken – en dat was halverwege mijn twintiger jaren – dat een kader was waarin ik dacht, ‘wow, ja’. Vandaag zou ik het samenvatten als het gebruik van processen en praktijken die onze autonomie, onze vrijheid beperken en controleren. Het zijn de processen en praktijken die de status quo en de kapitalistische manier van leven, in stand houden door zowel fysieke als psychologische dwang.

Dit soort voortdurende controle door de staat en voortdurende inmenging van de staat in verschillende aspecten van mijn leven was van jongs af aan duidelijk en voelbaar. Van de maatschappelijk werkers die bij ons leven betrokken waren, de manier waarop ik en mijn neefjes en nichtjes met school bezig waren, tot nog vroegere voorbeelden vanaf mijn derde jaar van voorbereiding op onze interacties met de politie of voorbereiding op arrestatie. We werden een beetje voorbereid door de volwassenen om ons heen, maar raakten ook gewoon gewend aan die spanning met alle officiële mensen. Als je gearresteerd wordt, ken je die dynamiek al en weet je dat ze al die macht en middelen hebben om je lichaam te controleren.

KAF
premium
DRAFT

En ze zullen proberen je geest te controleren. Toen ik als tiener en begin twintiger in en uit jeugdgevangenissen ging, was ik me daar natuurlijk voortdurend van bewust.

Maar ook, en dit is even belangrijk, sijpelt de gevangenislogica buiten de staatsinteracties door in de manieren waarop de middenklassecultuur functioneert. De reden waarom ik de middenklasse de schuld blijf geven, is dat ik nooit echt veel interactie heb gehad met de bezittende klasse. Het is allemaal nogal abstract. Maar je hebt dagelijkse interacties met mensen uit de middenklasse. En een van hun rollen is het bevorderen van een soort mentaliteit van zelfcontrole, waarin er een manier is om een goede, gezonde, normale Britse burger te zijn, iemand die ontvankelijk is voor de dominante culturele waarden.

En de gevangenislogica en een cultuur van zelfcontrole traint ons om dat allemaal te volgen, al het sociale reproductiegedoe dat het kapitalisme in stand houdt. Daarom is de penitentiaire logica relevant en heeft deze logica mijn leven beïnvloed. Dan zijn er natuurlijk de meer openlijke aspecten rond het gevangenisindustrieel complex, en het sociale bewegingswerk rond gevangenissen en het werken met gevangenen.

Ja, dat brengt ons bij afschaffing van de bajes en transformatieve rechtvaardigheid. Kun je praten over het werk waar je bij betrokken bent op dat front?

Abolitie is een ongelooflijk nuttig kader en het is belangrijk te erkennen waar het vandaan komt. Het is een theoretisch en praktisch kader ontwikkeld door het zwarte radicale denken. Het is een traditie van verschillende plaatsen binnen het zwarte radicale denken – veel in de VS, maar ook uit Noord-Afrika en het Verenigd Koninkrijk. Sprekend als iemand die profiteert van witheid is het heel belangrijk om dat te benadrukken. In de basis wordt gesteld dat we de situatie waarin we ons op dit moment bevinden niet kunnen hervormen tot iets rechtvaardigs. De verschillende instellingen, sociale praktijken en structuren waarin we leven zijn zo historisch geworteld in het witte, Europese denken dat ze niet tot iets gunstigs en positiefs gemaakt kunnen worden. Ze kunnen de mensheid als geheel niet geven wat ze nodig heeft. Het kan niet worden verbeterd, het kan niet worden ontwikkeld. Wat het nodig heeft is dat het volledig wordt verscheurd en vernietigd. Maar tegelijkertijd, en dit is essentieel en iets wat vooral in het meeste anarchistische denken verloren gaat, gaat het om het opbouwen van iets.

Abolitionistisch denken gaat evenzeer over de productie van nieuwe manieren van zijn en nieuwe manieren van bestaan, nieuwe manieren om met elkaar om te gaan. Eén van de meest inspirerende projecten is het Generation-FIVE-project in Noord-Californië. Zij hebben fantastisch werk verricht door de onderliggende oorzaken van misbruik van trans mensen aan te pakken en te begrijpen dat je het probleem niet kunt uitroeien door alleen de symptomen aan te pakken. Je moet de oorzaken, de onderliggende structuren, begrijpen en aanpakken. Dat betekent het aanpakken van witte suprematie en patriarchale en heteronormatieve praktijken.

Wat we nodig hebben is dat we de wortels van dit misbruik aanpakken, maar ook dat we prioriteit geven aan de behoeften van de belangrijkste overlevenden. En dat we daarbij niet de patriarchale gedragspatronen versterken die zo vaak voorkomen als je te maken hebt met bijvoorbeeld kindermisbruik. Vaak zie je in het aanpakken van dat soort situaties reacties als: ‘Nou, laten we degene die het gedaan heeft gewoon domineren, laten we ze verdomme gewoon kapotmaken.’ Je kunt deze dingen niet decontextualiseren.

Het gaat erom de gemeenschap te helpen personen ter verantwoording te roepen zonder de politie erbij te halen

Ik denk dat dit leidt tot het gedeelte over transformatieve gerechtigheid. Dus mensen zullen, omdat ze mensen zijn en door deze wereld gevormd worden, af en toe afschuwelijke en gruwelijke dingen met elkaar doen. En als we het willen hebben over het beëindigen van het huidige systeem moeten we nieuwe manieren bedenken om dingen te doen, om met ongelooflijk pijnlijke, moeilijke situaties en misbruik om te gaan. We kunnen niet gewoon zeggen: ‘Het gaat om het systeem’, en daarmee uit. We moeten dat werk nog steeds doen. Onderdeel daarvan is het bereiken van begrip. Ken je dat gezegde: ‘Er is een dorp nodig om een kind op te voeden’? Voor mij is het ook: ‘Er is een dorp nodig om een verkrachter op te voeden; er is een dorp nodig om een pleger van huiselijk geweld op te voeden.’ We zijn allemaal verbonden met deze acties die individuen kunnen plegen. Er is dus een niveau van individuele en collectieve verantwoordelijkheid dat we hebben tegenover de daders en natuurlijk de overlevenden van misbruik.

De laatste tijd werk ik dus met mensen die ernstige schade hebben aangericht, vaak binnen gemarginaliseerde gemeenschappen en waar de gemeenschap heeft besloten niet naar de politie te gaan en zelf te beslissen hoe ze hen ter verantwoording roepen. Mijn rol bestond er meestal in die kerels te ontmoeten – en het zijn altijd kerels, maak daarvan wat je wilt – en hen te vragen hoe het met hen gaat, wat ze misschien meer moeten onderzoeken of welke andere soorten steun ze nodig hebben, mogelijk van anderen in een vergelijkbare situatie. Het gaat om het leggen van verbindingen. In wezen gaat het erom de gemeenschap te helpen deze personen ter verantwoording te roepen zonder de politie erbij te halen. Elk project heeft zijn eigen processen en verschillende graden van succes en mijn betrokkenheid bij alle projecten is ook heel verschillend.

Op veel van deze plaatsen, omdat ze erg gemarginaliseerd zijn – gebrek aan middelen, gebrek aan tijd – doen de mensen die actief zijn in hun gemeenschap wel vijftig verschillende dingen. Ze runnen de kinderopvang, runnen de voedselbank, maar ze kunnen niet alles doen. Ze proberen de participatie te vergroten. Dus vaak ligt de focus op hoe je drie of vier mannen uit die gemeenschap bij elkaar krijgt met die man, en hem ondersteunt en hem

terugbrengt naar een plek waar hij kan bestaan binnen de gemeenschap op een manier waarbij iedereen zich veilig voelt. Het is veel faciliterend werk.

Het hele gebeuren is een constant leerproces voor ons allemaal. We zijn niet getraind om buiten het gevangenissysteem te denken. We nemen aan dat iemand iets verkeerds doet, en we hebben besloten dat ze gestraft worden. En dan komen ze vrij en zakken weer weg, of ze blijven gewoon in de gevangenis. We moeten verder denken dan dat. Het gaat om experimenteren.

Het is een constant leerproces voor ons allemaal

Termen als abolitionisme en transformatieve rechtvaardigheid werden veel populairder na de opstanden in de VS na de moord op George Floyd en Breonna Taylor. Zie je enig risico van toe-eigening of verwatering van deze concepten of projecten?

Fundamenteel zie ik het feit dat abolitie een groei in populariteit en in gebruik heeft gehad als een ongelooflijk positieve zaak. Oké, het is nu een hashtag. Nou, een deel ervan is een hashtag. En daarmee zullen mensen zeggen dat ze willen dat het alleen bepaalde dingen betekent en het beperken tot een politiek die voor hen acceptabeler is. Dat zal gebeuren, maar het zal ook meer mensen in contact brengen met radicalere denkwijzen. Het is een term, en een strategie en praktijk, die vrij moeilijk volledig te coöpteren is en ik denk dat het die kritische positie fundamenteel zal behouden.

Het grootste punt van zorg is voor mij de kwestie van de niet-reformistische hervormingen. Eén van de grondbeginselen van abolitionisme is dat we, terwijl we streven naar fundamentele veranderingen van het politieke, economische en sociale system, kleine veranderingen en hervormingen kunnen eisen. Maar uiteindelijk proberen we deze entiteiten en instellingen te vervangen door de instellingen die we creëren. Maar deze hervormingen legitimeren niet de politieke praktijken of de instellingen zelf. Ze zijn een middel tot afbraak.

Nu, ik denk dat er veel nuance en verfijnd denken bij komt kijken om te begrijpen welke van deze hervormingen dat doen en welke niet. Dat is waarschijnlijk een gebied waar slechte beslissingen kunnen worden genomen. Ik heb geen concrete voorbeelden. Maar ik kan me een meer liberale benadering voorstellen die zegt dat we onszelf abolitionisten kunnen noemen en dat we dan hervorming na hervorming na hervorming kunnen eisen. Bijvoorbeeld, maak goede buurtpolitie in plaats van de politie als geheel te beëindigen. Maar dat is geen afschaffing.

Ik bedoel, dit gebeurt met veel politieke termen. Mensen gebruiken ze gewoon en doen iets anders. Dat risico bestaat. Maar dat betekent niet dat afschaffing als strategie of als principe fout is. Het betekent alleen dat we leven in een wereld waar mensen zo gewend zijn om de zin te nemen die ze willen en ervan te maken wat ze willen om hun eigen doelen te bereiken.

Maar over het algemeen zie ik de groei in activiteit als iets positiefs. De meeste van de beste organisaties op het gebied van abolitie in het Verenigd Koninkrijk waren er al lang voordat het een hashtag werd. Ik denk aan groepen als Cradle of Healing Justice London, om twee voorbeelden te noemen. Dit werk zal doorgaan. Dat is de kern.

Dat is het punt, bij elke vorm van organisatie onder welke vlag dan ook: het belangrijkste is de lange adem die een project nodig heeft en dat je de beginselen waarop het project gebaseerd is tot het einde toe nastreeft – eerder dan welke naam dan ook die je er voor een bepaalde tijd aan geeft. Er zullen wel eens kortstondige (tegenvallende) abolitionistische organisaties zijn. Dat is gewoon een bijproduct van deze shit. Elke sociale beweging heeft dat probleem. Ⓐ

Noten
1 Dit interview verscheen eerder op roarmag.org/essays/d-hunter-class-work-interview/
2 D. Hunter is een ex-gedetineerde en voormalig dakloos persoon die onderzoek doet naar en schrijft over klasse, trauma, voetbal en sociale bewegingen. Hij is de auteur van twee boeken en de medeoprichter van The Class Work Project (theclassworkproject.com) en *Lumpen: A Journal for Poor and Working Class Writers*.

Mindfulness en activisme

Met voller bewustzijn actievoeren

Tekst Jan Kees Helms

Veel activisten zetten zich enorm in om het onrecht in de wereld te bestrijden. De strijd tegen het kapitalisme, de vernietiging van de aarde, de gevolgen van Fort Europa, het racisme, de trans- en homofobie, arbeidsongelijkheid, dierenmishandeling, woningnood en ga zo maar door, kost veel energie. Het organiseren van acties kost veel tijd en de voorbereiding en het resultaat van een actie laten zich soms moeilijk meten. Vermoeidheid en uitputting liggen op de loer en een burn-out en cynisme kunnen het resultaat zijn van al de inspanningen die zijn geleverd.

Ook de zorgen rondom het klimaat kunnen dusdanig groot zijn dat je er depressief van kan raken. Aan alle kanten wordt geroepen dat het zo niet langer kan en dat de aarde vernietigd wordt als we op deze voet doorgaan. Je kan je als een roepende in de woestijn voelen en het gevoel van machteloosheid is groot als je ziet dat de bedrijven en het grote deel van de mensheid ijzersterk zijn in struisvogelpolitiek en denkt 'na mij komt de zondvloed'.

Veel activisten vechten tegen dit onrecht vanuit een gevoel van compassie, een mooi woord voor mededogen waarin je je bewust bent van de pijn en het lijden van wezens om je heen. De acties zijn gericht om de pijn en het lijden te verminderen en in het gunstigste geval op te lossen. Want wat is er mooier dan te leven in een wereld waar iedereen gelukkig en vrij is, zonder dat er geheerst en beheerst wordt en er mogelijkheden zijn om te groeien en te bloeien in samenhang met en voor elkaar? Die compassie kan echter ook uitputtend zijn: de aandacht voor het leed en het onrecht en er voortdurend mee bezig zijn het op te lossen kan overweldigend worden, waardoor het plezier in het leven op de achtergrond raakt.

Activisten kunnen meer verbitterd en gefrustreerd raken omdat de wereld en haar bewoners maar door blijven razen in de kapitalistische vernietigingsmodus en ze alles wat kwetsbaar en afwijkend is om zeep helpen. Dat is iets wat ook daadwerkelijk zorgwekkend en beangstigend is en het is zeer terecht om je daarover boos te maken, je stem erover te laten horen en alternatieven te laten zien van hoe het wel kan. In die zin is de energie van actievoeren een krachtig middel om zowel je ongenoegen te uiten en in breder verband te strijden voor een mooie wereld.

Mindfulness

Mindfulness heeft de laatste jaren een enorme groei doorgemaakt en er zitten ook de nodige kanttekeningen aan. Zo zijn mindfulnesstrainingen enorm gecommercialiseerd en opgenomen door werkgevers om werknemers weer zo snel mogelijk aan het werk te krijgen. Voor trainingen worden dusdanig hoge prijzen gevraagd dat het niet toegankelijk is voor mensen met weinig inkomen. Daarnaast heeft een deel van de mindfulnessbeoefenaars zich geschaard in het kamp van de anti-vaxxers, deden ze mee met demonstraties tegen de coronamaatregelen en liepen ze hand in hand met extreemrechts en complotdenkers. Mindfulness is dusdanig in de mode geraakt en op vele wijzen toegepast dat het ver weg kan staan van de oorsprong. In 1979 ontwikkelde Jon Kabat-Zinn in de Verenigde Staten het Mindfulness Based Stress Reduction-programma (MBSR). Hij maakte een mix van boeddhistische ingrediënten en westerse trainingstechnieken, in eerste instantie voor mensen met lichamelijke klachten die niet medische verklaard konden worden. De training bleek dusdanig effectief in mensen te leren hoe zij anders met hun stress kunnen omgaan dat de training ook werd aangeboden voor andere doelgroepen. Jon Kabat-Zinn omschrijft mindfulness als 'aandacht geven in het moment, bewust en zonder oordeel'.

Mindfulness kan óók helpen om anders met de stress die ontwikkeld wordt door actievermoeidheid of klimaatdepressie om te gaan. Je bewust worden van wat je automatische reacties zijn – hoe je met spanning, gevaar, druk of dreiging omgaat – kan helpen om hier keuzes in te maken. Het oefenen om meer bewust te zijn van wat er op dit moment speelt kan helpen om anders om te gaan met de zorgen die je hebt over de toekomst. Wat er in de toekomst gaat gebeuren, daar heb je geen invloed op, maar wat er nu gebeurt valt wel binnen je invloedssfeer. Wanneer je hier meer *mindful* mee omgaat krijg je meer grip op het dagelijks leven en word je minder overvallen door druk van buitenaf.

Mindfulness kan helpen om anders met actievermoeidheid of klimaatdepressie om te gaan

Weerstand
'Aandacht geven in het moment, bewust en zonder oordeel'. Vooral dat laatste roept veel weerstand op, zeker als het gaat over mindfulness en activisme. Activisten staan bekend om hun oordeel en mening en laten dat ook luid horen of zien en dat is maar goed ook. Wat met 'zonder oordeel' wordt bedoeld is dat je oordeel de ware observatie van wat er werkelijk aan de hand is in de weg staat. Een oordeel wordt gevormd door meningen en ervaringen, maar die staan de werkelijke vrije ervaring van dat unieke moment in de weg. Het beoefenen van mindfulness helpt je om daadwerkelijk te ervaren en te zien wat er op dit moment gebeurt, los van al je oordelen en vooroordelen. In die zin kan de beoefening leiden tot meer bevrijding en innerlijke vrijheid.

Tijdens workshops voor activisten krijg ik geregeld de vraag of mindfulness alleen gericht is op het individu. In mijn ogen is dat niet zo, de beoefening leidt tot meer inzicht in en bewustzijn van je innerlijke patronen en reacties en hoe je hier bewust mee om kan gaan in reactie op anderen en situaties. In die zin heeft dat ook zijn uitwerking op de directe omgeving en de wereld. Daarnaast merk ik bij mijn eigen beoefening dat het verhoogd bewustzijn naar mijn eigen reacties ook een groter bewustzijn heeft ontwikkeld naar mijn omgeving.

In die zin vind ik het begrip 'interzijn' van de overleden Vietnamese zen-monnik en vredesactivist Thich Nhat Hanh inspirerend. Interzijn wil zeggen dat alles met elkaar verbonden is. Een mens is niet alleen mens, maar is opgebouwd door veel niet-menselijke elementen, zoals water en lucht. Alles wat je eet heeft invloed op jouw lijf, maar ook op de wereld. Wanneer je groentes eet uit de gangbare landbouw, werk je mee aan de monocultuur en vergiftiging van de aarde, wat weer leidt tot een ongezonder leefklimaat, wat weer leidt tot het sterven van meer insecten en ga zo maar door. Een sprekende metafoor is dat als je een klein steentje in een kalm meertje gooit dit het water in beweging brengt en hier grotere golfbewegingen uit ontstaan. Het opmerkzaam voorbereiden van een maaltijd kan je al meer verbonden maken met de aarde en je omgeving. Het doorsnijden van een paprika is echt anders dan dat van een aubergine bijvoorbeeld.

Mindfulness voor activisten
Wat heeft dat nu allemaal met activisme te maken? Voor mij en ook anderen helpt dit om meer verbonden te zijn met de aarde, alles wat daarop groeit en haar bewoners. Als de aarde lijdt dan lijd ik mee, omdat dit zijn weerslag heeft op mijn welbevinden. Maar wanneer ik slecht voor mijzelf zorg heeft dat ook weer zijn weerslag op de mensen en andere wezens om mij heen. Ik kan pas goed acties voeren en mijn stem verheffen als ik mij goed voel en stevig in mijn schoenen sta. Dan kan ik ook meer bewust reageren op repressie en geweld van de staat of andere tegenstanders.

Mindful actievoeren helpt mij om nog steeds met zin actief te zijn

Mindfulness kent veel oefeningen, zoals meditaties, ademoefeningen, lichaamswerk en bodyscans om je lichaam en je psyche te onderzoeken en uit te vinden hoe je op andere wijzen met stress om kan gaan. Dit kan ook nuttig zijn tijdens demonstraties, bezettingen of blokkades om meer ontspannen met de repressie en het geweld om te gaan. Het vergt natuurlijk de nodige oefeningen om dit in jezelf te integreren om het in *the heat of the moment* toe te passen. In die zin was ik blij dat er tijdens de workshop 'mindfulness en activisme' op de Pinksterlanddagen een groeiende belangstelling was voor deze manier van zelfzorg en zorg voor de ander en de wereld, en hierover ervaringen met elkaar uit te kunnen wisselen. Het meer integreren van mindful actievoeren helpt mij om nog steeds met zin actief te zijn. Het is nog inspirerender om dit te delen met anderen en te horen dat anderen hier ook mee bezig zijn.

Wanneer je interesse hebt als individu, groep of collectief om hier meer over te horen, uit te wisselen of om een workshop of training te krijgen over mindfulness of mindful actievoeren dan kan je contact opnemen via onderstaande website. Ⓐ

deeezmindfulness.wordpress.com

OVER TANKIES EN TANKS

REVOLUTIE ALS CONTRAREVOLUTIE EN ANDERSOM

Tekst Peter Storm   Beeld David Černý

Je ziet ze weer meer dan een tijdje terug, op Twitter maar ook in *real life* op straat: tankies. Met imponeersymboliek zoals rode vlaggen, veelal voorzien van hamers en sikkels, soms zelfs onbeschaamd met de portretten van Stalin en Mao op een kleurrijk spandoek, ontsieren ze demonstraties die voor links moeten doorgaan, bijvoorbeeld op de 1 meiviering. Het kan op de lachlust wekken, maar het is toch niet grappig. En op Twitter vormen ze een ware plaag, deze verheerlijkers van staatsdespotisme, dwangarbeid en het opsluiten van andersdenkenden zolang het in dienst is van wat dan de 'opbouw van het socialisme' wordt genoemd – alsof socialisme bestaat uit een economie in staatshanden, geleid door een bureaucratenklasse die zich verrijkt door arbeiders voor zich te laten werken en zelf de meeropbrengst met geweld achterover drukt. Maar hoezo eigenlijk dat woordje 'tankie'?

Waar tankies voor staan

In 1956 kwamen in Hongarije studenten, schrijvers en dichters maar in groten getale ook arbeiders, in opstand tegen de heerschappij van de Communistische Partij en tegen de Russische overheersing waar die heerschappij mee overeind werd gehouden. Opstandelingen vochten tegen de geheime dienst van Hongarije zelf, en tegen Russische militairen, voorzien van tanks. Na aanvankelijk succes stuurde de leiding van de Sovjet-Unie een grote legermacht, met nog veel meer tanks. Ze hielp daarmee een collaborateursbewind in het zadel, en samen met dat bewind verpletterde het Russische bezettingsleger de revolutie.

> De eerste tankies waren dus de mensen die de kant van Moskou en diens Hongaarse zetbazen kozen

Dat bewind, het Russische leger en de leiding van de Sovjet-Unie, beweerde daarmee het ‘socialisme’ in Hongarije te hebben ingevoerd. Het was allemaal in dienst van het communistische ideaal. Communistische partijen die loyaal waren aan Moskou, de hoofdstad van dit ‘socialisme’, verdedigden de Russische invasie dan ook. Heel veel partijleden – mensen die dachten dat communisme iets met arbeidersstrijd en solidariteit te maken had – slikten dit niet, haakten af en verlieten de partij. Ze zagen in dat je met tanks en onderdrukking tegenover strijdende arbeiders het ideaal niet dichterbij kon brengen. Sommige partijleden echter bleven, en steunden de Russische invasie en daarmee de onderdrukking van een arbeidersrevolutie door middel van tanks. Deze mensen – *die-hard* stalinisten dus – kregen al snel het etiket ‘tankie’ opgeplakt. De eerste tankies waren dus de mensen in met name de Britse Communistische Partij die de kant van Moskou en diens Hongaarse zetbazen kozen.

Gaandeweg is de betekenis van het woordje tankie verbreed. Wie koos voor Breznjev tegen dissidenten in de Sovjet-Unie, wie in 1968 koos voor Russische tanks in Tsjecho-Slowakije tegen een partijleiding en bevolking die dacht dat je het officiële communisme best met wat meer vrijheid kon combineren, wie in 1979 koos voor het sturen van Russische militairen en tanks naar Afghanistan, wie in 1981 koos voor Jaruzelski in Polen tegen de onafhankelijke vakbeweging Solidarność, wie in 1989 koos voor Deng die het leger afstuurde op hongerstakende, demonstrerende en pleinbezettende studenten en hun supporters in Beijing, en wie die keus enthousiast bleef pushen als lichtend voorbeeld… zulke mensen kun je tankie noemen.

Mensen die regimes nastreven die lijken op Mao’s China, Stalins Rusland en dergelijke, en daarbij de repressie van zulke regimes als noodzakelijk rechtpraten of zelfs verheerlijken: dat zijn tankies. ACAB roepen maar erbij zeggen dat dit niet geldt voor ‘socialistische’ politieagenten omdat die het ‘volk dienen’: dat is tankiepolitiek. Gezien het tekort aan marxistisch-leninistische staten om toe te juichen, kiezen tankies vaak ook partij voor andere griezelregimes als die zich op een of andere manier tegenover de VS opstellen of doelwit van VS-interventie zijn. Destijds het Libië van Gaddafi, later het Syrië van Assad, het Iran van Khamenei en natuurlijk het Rusland van Poetin zijn vaak object van zulke ondersteuning. Marxistische pretenties hebben deze regimes niet, maar dat ze zich tegenover het Amerikaanse imperialisme opstellen is blijkbaar al genoeg. Alsof er geen ander imperialisme is.

Het betreft hier dus een politieke traditie die zich als links verpakt maar bereid is om de waarden die je met linkse politiek associeert – sociale gelijkheid, solidariteit, vrijheid en zelfbeschikking – in het hier en nu gewelddadig opzij te schuiven als de voorhoede, de partijleiding zegt dat zoiets nodig is om die linkse waarden ‘ooit’ onder hun onmisbare geniale leiding te laten zegevieren. Het is door en door autoritaire politiek. Het is politiek die niet zo morsdood is als je zou mogen denken en hopen. Want aangezien het stalinisme, inclusief haar variant het maoïsme, en andere communistische eenpartijstaten en bewegingen een spoor van repressie en van misdadig bloedvergieten hebben achtergelaten, zou je toch denken dat mensen die opkomen voor sociale gelijkheid, vrijheid, zelfbeschikking en solidariteit, nog niet met handschoenen aan en een mondmasker voor de mond in de buurt van zulke politiek zouden willen komen, behalve dan om die te bestrijden. Niets is minder waar: tankiepolitiek is springlevend. En oude leugens worden in dienst van die politiek doodleuk herkauwd.

Zo zag ik tot mijn verbijstering afgelopen jaar een uitgebreid artikel over precies die Hongaarse Revolutie waar het ontstaan van dat woordje tankie aan is gekoppeld – en het was de klassieke stalinistische tankieversie van de gebeurtenissen. Het artikel verscheen in *Voorwaarts*, het online magazine van de Communistische Jongerenbeweging (CJB), de jongerenclub van de Nieuwe Communistische Partij Nederland. De titel geeft aan uit welke hoek de wind waait: ‘de gepoogde contrarevolutie in Hongarije 1956’. Even decoderen: die ‘contrarevolutie’, dat was de revolutie in Hongarije. Het was echter slechts een ‘gepoogde’ contrarevolutie, want Rusland, pardon, de Unie van Socialistische Sovjetrepublieken was zo vriendelijk geweest die ‘contrarevolutie’ met grof militair geweld te onderdrukken. Het artikel legde het allemaal keurig uit, compleet met voetnoten en literatuurverwijzing. Van de veertien noten verwijzen er acht naar rechtstreeks stalinistische bronnen, waaronder drie keer een partijgeschiedenis van de KKE, de Griekse Communistische partij, berucht vanwege haar orthodoxe, stalinistische lijn. Heel evenwichtig en objectief allemaal.

Nu kunnen we ons over zoiets vrolijk of kwaad maken, afhankelijk van ons humeur. Maar er staat wel iets op het spel. Waar revoluties via propaganda omgetoverd worden in contrarevoluties, waar de geschiedenis wordt vervalst door onderdrukkers en onderdrukten van plaats te doen verwisselen, en waar dat gebeurt onder een rode vlag en met linkse pretenties, daar loopt ook onze huidige en toekomstige bevrijding gevaar. Door de Hongaarse Revolutie weg te liegen, wordt ons het zicht op leerzame gebeurtenissen, leerzame voorbeelden en inspiratiebronnen vertroebeld of zelfs ontnomen. Dat kunnen we maar beter niet zomaar laten gebeuren. Daarom is het ook in

> Waar revoluties via propaganda omgetoverd worden in contrarevoluties loopt ook onze huidige en toekomstige bevrijding gevaar

2023 de moeite waard voor anarchisten om de Hongaarse gebeurtenissen van dat jaar eens te bespreken.

Een ironische revolutie
Hongarije was in 1956 een land in crisis, bestuurd door keiharde heersers die met de crisis geen raad wisten. De crisis explodeerde, de bevolking kwam in opstand. Daarvoor had die bevolking – studenten, intellectuelen, boeren maar vooral ook arbeiders – redenen te over. De heersers stonden aan het hoofd van een bewind dat de economie in staatshanden had gebracht, arbeiders opjoeg om steeds harder te werken tegen laag loon, boeren eerst het land gaf dat het bewind aan grootgrondbezitters had ontnomen, om vervolgens diezelfde boeren het land weer af ter pakken om ze in staatsboerderijen samen te brengen. Het bewind werd gedomineerd door de Communistische Partij die na 1945 gaandeweg alle macht naar zich toe had getrokken, onder dekking van het leger van de Sovjet-Unie dat de nazi-legers uit Hongarije had gejaagd.

Boeren en arbeiders werkten voor een overheidsbureaucratie die zich gedroeg als de kapitalistenklasse die het in feite ook was. Die klasse nam het er goed van, terwijl de bevolking in armoede verkeerde. Dat was dan nog het deel van de bevolking dat niet opgesloten was in gevangenissen en strafkampen – zoals heel veel mensen overkwam. Hongarije had nog drie klassen, grapten mensen bitter: 'degenen die in de gevangenis gezeten hebben, degenen die gevangenzitten, en degenen die in de gevangenis zullen zitten.' Het bewind zag overal 'spionnen' en 'fascisten'. De geringste kritiek kon genoeg zijn voor zware straffen en mishandeling door geheime agenten van de gevreesde geheime politie, de ÁVH. Het salaris van ÁVH-agenten was drie keer zo hoog als het gemiddelde loon, officieren kregen negen tot twaalf keer zoveel. Het kantoor van de ÁVH was gevestigd in het vroegere hoofdkantoor van de Pijlkruisers, de nazi-beweging van Hongarije die met het Derde Rijk had samengewerkt, en nogal wat ÁVH-agenten waren voormalige Pijlkruisers. Deze hele terreurmachine had een functie: door middel van angst de bevolking gedisciplineerd aan het werk houden tegen zo laag mogelijke kosten. Uitbuiting dus. Intussen hield het regime de schijn op dat het bezig was met de opbouw van een klasseloze, socialistische maatschappij.

Na de dood van Stalin, chef van Rusland, en van het Oostblok waar Hongarije deel van uitmaakte, begon het Hongaarse bewind met voorzichtige hervormingen om wat druk van de ketel te halen. Voormalig landbouwminister Imre Nagy werd premier. Die man was populair omdat hij de landverdeling had helpen doorvoeren. Maar hij was door de ultra-stalinistische partijleider Rákosi opzij geschoven. Zijn *comeback* gaf mensen wat hoop. Gevangenen kwamen vrij, boeren mochten de staatsboerderijen verlaten als ze dat wilden, de immense druk van hogerhand werd minder. In 1955 trapte het bewind alweer op de rem, Nagy verloor het premierschap en zijn lidmaatschap van de partij.

In 1956 hield de chef van de Sovjet-Unie Chroesjtsjov zijn 'geheime rede' voor het twintigste partijcongres, waarin hij Stalins misdaden deels erkende en blootlegde. In Oost-Europese staten gonsde het van kritiek en verandering. Arbeiders in Polen kwamen in opstand. Hun verzet werd in twee dagen neergeslagen,

maar bij de bestraffing van 'raddraaiers' waren de straffen opvallend licht. De Poolse partijleiding kwam in handen van mensen die hervormingen nastreefden en de nationale onafhankelijkheid bewaakten, ook tegen de Sovjet-Unie. In Hongarije zwabberde de leiding tussen het doen van toegevingen aan critici – vooral uit intellectuele kringen – en het herstellen van de repressie tegen juist die critici. Schrijvers en dergelijke vormden de Petofi-kring – genoemd naar een negentiende-eeuwse Hongaarse dichter – waarvan de bijeenkomsten steeds drukker werden bezocht en waar steeds luider kritiek op het bewind weerklonk. Studenten roerden zich. Arbeiders begonnen zich te doen gelden.

Op 22 oktober hielden studenten in Boedapest een bijeenkomst waar ze opriepen tot een solidariteitsbijeenkomst met de Polen in hun strijd voor meer vrijheid. De volgende dag trok de demonstratie eerst duizenden, maar gaandeweg vele tienduizenden deelnemers. Een klein deel, een aantal duizenden mensen, ging naar het Stalin-standbeeld, dat omvergehaald werd. De overgrote meerderheid ging naar het radiogebouw en eiste dat de eisen van de studenten werden voorgelezen. Voor het gebouw stonden ÁVH-linies. Toen de menigte opdrong, openden ÁVH-agenten het vuur met machinegeweren. Demonstranten beantwoordden deze oorlogsverklaring vanuit het bewind, en kwamen in opstand, in Boedapest en in het hele land.

De regering eiste dat de opstandelingen zich zouden overgeven en vroeg het aanwezige Russische leger om de orde te herstellen. Opstandelingen vochten al snel tegen Russische tanks, en vaak met aanzienlijk succes. Vanaf 24 oktober staakten arbeiders in het hele land tegen de onderdrukking en de aanwezigheid van Russische troepen. In en vanuit de fabrieken vormden ze revolutionaire raden, arbeidersraden, waarvan er al snel enkele honderden functioneerden. Die sloten zich per stad en regio aaneen en bestuurden steeds grotere delen van de maatschappij, tegenover een radeloze regering die wanhopig en goeddeels tevergeefs om gehoorzaamheid vroeg in ruil voor hervormingen. Die regering stond weer onder leiding van Nagy, die door de stalinistische *apparatsjiks* snel naar voren was gehaald om te doen wat zij zelf niet meer konden. Nagy had immers nog aanzien onder de bevolking, de harde stalinisten niet. Maar pas toen hij de opstandige bevolking ging prijzen in plaats van vermanen, en toen de Russische troepen zich terugtrokken tot buiten de opstandige steden, keerde er iets van rust terug.

> **De stalinistische staat was feitelijk ingestort. De bevolking, deels gewapend, bestuurde grote delen van de maatschappij**

De stalinistische staat was feitelijk ingestort. De bevolking, deels bewapend, bestuurde grote delen van de maatschappij door middel van gekozen raden die onder toezicht van de opstandige bevolking zelf stonden. Politieke gevangenen kwamen vrij, en met de verhalen over wat voor folteringen zij vaak hadden moeten doorstaan, groeide de haat jegens de ÁVH. Opstandelingen joegen op ÁVH-agenten, en dat zulke agenten soms het vuur openden op revolutionaire menigten vergrootte de woede nog. Opstandelingen knoopten ÁVH-lui op, of sloegen ze dood. Nadat de rebellie verpletterd was, stelden de Hongaarse autoriteiten zelf het aantal leden van de veiligheidsdienst dat gedood was op 234. Een opmerkelijk laag aantal, gezien de omstandigheden. Geen vreemde conclusie, gezien de immense terreur waar de ÁVH verantwoordelijk voor was en waarvoor haar agenten nu een rekening kregen gepresenteerd.

In de marge van de opstand richtten mensen ook allerhande politieke partijen, die door de stalinistische partijdictatuur waren onderdrukt, weer op. Veel invloed op de gebeurtenissen hadden die niet, al trokken ze snel veel leden. Mensen sloten zich erbij aan, niet zozeer om via die partijen actief te worden – daar hadden mensen hun revolutionaire raden voor – maar eerder puur omdat het weer mocht, als een uiting van de herwonnen vrijheid. En ja, in die vrijheid doken er ook anderhalve fascist en wat reactionaire types op. Maar de stemming onder de bevolking, wat tot uiting kwam in eisen en verklaringen, was heel duidelijk: de fabrieken in handen van de arbeiders, het land aan de boeren, uitings- en organisatievrijheid in de hele maatschappij, zeggenschap voor de bevolking en niet voor een enkele partij. Van een verlangen om de fabrieken weer terug te geven aan voormalige eigenaren en het land weer aan de grootgrondbezitters te geven, was weinig te merken. De opstandige bevolking wilde de genationaliseerde economie niet privatiseren, maar socialiseren, uit handen van de bureaucratische bazenklasse halen en werkelijk samen in handen van de mensen zelf brengen.

Die bazenklasse was haar macht goeddeels kwijtgeraakt in wat overduidelijk een grote en serieuze revolutie was. Goeddeels, maar niet helemaal. En in Moskou zochten machthebbers naar manieren om de macht van die klasse – de zetbazen van Moskou – alsnog te redden. Toen concessies, meer politieke vrijheid, terugtrekking van Russische troepen uit de steden, mensen eerder aanmoedigden om steeds verder te gaan, toen premier Nagy daar steeds verder in meeging om te redden wat er voor de heersers te redden viel, wijzigden de Russische leiders de koers. Toen Nagy Hongarije neutraal verklaarde en uit het door de Sovjet-Unie geleide Warschaupact trad, waren Russische troepen zich al aan het hergroeperen en kwamen er versterkingen bij. Intussen was partijleider Kádár, die nog maar iets eerder naar voren was gehaald als opvolger van stalinist Gero, overgelopen, en dook hij op als nieuwe leider die de Sovjet-Unie vroeg om 'broederlijke bijstand'.

Met zesduizend tanks en vele tienduizenden militairen sloegen ze het gewapende verzet van de opstandelingen neer

Maar Moskou wachtte niet op zo'n verzoek om in actie te komen. Op 4 november 1956 volgde een verpletterende Russische aanval op Boedapest en andere steden. Met zesduizend tanks en vele tienduizenden militairen sloeg een militaire overmacht het gewapende verzet van de opstandelingen neer. Tanks schoten arbeiderswoningen plat, ÁVH-agenten hervonden hun moed en terroriseerden opstandelingen.

Maar aan de zeer hardnekkige stakingen en aan de invloed van arbeidersraden die het arbeidersverzet coördineerden, konden de bezetters en hun zetbazen aanvankelijk weinig doen. Het kostte een jaar van intimidatie, valse beloften, arrestaties, deportaties en executies voordat het herstelde communistische bewind zich sterk genoeg voelde om de arbeidersraden helemaal op te heffen.

Nagy was intussen ontvoerd en werd uiteindelijk geëxecuteerd. Heel veel revolutionairen overkwam hetzelfde. De contrarevolutie had gezegevierd. Het 'socialisme' heerste weer.

Revolutie als contrarevolutie en andersom

Terug naar *Voorwaarts*, dat de revolutie een contrarevolutie noemt, en de contrarevolutionaire onderdrukking ervan zo'n beetje uitgeeft voor de verdediging van de revolutie. Ik geef het woord aan Géza Alföldy, in een beknopt overzichtswerkje over de Hongaarse revolutie:

> 'Geheel onzinnig is daarentegen de these die de communistische propaganda vanaf het begin verdedigde, dat zich in de herfst van 1956 een contrarevolutie zou hebben afgespeeld. Dat zou betekenen dat de toenmalige volksbeweging zich tegen de verworvenheden van een tevoren voltrokken revolutie zou hebben gekeerd. In Hongarije had echter na 1945 geen enkele door de maatschappij – of door haar arbeidersklasse gedragen revolutie plaatsgevonden: het Hongaarse volk was door een andere staat gewelddadig een vreemd machts- en maatschappelijk systeem opgedrongen.'

Inderdaad: de Sovjet-Unie had de Communistische Partij in het zadel geholpen, en die partij verving van hogerhand de particuliere kapitalistenklasse door overheidsfunctionarissen. Dat was een vijandige overname van de BV Hongarije, geenszins een revolutie.

Was er invloed van Westerse geheime diensten op de gebeurtenissen? Uit documentatie bleek achteraf dat de CIA precies één agent in Hongarije had. Radio Free Europe, door de CIA gefinancierd, deed haar best maar ook weer niet: op een opstand in Hongarije was in het kantoor van die zender niemand voorbereid. Westerse wapens? Wapens kregen de opstandelingen van Hongaarse soldaten en zelfs politieagenten, waarvan sommigen zich bij de opstand aansloten. Hoe het Westen ongestoord wapens had kunnen leveren door een met prikkeldraad en bewakers afgegrendelde grens, hebben tankies ook nooit bevredigend uit weten te leggen.

Die arbeiders en al die anderen die de stalinistische dictatuur tijdelijk omverwierpen in 1956, bedreven een revolutie. Een zeer ironische revolutie, dat wel. István Eörsi, lid van de Petofi-kring, zegt: 'Dat is de gemeenschappelijke valkuil van alle quasi-revolutionaire systemen: mensen begonnen de echte boodschap van de officieel uitgedragen ideologie (...) serieus te nemen.'

De contrarevolutie had gezegevierd. Het 'socialisme' heerste weer

Daar zit iets in, al kun je je afvragen of arbeidersbevrijding ooit wel de 'echte boodschap' was van het partijcommunisme dat de macht had. Hoe dan ook, de ironie is helder: arbeiders in opstand tegen een systeem dat in naam van arbeiders die arbeiders vertrapt. Het is een ironie die aan tankies wel niet zal zijn besteed. Ⓐ

De uitgebreide voetnoten voor dit artikel zijn op te vragen bij de redactie.

De beelden in dit artikel zijn van het werk van de Tjechische kunstenaar David Černý. In 1991 was de jonge Černý een kunststudent en als daad van burgerlijke ongehoorzaamheid schilderde hij het tankmonument in Praag roze. Deze Russische tank was het symbool voor de bevrijding in 1945 door de Sovjets. Černý werd gearresteerd maar vrijgelaten toen leden van het parlement de Russische tank opnieuw roze schilderden. Sindsdien is de kunstenaar bekend geworden om het roze schilderen van tankmonumenten overal ter wereld, soms met een middelvinger erop.

www.davidcerny.cz

ORGANISEREN ONDER EEN MILITAIRE DICTATUUR

EEN INTERVIEW MET HET SOEDANEES ANARCHISTISCH ASSEMBLEE

Tekst Perspektive Selbstverwaltung   Vertaling Tommy Ryan

Als internationalistische sectie van de anarchistische organisatie Perspektive Selbstverwaltung (Perspektief Zelfbestuur) in Berlijn hebben we afgelopen zomer met verschillende revolutionaire groepen uit Soedan gesproken over de politieke ontwikkelingen en hun werk daarbinnen. Het volgende interview met het Soedanees Anarchistisch Assemblee (Sudanese Anarchist Gathering) is in augustus 2022 via de mail afgenomen. De taalbarrière, het verschil in politieke socialisatie en de begrippen die we gebruiken, vormden voor de communicatie soms een behoorlijke uitdaging. Daarom heeft de publicatie van dit interview behoorlijk wat vertraging opgelopen. De vragen en antwoorden zijn voor de leesbaarheid redactioneel bewerkt. We zijn blij dit interview nu toch te kunnen publiceren en zien de eerder genoemde problemen als een logisch onderdeel van internationalistisch werk.

Vertel ons over het Soedanees Anarchistische Assemblee (voor zover dit mogelijk is zonder risico op repressie op te lopen). Wat zijn jullie doelen en welke strategieën volgen jullie om die te bereiken? Hoe zijn jullie georganiseerd? Hebben jullie lokale groepen in verschillende steden of werken jullie samen met andere anarchistische groepen?
Wij zijn een groep Soedanese jongeren die geloven in het libertaire, socialistische en anarchistische gedachtegoed. We hebben onze revolutionaire groep naar aanleiding van de decemberrevolutie (2018) opgericht. We hebben elkaar ontmoet op demonstraties en in de universiteiten. We hebben ons verenigd in een groep om onze anarchistische ideeën lokaal en in het verdere Soedan te kunnen verspreiden. Dit ongeacht het gevaar dat de huidige regering voor ons vormt. Zij treden hard op tegen iedereen die het anarchistische idee verspreidt of een groep opricht. Ondanks dat hebben we besloten een groep te vormen die tegen deze regering en hun corrupte instituties vecht. Zelfs als dit betekent dat we het risico lopen op levenslange gevangenisstraf of door deze fascistische staat gedood te worden. Eén van onze eerste stappen was om contact te leggen tussen de verschillende anarchisten in alle provincies in Soedan en een communicatielijn te leggen met een groep anarchisten in het noorden van Soedan. De kameraden daar doen geweldig werk voor het verspreiden van het anarchisme en organiseerden daar de eerste anarchistische studentenbeweging van Soedan aan de universiteit van Dongola. Wij ondersteunen hen vanuit de hoofdstad Khartoem. Momenteel werken we aan een omvangrijkere organisatie. Diens hoofddoel is alle groepen en individuen die in het anarchistische idee geloven, en die deel van een beweging willen zijn, te verenigen.

> We hebben besloten een groep te vormen die tegen deze regering en hun corrupte instituties vecht

Wat zijn jullie doelen en welke strategieën volgen jullie om die doelen te bereiken?
Ons eerste en belangrijkste doel is om het fascistische militaire regime omver te werpen. Het regime vormt een groot gevaar voor iedereen die hun mening vrij uit. Ze arresteren iedereen van wie ze vermoeden dat ze tot een anarchistische groep behoren, wat ons erg belemmert bij het verspreiden van onze ideeën. Alleen de val van dit fascistische regime zal ons de ruimte geven andere doelen na te streven – we worden momenteel bestempeld als saboteurs, terroristen en een gevaar voor het hele land. In deze strijd gebruiken we veel verschillende strategieën die zich hoofdzakelijk baseren op vreedzaam protest. Maar we hebben ook andere vreedzame actievormen gevonden die effectief zijn gebleken.[1]

Hoe organiseren jullie jezelf? Hebben jullie lokale groepen in verschillende steden en hoe zit het met de landelijke regio's?
We organiseren ons (horizontaal) aan de hand van niet-hiërarchische, direct-democratische besluitvormingsmechanismen. Momenteel zijn er in Soedan maar twee georganiseerde anarchistische groepen: een groep in het noorden van het land en onze groep, die zich in de hoofdstad Khartoem bevindt.

> We werken nog altijd ondergronds als geheime organisatie. Dat zal nodig zijn tot we het regime ten val brengen.

Het lijkt alsof jullie je vooral op de universiteiten concentreren. Hoe ziet jullie werk er in de toekomst voor jullie uit wat betreft de bredere lagen in de arbeidersklasse, die geen toegang tot de universiteit hebben?
Ja, we bevinden ons momenteel hoofdzakelijk op de universiteiten. Zelfs in de hoofdstad Khartoem is het ongelofelijk moeilijk anarchistische studentengroepen te organiseren aan de universiteit. Dat komt omdat de staat met alle macht probeert het kapitaal te beschermen en het werk van politieke studentengroepen onmogelijk te maken. Wanneer er zulke groepen ontdekt worden, worden al hun activiteiten verboden en de universiteitsleiding wordt gedwongen alle studenten die met de betreffende organisatie verbonden zijn van de universiteit te zetten. Daarom werken we nog altijd ondergronds als geheime organisatie. Dat zal nodig zijn tot we het regime ten val brengen. Pas als het volk zelf aan de macht is kunnen we een openlijk actieve groep worden.

Hoe is de verhouding tussen de grote steden en de landelijke gebieden in Soedan?
Er is een grote kloof tussen stad en land – vooral wat betreft de sociaaleconomische verhoudingen. Het is overduidelijk dat de accumulatie van kapitaal en arbeid in de grote steden zoals Khartoem ten koste gaat van de landelijke gebieden. De communicatie en interactie met de mensen in de landelijke gebieden vormt een uitdaging voor ons, maar we gebruiken de netwerken en verbindingen met kameraden om een groot deel van de landelijke en niet-stedelijke gebieden te bereiken.

We weten dat vrouwen een belangrijke rol spelen in de revolutionaire beweging in Soedan. Hoe is dit binnen jullie organisatie?
Ja, vrouwen zijn een integraal en actief onderdeel van onze groep. We letten op de gelijke behandeling bij het verdelen van taken en invloed binnen de organisatie, dat hebben we ook vastgelegd in de grondbeginselen van onze groep. We ondersteunen de anarchafeministische beweging.

We hebben een tijdje geleden een programma van een anarchistische studentenorganisatie[2] gepubliceerd. Wat is jullie opvatting over dit programma?
We begroeten deze stap van de anarchisten in het noorden van Soedan en werken er hard aan om vergelijkbare ontwikkelingen te stimuleren in andere universiteiten in het land.

SUDAN

Hoe reageren mensen die jullie anarchistische opvattingen niet delen in gesprekken op jullie?
In de gesprekken die we voeren met mensen van alle lagen uit de bevolking reageren mensen vaak verbaasd over onze kracht en vastberadenheid om ons binnen de universiteiten te organiseren. Ze vinden het moedig en veel van hen steunen onze ideeën en inspanningen om die te verbreiden. Over het algemeen merken we dat mensen, zodra ze op straat met ons in gesprek komen, zeer geïnteresseerd zijn in anarchistische ideeën.

Werken jullie als groep of als individuen binnen de verzetscomités? En welke rol spelen jullie daar en in de Soedanese Revolutie in het algemeen?
We zijn er als individu actief. We ondersteunen de stakingen, opstanden en protesten zowel in het publieke debat als op straat.

Wat zijn naar jullie idee de sterkste en zwakste punten van de verzetscomités?
Tot nog toe zien we geen grote zwakten. De verzetscomités zijn bij de organisatie van de collectieve strijd en het verzet op nationaal niveau heel effectief. Daarnaast volgen ze deels anarchistische idealen, waarbij ze antihiërarchische, direct-democratische en horizontale vormen van organisatie hanteren. Dit maakt het mogelijk dat besluiten aan de basis plaatsvinden.

Over het algemeen merken we dat mensen, zodra ze op straat met ons in gesprek komen, zeer geïnteresseerd zijn in anarchistische ideeën.

We volgen de Soedanese Revolutie met grote interesse en hoop. Toch toont de geschiedenis een schrikbarende hoeveelheid contrarevolutionaire trucs. Hebben jullie zorgen dat jullie ook met contrarevolutionaire interventies zullen worden geconfronteerd als de opstand in Soedan aan internationale betekenis wint? Welke krachten zijn op dit moment de grootste bedreiging voor de revolutie?
De hele menselijke geschiedenis door werden revoluties neergeslagen door diegenen die deel hadden aan totalitaire en militaire regimes. De Egyptische Revolutie (2011-2013) staat bij ons nog vers in het geheugen.[3] Die revolutie kende vele fouten waaruit belangrijke lessen te trekken zijn, net als uit veel andere vergelijkbare gebeurtenissen wereldwijd. Wij zijn van mening dat de Egyptische Revolutie mislukte, omdat bepaalde landen die niet ondersteund hebben. We proberen zulke ontwikkelingen te voorkomen, door de jeugd te organiseren. Zij staan op verschillende manieren aan de kern van de revolutie en zullen beslissend zijn voor het voortzetten van deze strijd en het verder doorgeven van deze strijd aan toekomstige generaties. Uiteindelijk is het onze opgave om libertair-socialistische ideeën te verspreiden die de weg vrijmaken voor een radicale verandering en het omverwerpen van het militaire regime. Als we naar Soedan kijken, steunen de regeringen van Rusland, Saoedi-Arabië, Egypte, de Emiraten, Turkije en Qatar, naast het Soedanese regime, allemaal de contrarevolutie, aangezien ze gevestigde belangen hebben in de vorige en huidige regimes en totalitaire militaire regimes in het algemeen steunen.[4]

Hoe kunnen internationale kameraden jullie het best ondersteunen?
We zijn zeer blij met druk van internationale kameraden op de media, en met hun protesten en de ondersteuning van de revolutionaire Soedanese gemeenschappen (in ballingschap) die kritiek uitoefenen op de buitenlandse inmenging in de interne aangelegenheden in Soedan die de militaire machthebbers in het zadel houden. Voor ons is internationale solidariteit erg belangrijk. Druk op jullie regeringen, maar ook materiële ondersteuning zoals kennisuitwisseling en mediawerk helpen ons veel. Ⓐ

Noten

1 Hier moet worden opgemerkt dat ‘vreedzaam’ in de context van Soedan in eerste instantie betekent dat men geen gewapend verzet pleegt. Er zijn momenteel de nodige discussies gaande over de te bewandelen weg. Er zijn confrontaties waarbij men met schilden de ordetroepen confronteert en men gooit ook traangasgranaten et cetera terug naar de politie. Dat wil zeggen, vreedzaam verzet moet in de context van Soedan niet als pacifisme worden geïnterpreteerd zoals dit vaak in het globale noorden het geval is.
2 Anarchist Student Union, ‘Programm der Anarchistischen Studenten-Union’, op: perspektivesv.noblogs.org, geplaatst op 6 december 2022.
3 Op 3 juli 2013 pleegde het leger in Egypte onder leiding van Abdul Fatah al-Sisi een staatsgreep tegen president Mohamed Morsi van het Moslimbroederschap. Die partij had na de Egyptische Revolutie in 2011, tijdens de zogenaamde Arabische Lente de eerste democratische verkiezingen in het land gewonnen. De partij voerde echter eveneens een reactionaire en ultraconservatieve agenda waartegen in juni 2013 massale protesten uitbraken. Het leger misbruikte die onvrede om hun eigen agenda door te voeren.
4 Overigens steunt ook de Europese Unie de huidige regering. Net als met Libië krijgt ook het regime in Soedan geld van de EU om vluchtelingen de reis naar Europa zo moeilijk mogelijk te maken, wat zorgt voor een militarisering van de grenzen. Deze gelden stromen eveneens naar de Janjaweed, een paramilitaire beweging die zeer actief was in de conflictregio Darfur.

DE INTERAXIE

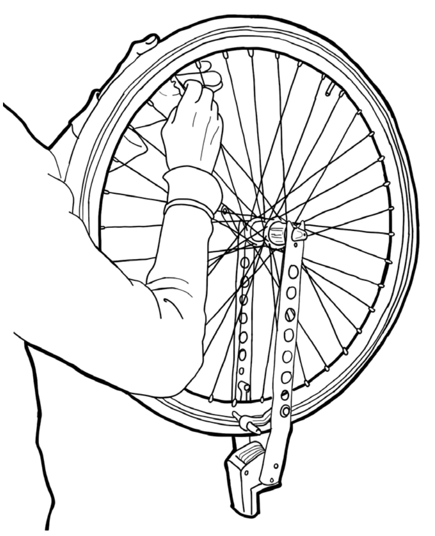
In Groningen vind je aan de Travertijnstraat een fietsenwerkplaats in de aula van een oude school. Er hangen tientallen banden en wielen, de fietsen staan netjes op een rij en overal waar je kijkt zie je gereedschap en onderdelen. Aan het plafond hangt een vouwfiets. Ik word welkom geheten door E., initiatiefnemer van de werkplaats. Het lijkt rustig, maar E. vertelt dat er vandaag al drie fietsen zijn gerepareerd en weggegeven. Gratis, want dat kan én dat werkt.

Iedereen is welkom
'Dit is een werkplaats voor fietsen die worden weggegooid, die knappen we op en geven we aan mensen die geen fiets kunnen of willen kopen,' legt E. uit. 'Ik zeg 'willen' er altijd bij, want dan is het dus gewoon voor iedereen! Mensen zeggen dan, "Ik hoop wel dat je ze geeft aan degenen die het écht nodig hebben", maar dat maakt me echt niks uit. Als iemand een miljoen op z'n bankrekening heeft staan is die ook welkom. Je mag zelf bedenken of dat oké is of niet, ik hoef gelukkig niet na te denken voor anderen. Die kunnen dat heel goed zelf.'

Hij noemt zichzelf anarchist, en toch ontbreekt het hier opvallend genoeg aan vlaggen, posters en stickers. 'Dat is een beetje de bedoeling, dan is het niet zo lawaaierig, zodat iedereen zich welkom voelt. De anarchistische en activistische scene doet mooi en belangrijk werk, maar er zijn ook veel mensen nodig voor *practical utopia* die laten zien dat anarchisme werkt. Dat laten we hier op kleinschalige manier zien, het werkt… en hard ook. Dat is vaak de kracht van anarchisten: ergens beginnen en het zelf organiseren. Ik denk dat dit op heel veel plekken kan werken: geef ons ruimte en fietswrakken en de rest komt vanzelf. Binnen maanden was het bij ons al een geslaagd initiatief. Op dit moment hebben we bijna zeshonderd fietsen weggegeven, ongeveer duizend andere gerepareerd en dat alles zonder veel na te hoeven denken over geld.'

Aan bezoek ontbreekt het de werkplaats dan ook niet. 'Ik heb echt duizenden mensen binnen gehad; de fiets is het middel, maar het sociale aspect is het belangrijkste. Ik maak veel ruimte voor persoonlijke gesprekken en heb al heel wat levensverhalen gehoord: soms gruwelijk en verdrietig, vaker mooi en lief, altijd openhartig. De meeste bezoekers zijn bewoners uit de wijk en vluchtelingen die ver weggestopt zijn in boten aan de rand van de stad.'

Een man en een meisje bezoeken de werkplaats. De man klaagt dat zijn fiets een raar geluid maakt, E. weet wat er aan de hand is: er zit een slag in het achterwiel. Binnen *no time* heeft hij het wiel eraf gehaald en de missende spaken vervangen. Terwijl hij de spaken op de juiste spanning brengt, praten we verder.

Doe-het-zelfmentaliteit
'Die zeshonderd fietsen hebben we gekregen van mensen die het een mooi initiatief vinden, en van sociale fietsenmakers zoals Fietslab. Van hen hebben we ook belachelijk veel onderdelen gekregen.'

'Nieuwe onderdelen betaal ik uit eigen zak, omdat ik nog geen zin heb om subsidies aan te vragen of met donaties te werken.' E. laat een paar A4-tjes zien. 'Dit is onze enige boekhouding.' De velletjes staan vol met nette turfjes. 'Dit zijn alle fietsen die we hebben weggegeven en dit zijn alle gerepareerde fietsen.' Simpel, doeltreffend en esthetisch verantwoord.

Bezoekers van de werkplaats krijgen ook de kans om zelf aan hun fiets te werken. 'Ik vraag altijd eerst: wil je het zelf doen? Wil je het samen doen? Of wil je dat wij het doen? Je zou denken dat iedereen wil dat wij het doen, maar dat is niet zo, er zijn minstens honderd mensen die hier aan hun eigen fiets hebben gewerkt.'

Nu is het mijn beurt om aan de slag te gaan, met de vouwfiets die aan het plafond hangt. Ik heb nog nooit aan een fiets gesleuteld, maar deze werkplaats voelt als een plek waar je mag uitproberen en leren. Na het verwisselen van een binnenband wil ik graag ook een slag uit een wiel halen. 'Gelukkig' heeft deze vouwfiets er eentje, én er mist een spaak. Terwijl E. op zoek gaat naar een vervanging, ga ik enthousiast aan de slag met de spaakspanningstool. Erg succesvol is het niet, 'ik doe maar wat' is een *understatement*. Gelukkig voor niet-zo-technisch-aangelegde personen zoals ik, kun je in de werkplaats meer doen dan alleen maar fietsen repareren.

Ontmoetingsplek
'Ik hoorde dat de knutselclub Doedertoe uit hun ruimte moest en nodigde ze uit om bij ons te komen. We hebben plek zat en ik vind het heel gezellig.' Anderen zijn ook welkom om gebruik te maken van de ruimte, daar hoef je geen anarchist voor te zijn. 'Ik ben niet zo van de scenetjes en hokjes, mix gewoon met elkaar, praat met elkaar, ontmoet elkaar,' zegt E. Dat kan bijvoorbeeld

op vrijdag tijdens de Küfa (*Küche für alle*, red.) van het Kraaienest.

Daarnaast organiseert de fietsenwerkplaats allerlei kortdurende reeksen activiteiten: in de wintermaanden filmmiddagen met politieke en theoretische docu's en lezingen, in de lente en zomer fietstochten en vogelkijktochten. 'Sinds een paar weken zijn we gestart met fietsreparatielessen. Daar leer je in vier avonden hoe je je fiets kunt maken, en hopelijk ook die van anderen. We zijn ook gestart met een avondkunstacademie. Daar kun je werken en les krijgen van elkaar,' vertelt E. 'Mijn idee van anarchisme is altijd geweest: nieuwsgierigheid, emancipatorische politiek, zelforganisatie en *mutual aid*. Je bent niet alleen en de ander is misschien nog wel interessanter dan je zelf bent.'

Voor de missende spaak vinden we uiteindelijk geen passende vervanging. Teleurstellend is het niet, ik kijk er juist naar uit om een andere keer terug te komen om het nog eens te proberen. Ik kan het iedereen aanraden. Ⓐ

Fietsenwerkplaats Mutual Aid vind je op Travertijnstraat 12 in Groningen en is geopend op dinsdag, woensdag, vrijdag en zaterdag van 12-17 uur. Contact maken kan via: @mutualaidzine (Instagram) Fietsenwerkplaats Mutual Aid (Facebook) of stuur een mailtje naar mutualaidzine@ziggo.nl

---

Mijn eerste keer anarchistisch jongerenweekend in Appelscha

Een fictief verhaal verzameld uit feedback van bezoekers

Terwijl ik mijn rugzak in de kofferbak gooi, stopt mijn moeder mijn slaapzak en slaapmat in een tas erbij en sluit ze vervolgens de kofferbak. Tijdens de rit van veertig minuten naar Appelscha gaan er allerlei gedachten door mijn hoofd: 'Wat voor een plek gaat dat zijn? Zullen andere jongeren uit mijn omgeving misschien ook komen? Hoeveel mensen zouden er zijn? En wat maakt het weekend eigenlijk anarchistisch?' In gedachten verzonken rijden we rond tot we rechtsaf een zandweggetje in slaan, recht naar de grote houten 'A' die tegen één van de schuren van de anarchistische camping leunt. Afwisselend kijk ik naar het geconcentreerde gezicht van mijn moeder en weer naar de steeds grotere gaten in het zandpad. Parkeren. We stappen uit. Ik voel de opwinding in me opkomen als ik naar de gekleurde infocaravan loop. Daar begroeten twee mensen mij enthousiast met een stralend 'hallo, en welkom!' Ze informeren me over het programma, het proces en beantwoordden mijn laatste vragen. Mijn moeder staat nog steeds achter me, haar licht nerveuze houding onmiskenbaar voelbaar door haar herhaalde 'hmhm' na elke zin van de mensen in de infocaravan.

Nadat ik haar ervan overtuigd heb dat ik mijn tent alleen kan opzetten, neem ik afscheid van haar en stap ik de anarchistische camping op...

... als ik zondagmiddag op handen en voeten mijn eenpersoonstent, die op een doodskist lijkt, oprol, merk ik hoe snel dit weekend voorbij is gegaan. Ik ben verbaasd over hoeveel mensen er waren – waarschijnlijk zo'n honderd – maar ook over het programma en de momenten die we samen hebben doorgebracht met lekker eten door de krakers uit Groningen of die gezellige avond met de antirepressiequiz.

De workshop 'Waarom is onze anarchistische geschiedenis belangrijk?' verraste me op een bijzonder positieve manier en motiveerde me om in mijn stad meer te kijken naar wat er te ontdekken valt over de anarchistische geschiedenis. Ook bij de workshop 'Bereid je voor op arrestatie' kon ik veel leren van de ervaringen van anderen. De laatste workshop waar aan ik deelnam zit nog steeds in mijn gedachten. Het ging over giftige mannelijkheid ontleren in onszelf en in de anarchistische beweging. Ik had eigenlijk gehoopt dat meer mensen die er in het weekend waren, zouden deelnemen.

Er was namelijk veel stoerdoenerij te horen over heel veel drinken (op een alcoholvrije camping, nota bene), en de praatjes over bosgevechten waren echt vermoeiend, waardoor er toch een giftig geurtje in de campinglucht hing. Het is echter moeilijk iets aan te pakken waarvan niet zo duidelijk is waar het precies vandaan komt. Niet echt een plaats of persoon, maar een heel brouwsel dat sommige mensen al gewend zijn te ruiken. Ook zal ik volgende keer een dikkere slaapzak meenemen; het was toch best wel koud in de ochtend, tussen de 3 en 8 graden!

Een groot pluspunt was zeker alle muziek die voor bijzondere momenten zorgde, zoals vrijdagavond met de anarcho-folkband Kraaklustig en hun eerste optreden of de zaterdagavond met de drie punkbands Burning Dixie, Clitteband en Retch. Wanneer ik mijn tent heb opgerold en die boven op mijn rugzak heb gezet, neem ik afscheid van mijn campinggenoten naast me met een 'tot de volgende keer!' Op de terugweg naar de kantine van de camping groet ik enkele oudere anarchisten, van wie sommigen zo vriendelijk zijn geweest het proces (en ons) hier en daar te ondersteunen tijdens het weekend.

Kort voor de uitgang stop ik bij het mededelingenbord en zie daar een nieuwe poster hangen. In mijn hoofd vraag ik mij af of ik dat misschien kan. Waarom niet eigenlijk? Vrolijk, vermoeid, maar met veel nieuwe inspiratie loop ik langs de kuilen in het zandpad op weg naar de bushalte in Appelscha om naar huis te gaan. Ⓐ

SOUNDTRACK VOOR DE REVOLUTIE

Psychose

door Christiaan Verweij

foto Bram Heeren Photography

Gilian Cage stuurde ons een tijd geleden een mail met de vraag of wij aandacht aan zijn band Psychose en zijn festival Hondsdol wilden besteden. Uiteraard brengen we jonge enthousiaste anarchisten graag onder de aandacht. Hier een interview met hem over zijn activiteiten en zijn afkeer van het kapitalisme.

Hoe is Psychose ontstaan?

Psychose is opgericht in 2019. De drummer kende ik al een aantal jaren. Wij hebben elkaar ontmoet bij een singer-songwriteravond in 2018 toen we buiten stonden te roken. Hij vertelde mij dat hij drummer was. Omdat er wel een klik was heb ik hem uitgenodigd voor een andere band waar ik toen actief voor was. Na een half jaar liep dat stuk. Vervolgens hebben we samen met onze rapper Psychose opgericht. Hem heb ik ontmoet bij Gluren bij de Buren, tijdens het Stadsfestival in Almere Poort in 2018. Eigenlijk was het een heel commercieel gebeuren om ervoor te zorgen dat mensen Almere Poort beter zouden leren kennen. Allemaal open huizen zodat mensen zouden kijken naar de architectuur. Hij was aan het voordragen in een stripwinkel. Vrij snel daarna hebben we samen een track gemaakt voor zijn soloproject. Dat vonden we zo interessant dat we toen met z'n drieën Psychose zijn begonnen. En toen kwam een jaar later ons vierde bandlid, de gitarist, erbij. Mijn bijnaam is 'de dirigent' en ik ben de dj en doe tweede *vocals*. In mei 2020 hebben we ons eerste album uitgebracht: *Ongecensureerd*. En twee maanden geleden hebben we ons tweede album uitgebracht: *#IkWoonNogSteedsInAlmere*. Op al onze albums staan protestnummers en proberen we tegen de maatschappij aan te schoppen. Er is ook een aantal nummers waar we wat gezeik mee hebben gekregen. Er zijn mensen die niet begrijpen dat sommige van onze nummers bedoeld zijn als satire en parodie en die vinden onze teksten dan beledigend of aanstootgevend. Als voorbeeld het nummer 'Boeren'. Hierin maken we een aantal verwijzingen naar de Holocaust om boeren belachelijk te maken, want zij zeiden: 'We zijn de nieuwe joden, de overheid is een soort Holocaust op ons aan het uitvoeren'. En dat is natuurlijk een extreem antisemitische en belachelijke uitspraak. Zo zijn er heel veel andere voorbeelden. Met een hyperbool kaarten we ook seksisme en racisme aan. Wij zijn het eens met Slavoj Žižek die gezegd heeft dat politieke correctheid slecht is voor de linkse agenda. Het is belangrijk om ongecensureerd te zijn. Mensen moeten niet te snel een oordeel vellen en je moet mensen niet in een hoekje proberen te duwen. We proberen ze juist aan het denken te zetten. Maar we willen ook mensen bij elkaar brengen en keihard laten gaan tijdens onze shows. Het is misschien pretentieus om te zeggen dat we mensen proberen te verlichten, maar we proberen ze zeker naar een andere realiteit te brengen. In september brengen we overigens een nieuwe EP uit met als titel *Muziek*. Het wordt een hybride tussen kunstmatige intelligentie en instrumenten. In februari 2024 willen we nog een EP uitbrengen, met als titel *Ally Boys*. Die zal meer gefocust zijn op onze geboorteplaats Almere, de meest verschrikkelijke stad van Nederland.

Met wat voor muziek ben je zelf opgegroeid?

Mijn vader luisterde thuis veel naar bands als Pink Floyd, Supertramp en U2. De eerste band waar ik zelf veel naar luisterde was Nirvana. Daar liggen echt mijn *roots*. Later ging ik de kant op van de *nineties grunge* en langzaam kwamen er steeds meer hardere invloeden bij van het hele spectrum van punk tot metal.

Wanneer kwam je voor het eerst in contact met protestmuziek?

Dat was in 2019 toen ik begon aan mijn studie sociologie aan de Universiteit van Amsterdam. Daar kwam ik in aanraking met de grootheden van de protestmuziek, zoals Bob Dylan. Vooral de muziek die hij maakte in de jaren zestig sprak mij aan. Maar ik ben helemaal enthousiast over de Nederlandse protestmuziek van de afgelopen jaren. Denk aan wat onbekendere en Nederlandstalige punkbands als Hard Voor Weinig en Asociaal Kabaal. Over een band als Hang Youth, die een beetje groot is geworden, zijn de meningen verdeeld. Mensen vragen daar vaak mijn mening over, omdat Psychose op dit moment heel succesvol is en groeit, en vanwege mijn eigen muziekfestival Hondsdol. Hang Youth kan je vanuit een aantal verschillende dimensies belichten. Als je naar het commerciële aspect kijkt, dan hebben ze het heel goed gedaan. Ze hebben het punkgeluid gecommercialiseerd en tot een behapbaar product gemaakt. Hierbij hebben ze zich gericht op de juiste doelgroep, namelijk de jongeren die post-covid vaak gedesoriënteerd zijn. De teksten die aanslaan zijn voornamelijk *meme*-teksten. Ideologisch zitten er twee kanten aan. Aan de ene kant vind ik dat ze best een aantal belangrijke onderwerpen aansnijden en die bij een breed publiek weten te brengen. Aan de andere kant zou je ze kunnen bekritiseren, omdat ze te commercieel zijn en muzikaal niet goed genoeg. Maar dat kun je weerleggen met het argument dat als je een breed publiek wilt bereiken, je smaller moet worden in je boodschap. Artistiek en muzikaal gezien voegen ze naar mijn mening niet veel toe. Maar ze zijn natuurlijk wel de meest succesvolle punkband van Nederland. En in die zin verspreiden ze een anarchistische boodschap en andere ideologische meningen en het zijn natuurlijk goeie gasten.

Amsterdam kent een rijke geschiedenis van punkbands en protestbewegingen. Waar ben jij door geïnspireerd?

Als ik echt één naam moet noemen dan is het toch wel Hang Youth. Vijf jaar geleden was de hele punkscene nogal lullig. Het waren allemaal gasten van midden in de dertig, die vijftien jaar geleden hun climax hadden in het leven. Net voor corona zijn er

balletjes gaan rollen die nu enorme lawines zijn geworden. Overal gebeuren er weer spannende dingen. In de Arnhemse punkscene zie je bijvoorbeeld met Periot dat er allemaal zelforganisatie plaatsvindt. Rats and Daggers organiseren feesten in Utrecht en in Amsterdam zijn we actief met Hondsdol. In Haarlem heb je Minor Operation Bookings en zo zie je dat er in elke stad dingen aan het opbloeien zijn middels zelforganisatie. Ik denk dat een band als Hang Youth toch wel de kartrekker is. Ze zien dat er vraag is naar punk, ze zien de mogelijkheden en gaan het gewoon doen. Bevriende bands als Asociaal Kabaal uit Amsterdam, Kboy en de Goedzojongens uit Utrecht, Downtown District uit Leiden, Graftak uit Rotterdam vind ik ook altijd weer heel inspirerend om live mee te mogen maken.

Je bent ook actief binnen de kraakbeweging. Hoe organiseer je jullie activiteiten?

Ik zal je eerst wat vertellen over ons festival Hondsdol. Met Psychose hadden we namelijk gemerkt dat het voor jonge bands ontzettend moeilijk is om aan optredens te komen. En om als band te groeien is het natuurlijk essentieel om op te treden. En daarnaast is het ook belangrijk om als band je boodschap en kernwaarden uit te kunnen dragen. De kernwaarden van Psychose zijn dat we het belangrijk vinden om de maatschappij te bekritiseren en ongecensureerd te zijn, om gewoon keihard te gaan en onze boodschap te brengen naar een groot publiek. En we vinden het belangrijk om veel op te treden. Zodoende hebben we ons eigen evenement opgezet. De kernwaarden van Hondsdol zijn het ontwikkelen van jong talent binnen de alternatieve (punk)muziekscene en om daarnaast culturele broedplaatsen te ondersteunen. En we vinden het belangrijk om feesten te organiseren. De eerste editie van Hondsdol vond plaats op 10 december bij een gelegaliseerd pand, De Vondelbunker, in Amsterdam. Op 6 januari organiseerden we Hondsdol aan de Vossiusstraat in Amsterdam. Dit is een hele interessante locatie. Het is op vijf minuten lopen van het Leidseplein. Dit herenhuis is vrij recent gekraakt. De eigenaar is een grote Russische oligarch dide bevriend is met Poetin. Vanwege deze banden staat hij op de sanctielijst. Zijn bezit is bevroren. Een aantal krakers kwam daar achter en sinds 2022 wonen ze daar. We hebben ook op andere vrijplaatsen Hondsdol georganiseerd, waaronder Vrankrijk in Amsterdam, het Poortgebouw in Rotterdam, het Slachthuis in Haarlem en het ACU in Utrecht. Af en toe organiseren we ook wat op de meer traditionele podia zoals de dB's in Utrecht en in Amsterdam bij De Toekomstmuziek, De Nieuwe Anita en OCCII. Vanuit Psychose organiseren we met Hondsdol ook regelmatig benefietconcerten. Bijvoorbeeld voor het Abortion Network Amsterdam en het Actiefonds.

Je vertelde mij dat jouw afkeer van het kapitalisme een van de reden is dat je muziek maakt. Wat is de voornaamste reden dat je dit wilt afschaffen?

Ik denk dat het kapitalisme niet houdbaar is. Het geeft enorm veel problemen en die uiten zich op verschillende fronten. Een heel relevant aspect is de klimaatcrisis. Het kapitalisme veroorzaakt die en houdt die in stand. De opwarming van de aarde is een gevolg van de industrialisatie. En die is weer het gevolg van oneindige groei met winstoogmerk. En daarom is de klimaatcrisis een direct gevolg van het kapitalisme als economisch systeem. En ik denk ook dat er andere sociale dimensies zijn zoals imperialisme, kolonialisme en neokolonialisme. Kapitalisme veroorzaakt *offshoring*: dat grote bedrijven eerst in landen als Japan, Noord-Europa en de VS zitten en dan wegtrekken naar lage-inkomenslanden zoals Bangladesh, waar werkers worden uitgebuit tegen extreem lage lonen om onder zeer slechte omstandigheden goedkoop producten te produceren. Dat is natuurlijk een moderne vorm van slavernij. Het wordt ook wel neo-imperialisme genoemd. Dat verschijnsel zie je ook terug in de grondstofwinning. Kijk maar naar grote techbedrijven zoals Apple en Tesla die hun grondstoffen zoals kobalt voor accu's uit landen met een enorm slavernijverleden halen zoals Congo. Dat is neokolonialisme. En zo zijn er natuurlijk nog veel meer aspecten te noemen waar we in Nederland ook mee te maken hebben, zoals racisme en seksisme. Bhattacharyya schreef in haar boek *Rethinking Racial Capitalism: Questions of Reproduction and Survival* over hoe kolonialisme racisme sociaal reproduceert. En dat is de reden waarom Psychose als band, maar ook Hondsdol als evenement, een antikapitalistische uitstraling heeft.

Mocht morgen de revolutie uitbreken om het kapitalisme omver te werpen, welk nummer zou dan jouw soundtrack voor de revolutie zijn?

Ik denk het nummer 'Lost Boys' van Death Grips. Sowieso een van mijn favoriete bands, en dit nummer klinkt zo postapocalyptisch en is zonder twijfel mijn soundtrack voor de revolutie. Ⓐ

GRAAI UIT DE KAST

door Christiaan Verweij

Ik was vijftien jaar toen *Vara's Vuurwerk* op de radio verscheen. Henk Westbroek was de presentator van dit hardrock- en heavymetalprogramma dat op de dinsdagavond op Radio 3 werd uitgezonden. Van jongs af aan hield ik van metal en punk en had ik al een indrukwekkende vinylcollectie. Toen mijn zestiende verjaardag naderde wist ik mijn zus zover te krijgen om een plaatje voor mij aan te vragen. Het was D.R.I. met 'I Don't Need Society'. Dit nummer was in die tijd belangrijk voor mij, zowel tekstueel als muzikaal. Mijn moeder was verslaafd aan de alcohol en mijn vader was in de avonden veel van huis weg. Ik voelde me enorm verantwoordelijk voor mijn moeder en het beurde mij op om het refrein luidkeels mee te zingen. En de muziek was enorm explosief. Drie maanden na mijn zestiende verjaardag kwam mijn moeder te overlijden. Vijftig jaar is ze geworden. Vandaag de dag (inmiddels ben ik eenenvijftig) draai ik dit soort muziek nog regelmatig en mijn vriendin weet als geen ander dat ik hier jong en gezond bij blijf.

D.R.I begon als punkband, vervolgens gingen ze meer *crossover* maken (een combinatie van punk en metal) om daarna helemaal op de metal over te stappen. Gelukkig heb ik ze op jonge leeftijd een paar keer live gezien toen ze nog crossover maakten. Hun optreden in 1991 in de Sfinx in Heerenveen is me altijd bijgebleven. Ik liep daar toen stage en mijn zus, helaas is ze twee jaar geleden overleden, was die avond mee. Ze was twee jaar ouder dan ik en had een rijbewijs en we konden de auto van mijn vader lenen. Trots kon ze aan de band vertellen dat ze ooit een nummer van hen had aangevraagd op de radio. Ze was ook nog behoorlijk naïef – ik moest haar uit de klauwen van de bassist los zien te wurmen. Het liefst had hij haar na het optreden naar hun hotel meegesleept. Geen prettige gedachte vond ik. De dag erna, toen ik mijn roes zo goed als uitgeslapen had, stond mijn vader verbolgen naast mijn bed. Hij was net terug van het boodschappen doen en kwam erachter dat iemand een hakenkruis op de auto had gekladderd. Al snel kwam ik erachter wie dat had gedaan. Een vriend vertelde dat zijn broer de schuldige was. Blijkbaar zat hij behoorlijk met zichzelf in de knoop want een paar maanden daarna pleegde hij zelfmoord. De maatschappij was blijkbaar te hard voor hem. Ⓐ

Your number's up, you have to go

D.R.I. - Dirty Rotten EP 1983

The system says 'I told you so'
Stocked in a train like a truckload of cattle
Sent off to slaughter in a useless battle
Thousands of us sent off to die
Never really knowing why
Fuck the system they can't have me
I don't need society!
I don't need society!

Before you know it you're in the corps
Grab your gear boy you're off to war
Stocked in a train like a truckload of cattle
Sent off to slaughter in a useless battle
Thousands of us sent off to die
Never really knowing why
Fuck the system they can't have me
I don't need society!
I don't need society!

You were an apple pie clone living at home
Never straying too far from your phone
Now son make it through enemy lines
You must hurry there's not much time
'Made it sir. They're gonna drop the bomb
No time to evacuate, they'll call our moms'
Fuck the system, they can't have me
I don't need society!
I don't need society!

No Border Camp dit jaar in Noord-Nederland

door No Border Camp

No Border Camp vindt van 21 tot en met 27 augustus plaats in het noorden van Nederland.

De gebeurtenissen rondom de grenspolitiek in Europa ontwikkelen zich in razend tempo. Wat er precies speelt op het moment dat deze *Buiten de Orde* op de mat valt weten we niet, maar dat het weinig goeds is, dat staat vast. Op het moment van het schrijven van dit stuk is net een boot met migranten vergaan voor de kust van Griekenland en wordt gevreesd voor honderden doden. Er zijn beelden naar buiten gekomen van beveiligers en personeel van het Central Orgaan opvang Asielzoekers (COA) die geweld gebruiken in een asielopvang in Den Haag. En op de Instagrampagina van Migreat staat dat de eerste mensen in Ter Apel weer buiten slapen.

Er is een goede reden om No Border Camp dit jaar in het noorden van het land plaats te laten vinden. Heel Nederland keek een jaar geleden naar de beelden uit Ter Apel. Grote groepen migranten verbleven onder mensonterende omstandigheden buiten de poorten van het aanmeldcentrum van het COA. Mensen stonden dagenlang onbeschermd in de brandende zon, sliepen buiten in de regen, kregen nauwelijks te eten en ontvingen geen adequate medische zorg. Uitgedeelde tenten werden afgepakt.

Iedereen sprak er schande van. Mensen zamelden geld in en brachten goederen naar Ter Apel. Een nationale crisis werd uitgeroepen en een omroep maakte live televisie bij het aanmeldcentrum. 'Zo kunnen we toch niet met elkaar omgaan,' zei iedereen met schuddend hoofd. Maar niemand veranderde werkelijk iets aan de oorzaak van de problemen.

Politieke onwil

Mark Rutte zei eerder dit jaar dat hij niet kon garanderen dat er dit jaar niemand in het gras van Ter Apel moet slapen. Dat is geen overmacht, maar kwaadaardige onwil. De staat beschikt over genoeg middelen om ervoor te zorgen dat niemand in de open lucht hoeft te slapen. Rutte noemt de grote aantallen asielzoekers als oorzaak van de asielcrisis, maar zelfs de Rekenkamer zegt in een onderzoek dat er veel oorzaken voor de overvolle opvang zijn. Zo noemt de Rekenkamer onder andere ook de tekorten op de woningmarkt, personeelskrapte bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en het COA, en de weerstand van gemeenten om opvanglocaties te openen.

Rutte beloofde de VVD om de asielinstroom te verminderen. Op een EU-top die hij in februari bezocht werden de landen het eens over het beter bewaken van de buitengrenzen van de Europese Unie. Voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen meldde al dat de verschillende landen elkaar hadden gevonden in het versterken van de buitengrenzen en zei dat er 'onmiddellijk substantieel Europees geld [zal] worden uitgetrokken voor bijvoorbeeld extra camera's, patrouillewagens, wachttorens, bewaking vanuit de lucht en moderne bewakingstechnologieën.'

De Europese grens- en kustwacht Frontex stond dit jaar voor het eerst voor de Europese rechter. De kustwacht wordt beschuldigd van mensenrechtenschendingen; van *pushbacks*, het terugslepen van vluchtelingenboten vanuit Europese wateren. De aandacht voor de moorddadige praktijken van Frontex lijkt te groeien, maar het houdt de EU-landen niet tegen af te spreken dat de grenzen van Europa beter bewaakt moeten worden.

De noodzaak van een No Border Camp

De gevolgen van de internationale grenspolitiek zijn, zowel dicht bij huis als ver buiten Europa, zo groot dat het gemakkelijk is hiervan moedeloos te worden. Zoals we in de vorige *Buiten de Orde* al schreven: dat worden we niet. We blijven ons hard maken voor de rechten van de mensen die hun thuisland ontvluchten en we blijven nadenken over hoe we de strijd tegen de racistische en moorddadige grenspolitiek sterker kunnen maken. Deze maand komen we in Noord-Nederland bij elkaar om ons een wereld voor te stellen zonder grenzen, om plezier met elkaar te hebben en om actie te voeren.

Houd voor de exacte locatie sociale media en nobordercamps.eu in de gaten. Wil je komen, wil je een bijdrage leveren, heb je ideeën? Stuur dan een mailtje naar nbc-2023@riseup.net.Ⓐ

Kernenergie? Nee, bedankt!

‘Kernenergie is niet groen, kernenergie is niet duurzaam, kernenergie is niet schoon, kernenergie heeft tal van problemen en tot slot is het ook nog duur en langzaam. Terwijl de klimaatcrisis snel ingrijpen vereist en geld niet voor het oprapen ligt.’[1]

Tekst Willie Wortel en de Lampjes

Toch wordt kernenergie in het hedendaags energiedebat weer als de oplossing voor de klimaatcrisis voorgesteld, worden er proefballonnetjes opgelaten voor een tweede en derde kerncentrale, en wordt er daardoor niet werkelijk gewerkt aan een duurzame en veilige energietransitie.

Steun daarom Wise en Laka
Beide milieuorganisaties zetten zich al jaren in voor een wereld zonder kernenergie en hebben zodoende een bak aan informatie in huis over de gevaren en misvattingen van kernenergie.

Je kunt je laten informeren via hun websites[2,3], boordevol *factsheets* over kernenergie, actieverslagen van toen en nu, en de huidige campagnes.

Samen hebben ze ook een website gelanceerd[4] om ‘duidelijk te maken dat kernenergie geen duurzame oplossing is en tal van problemen kent’ en niet past binnen de huidige discussie over de energietransitie.

Maak standpunten tegen kernenergie zichtbaar door mee te doen aan acties, demonstraties en, voor diegenen die dat willen, petities en stemmen. Dit zijn mogelijkheden om te laten zien dat kernenergie vroeger niet kon en nu nog steeds niet. Je kunt ook donateur of vrijwilliger worden van Wise en Laka. De organisaties kunnen altijd hulp gebruiken en actievoeren kost nu eenmaal geld.

Op sommige plekken in het land is een deel van de webshop van Wise te vinden. Op zo'n manier wordt er én meegeholpen aan het verspreiden van een geluid tegen kernenergie én geld ingezameld voor Wise en Lake. Men kan op deze plekken bijvoorbeeld buttons, stickers, vlaggen en raamstickers vinden in veel verschillende talen. Wise is te druk met actie- en campagnevoeren en zo kunnen deze plekken hen helpen zichtbare propaganda de wereld in te krijgen.

Wil je vijfentwintig stickers om je buurt duidelijk te maken dat je geen kernenergie wil of gewoon die ene button in het Fries voor op je tas? Onder andere in de webshop van Omslag[4] vind je een beperkt assortiment. Ook in het Fort van Sjakoo is van alles te vinden. Check hun website[5] voor het assortiment, of mail naar het Fort als je iets specifieks zoekt, dan regelt een Sjakie dit verder met Wise. Neem voor een overzicht van de beschikbare talen een kijkje op de webshop van Wise.

Actie, Actie, Actie
Een button dragen of netjes vragen aan de zogenaamde machthebbers, daar verander je de wereld niet mee. En dus ook niet deze (niet nieuwe) megalomane plannen om nieuwe kerncentrales te bouwen.

Andere actie is nodig en daarbij hoeft men zich niet alleen aan te sluiten met wat Wise, Laka of Comité Borssele 2 en 3 Doch 't Nie! doen. Laat je inspireren door de vele actieverslagen en ideeën die in het online archief van Laka te vinden zijn. Lees over de acties waarover Zucker im Tank en Kolonierna.se een boek vol hebben geschreven (zie de boekenrubriek van het Fort van Sjakoo). Vorm je eigen *affinity group* en verzin een leuke actie!

Noten

1 kernenergiealarm.nl
2 wisenederland.nl
3 laka.org
4 omslag.nl
5 sjakoo.nl

KRONIEK MIGRATIESTRIJD

Vluchtelingen protesteren tegen omstandigheden opvang en wachttijden

DIVERSE DATUMS
Begin april demonstreren vluchtelingen in de crisisnoodopvang in Zuidbroek tegen het krijgen van te weinig, soms beschimmeld eten tijdens de ramadan en het verbod om zelf te koken. Het COA schakelt de politie in, die met honden en wapenstokken de demonstrerende mensen aanvalt. De beantwoording van Kamervragen hierover door BIJ1 wordt door de regering op de lange baan geschoven.

In Purmerend, waar vluchtelingen in grote tenten in een crisisnoodopvang verblijven, gaan twintig vluchtelingen in april in hongerstaking vanwege voortdurende onduidelijkheid over hun asielprocedure. De IND, die de vluchtelingen langdurig in de kou laat staan, weigert in eerste instantie te reageren en scheept hen daarna af met een 'uitleggesprek'. De lange wachttijden zijn in mei en juni ook de aanleiding voor protesten van tientallen asielzoekers bij asielzoekerscentra in Almere, Heerlen, Maastricht en Sint-Annaparochie.

Hoewel de opvang van witte Oekraiense vluchtelingen in het algemeen beter verloopt dan die van niet-witte mensen blijft deze ook verre van ideaal. Half april demonstreren enkele tientallen van hen tegen de slechte leefomstandigheden (slecht eten, ontoereikend onderwijs en ontbrekende medische zorg) in een opvangcentrum in Harskamp.

Protesten Soedanese vluchtelingen

Soedanese vluchtelingen in Nederland, verenigd in de Sudanese Refugees Organization, komen diverse malen in actie voor zowel een einde aan de burgeroorlog in Soedan als verblijfsrecht voor alle Soedanezen. Er vinden protesten plaats op 23 april (Amsterdam, ongeveer honderd mensen), 9 mei (Den Haag bij de Tweede Kamer) en 6 en 8 juni (bij asielzoekerscentra in onder meer Tholen, Heerlen, Grave, Amersfoort, Harderwijk, Wassenaar en Rijswijk, tevens protest tegen de IND).

Demonstratie 'Unstuck us' in Zwolle

DONDERDAG 30 MAART
Zo'n tachtig vluchtelingen en anderen demonstreren op initiatief van MiGreat bij het IND-kantoor in Zwolle, en daarna in de stad, voor snelle en eerlijke procedures, recht op werk, BSN-nummer en menswaardige opvang. De IND weigert in gesprek te gaan. Onder hetzelfde motto 'Unstuck us' vinden later ook demonstraties plaats op 13 april (IND kantoor Den Haag en crisisnoodopvang Meppel) en 26 april (noodopvang Den Haag). Voorafgaand aan een Kamerdebat wordt op 10 mei bij de Tweede Kamer gedemonstreerd, waarbij ook in gesprek wordt gegaan met Kamerleden.

Tentprotest Ter Apel

17-18 MEI
Nadat premier Rutte laat weten niet uit te kunnen sluiten dat er in de zomer weer vluchtelingen buiten moeten slapen in Ter Apel, en de regering geen moeite zal doen om dit te voorkomen anders dan nog meer in te zetten op afschrikbeleid, organiseert MiGreat een tentprotest bij het aanmeldcentrum. Zo'n tachtig personen brengen er al demonstrerend de nacht door en wijzen erop dat zij hiervoor wel hun tenten mogen opzetten, terwijl dat aan vluchtelingen verboden werd en tenten in beslag genomen werden.

Demonstratie tegen politiek van migratiebeheersing in Amsterdam

19 MEI
Ongeveer vijftig Afrikaanse vluchtelingen en solidaire bondgenoten nemen deel aan een door het Afrikaans Vluchtelingen Collectief, de Sudanese Refugees Organization en de Oegandese diasporagemeenschap van het National Unity Platform georganiseerde demonstratie tegen migratiebeheersing en anti-zwart racisme. Na een tocht door de stad, die veel aandacht trekt, vindt op de Dam een uitgebreid programma met zwarte sprekers plaats.

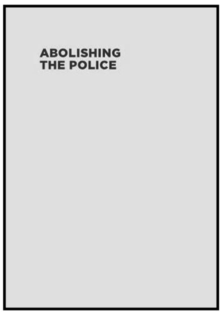
Demonstratie MOVE! in Amsterdam

ZONDAG 18 JUNI
Rond de duizend mensen lopen van de Dam naar het Museumplein in Amsterdam in een door MiGreat georganiseerde demonstratie voor de rechten van vluchtelingen en migranten, onder het motto 'Bescherm mensen, geen grenzen'. Tientallen organisaties ondersteunen een manifest dat onder meer pleit voor vrijheid van beweging, een einde aan de opvangcrisis en het stoppen van grensgeweld. Er worden diverse toespraken gehouden, vooral door mensen van kleur, die fel en krachtig vanuit hun eigen ervaringen de verschrikkelijke politiek van migratiebeheersing aanklagen.

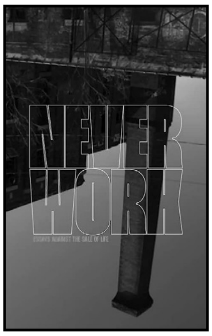
Picketline bij hotel Corendon in Amsterdam

DINSDAG 20 JUNI
Bij het College Hotel van Corendon in Amsterdam houdt Stop the War on Migrants een protest tegen de betrokkenheid van vliegmaatschappij Corendon bij deportaties. Zowel Duitsland als het Verenigd Koninkrijk huren regelmatig vliegtuigen van Corendon voor groepsuitzettingen naar onder meer Armenië, Egypte, Ghana en Tunesië. De actie op Wereldvluchtelingendag maakt deel uit van een internationale Abolish Frontex-actiedag.

SJAKOO'S BOEKENTIPS

Het is weer een lange lijst geworden en deze had nog wel vijf keer langer kunnen zijn. Er is geprobeerd een zo'n breed mogelijke scala aan thema's te kiezen. Hopelijk zet het aan tot actie, want met alleen maar lezen verandert er natuurlijk niets.

Herman J. Schuurman en anderen
NEVER WORK
Essays Against the Sale of Life
Werken of sterven is een dreigement dat als een keuze wordt gepresenteerd. Een paar mensen beweren dat ze de wereld bezitten. Wanneer we hen niet toestaan te oogsten wat we zaaien, sturen ze hun lakeien om ons uit te hongeren, gevangen te zetten of zelfs te doden. Ze zijn erin geslaagd om veel mensen ervan te overtuigen dat werken vrijheid is, dat het goed voor ons is om te zwoegen zodat zij kunnen profiteren. Maar vanaf de eerste dag dat ze dit dreigement uitten, hebben we ons verzet.

Detrius Books (2022)
ISBN 9781948501217, € 19,50, 288 pagina's

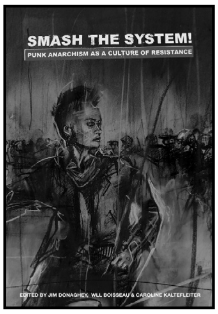
Koshka Duff
ABOLISHING THE POLICE
Abolishing the Police (An Illustrated Introduction) is zowel een bijdrage aan dit gesprek als een uitnodiging om eraan deel te nemen. Het biedt rigoureuze en toegankelijke analyses van waarom we de politie zouden willen afschaffen, wat afschaffing zou inhouden en hoe het bereikt zou kunnen worden. Het boek introduceert lezers in de rijke bestaande tradities van antipolitietheorie en -praktijk. De auteurs putten uit hun uiteenlopende ervaringen met politieke organisatie, protest en verzet tegen de politie in het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland en de Verenigde Staten, evenals uit hun originele onderzoek op academische gebieden variërend van recht tot veiligheidsstudies, politieke theorie tot sociologie en volksgezondheid. Ze onderzoeken de geschiedenis van de politie om haar rol te begrijpen in de opbouw van de huidige sociale orde, die zeer ongelijk is en geteisterd wordt door crises. Ze leggen de voortdurende en complexe verwikkelingen bloot van het politieapparaat met oorlog en militarisme, neokoloniale overheersing en de politiek van extreemrechts. En ze gaan in op concrete alternatieven voor het voorkomen van en reageren op schade (zoals seksueel misbruik en geweld tussen intieme partners – waarvan de politie beweert dat ze er iets aan doet, maar het in feite alleen maar versterkt) op manieren die verder gaan dan de logica van misdaad en straf en in de richting gaan van visies op rechtvaardigheid die zowel sociaal als transformatief zijn.

Dog Section Press (2021)
ISBN 9781916036574, € 9,00, 248 pagina's

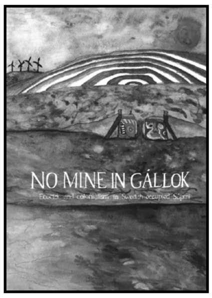
FrauenLesbenBande (red.)
MILI BITTET ZUM TANZ
Auf den Spuren des militanten Feminismus der Roten Zora
Aangezwengeld door de internationale solidariteit met de wereldwijde antikoloniale strijd van die tijd, laaide vanaf de jaren 1970 in de Bondsrepubliek Duitsland een debat op over militantie, waaraan ook de radicale feministische groep Rote Zora ongeveer twee decennia lang fel deelnam. Het is niet verwonderlijk dat de teksten en militante acties van de Rote Zora vandaag opnieuw ter discussie staan in de radicaal-linkse beweging. Want zo toekomstgericht als de 'Zora's' waren in hun analyses van racisme, seksisme, mondiaal kapitalisme en kolonialisme, zo gemakkelijk is het om de argumenten uit de context van toen over te brengen naar het hier en nu. Het boek laat op vele manieren zien hoe de Rote Zora haar analyses implementeerde in het dagelijkse politieke leven door middel van radicale feministische interventies en welke effecten ze daarmee bereikte – deels tot op de dag van vandaag. Naast meer dan twintig *Anschlagserklärungen* (vrij vertaald aanvalsverklaringen) uit de jaren 1975 tot 1995 bevat het de tekst 'Mili's Tanz auf dem Eis' uit 1994. In transcripties van de film *Frauen bildet Banden - eine Spurensuche zur Geschichte der Rote Zora* (2019) blikken ook twee voormalige 'Zora's' met een afstand van meer dan dertig jaar terug op hun actieve tijd in de groep. En in het hoofdstuk 'Current voices on feminist militancy' bespreken actieve feministen van nu de Rode Zora, haar teksten en acties en hun eigen begrip van feministische militantie.

Unrast Verlag (2022)
ISBN 9783897713413, € 17,99, 248 pagina's

Jim Donaghey, Will Boisseau & Caroline Kaltefleiter
SMASH THE SYSTEM!
Punk Anarchism as a Culture of Resistance
Smash the System! biedt een momentopname van anarchistische punk als cultuur van verzet over de hele wereld. In de diverse en internationalistische hoofdstukken zijn we getuige van strijd tegen racisme en kolonialisme in Zuid-Afrika, verzet tegen neoliberalisme en staatsonderdrukking in Latijns-Amerika, verzet tegen politiegeweld en kapitalisme in West-, Centraal- en Zuidoost-Europa, strijd voor gelijkheid en tegen patriarchaat in de VS, en anarchistisch verzet tegen onrecht en autoritarisme in Azië. Het gemeenschappelijke thema is dat anarchistische punks er consequent naar hebben gestreefd het systeem te *smashen*, of dat systeem nu kapitalisme, staatssocialisme, autoritair communisme, de politiestaat, patriarchaat, racisme, etnonationalisme, fascisme, homofobie, kolonialisme, neoliberalisme of het militair-industrieel complex is. Door dit te doen hebben anarchistische punks bloeiende en diverse verzetsculturen opgebouwd en de anarchistische beweging over de hele wereld nieuw leven ingeblazen.

Active Publishing (2022)
ISBN 9781914567131, € 10,99, 434 pagina's

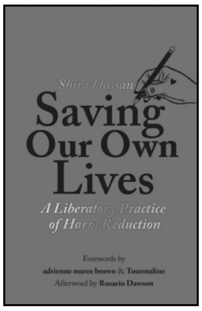
Kolonierna.se
NO MINE IN GÁLLOK
Ecocide and colonialism in Swedish-occupied Sápmi
In maart 2022 gaf de Zweedse regering een Britse onderneming met de naam Beowulf Mining toestemming om een dagbouwmijn te beginnen in Gállok, in het hart van het door Zweden bezette Sápmi. Tien jaar geleden, in 2013, lokten proefboringen in Gállok weerstand uit in de vorm van een wegblokkade en een protestkamp. Ter gelegenheid van de tiende verjaardag van die gebeurtenis en in de context van een toenemende acuutheid van de Gállok-zaak biedt dit boek inzicht in de bredere context van koloniale uitbuiting en milieuvernietiging in het thuisland van de inheemse Sami-bevolking van Noord-Europa. Met een serie artikelen en interviews wordt inzicht gegeven in een reeks onderling samenhangende onderwerpen die betrekking hebben op de zaak Gállok, de geschiedenis van de regio en de koloniale en racistische behandeling van de Sámi-bewoners. Het boek toont de omzetting van de noordelijke bossen in naaldhoutplantages, de toenemende druk op de rendierhoederscultuur en de twijfelachtige beloften van een zogenaamde groene transitie gebaseerd op koloniale landroof en aantasting van het milieu. Bovendien laat het de kwesties zien met betrekking tot de aard van de kapitalistische beschaving die aan al het bovenstaande ten grondslag ligt. Het boek bevat zowel activistische, lokale en Sámi-stemmen als perspectieven van wetenschappers op het gebied van technologie, racisme, waterzekerheid, bosecologie en menselijke ecologie. De Gállok-zaak gaat over een ijzermijn in dagbouw in het hart van Sámi-rendierhoedersgebied, maar in veel opzichten gaat het over veel meer dan dat. Prachtig geïllustreerd en in risodruk.

Kolonierna.se (2023)
Geen ISBN, € 15,00, 124 pagina's

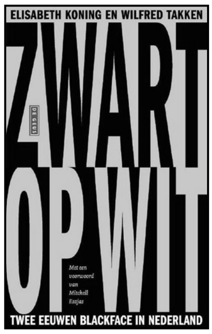
Zucker im Tank (red.)
GLITZER IM KOHLESTAUB
Vom Kampf um Klimagerechtigkeit und Autonomie
In meer dan zestig bijdragen beschrijft een verscheidenheid aan activisten de acties van de klimaatbeweging. Ze presenteren hun politieke ideeën en geven een zelfkritisch inzicht in het samenleven in klimaatkampen, bezette dorpen en bossen. De activisten weten dat noch de door de politiek ingeslagen weg noch de voorgestelde snelheid geschikt zijn om de klimaatcatastrofe met al haar 'neveneffecten', zoals het uitsterven van soorten, wereldwijde hongersnoden en oorlogen, te voorkomen. Daarom bezetten ze bossen zoals het Hambach of het Dannenröder Woud, zitten ze op de graafmachines van dagbouwmijnen in Lausitz of Garzweiler, blokkeren ze de toegangswegen naar kolencentrales, vechten ze voor het behoud van dorpen zoals Lützerath, of saboteren ze machines en andere apparatuur die nodig zijn voor de destructieve activiteiten. Ze weten dat hun strijd een sociale strijd moet zijn. Daarom verzetten ze zich tegen de wereldwijde uitbuitings- en productieverhoudingen en gaan ze met hun woede en protest de straat op, zelfs als het niet direct tegen de werkzaamheden van kolencentrales, geïndustrialiseerde landbouw of andere levensvernietigende economische sectoren in gaat. In het besef dat in deze tijden letterlijk alles op het spel staat.

Assoziation A (2022)
ISBN 9783862414871, € 22,99, 380 pagina's

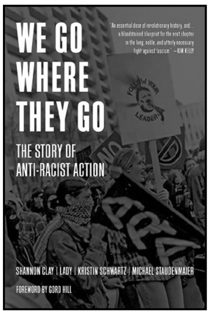
Shira Hassan, adrienne maree brown & Tourmaline
SAVING OUR OWN LIVES
A Liberatory Practice of Harm Reduction
Liberatory Harm Reduction is een van de belangrijkste interventies van de twintigste eeuw, en toch was een verzameling van de kritische verhalen en stemmen tot nu toe schijnbaar nergens te vinden. *Saving Our Own Lives*, een bloemlezing van essays van ervaren organisator Shira Hassan, vult deze leemte door de verhalen te vertellen van hoe sekswerkers, zwarte, inheemse en gekleurde mensen, *queer folks*, trans-, gender non-conforme en *two-spirit* mensen systemen van verandering en ondersteuning opbouwen – en hebben opgebouwd – buiten de maatschappelijke kaders van onderdrukking en uitbuiting om. Dit is een collectief verhaal van transvrouwen van kleur, die sekswerkers en radicale politieke organisatoren waren, die gedeelde huisvesting creëerden om ervoor te zorgen dat jonge mensen veilige slaapplaatsen hadden. Het is het verhaal van schone spuiten, 'bevrijd' uit empathische dokterspraktijken door activisten die punkvrouwen van kleur waren. Ze verspreidden deze 'bevrijde' spuiten onder injecterende drugsgebruikers in kraakpanden in East Village en onder de vroege aidsactivisten die ervoor zorgden dat iedereen wist hoe ze gebruikt moesten worden. Het is het verhaal van de Black Panthers en Young Lords die het Lincoln Park Hospital in de Bronx overnamen om voor de gemeenschap toegankelijke drugsbehandelingsprogramma's op te eisen en uiteindelijk ook te creëren. Op een politiek moment waarop *Liberatory Harm Reduction* en wederzijdse hulp belangrijker zijn dan ooit dient dit boek als inspiratie en katalysator voor radicale transformatie van onze wereld.

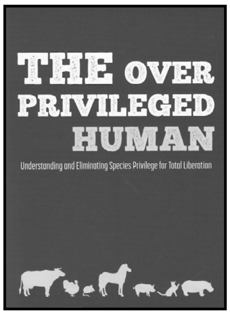
Haymarket Books (2022)
ISBN 9781642598414, € 27,00, 408 pagina's

Elizabeth Koning, Wilfred Takken en Mitchell Esajas
ZWART OP WIT
Twee eeuwen blackface in Nederland
Zwarte Piet is het bekendste voorbeeld van *blackface* in Nederland, maar zeker niet het enige. Sinds de negentiende eeuw hebben honderden witte artiesten zich geschminkt om zwarte mensen na te spelen. Deze traditie loopt van de *minstrel shows* via de revue en het toneel naar hedendaagse *sketchshows* op televisie. De nauwelijks onderzochte Nederlandse blackface-traditie, geboren in koloniale tijden, heeft bijgedragen aan een stereotiep beeld van zwarte mensen en daarmee aan racisme. Historica Elisabeth Koning en NRC-journalist Wilfred Takken deden jarenlang bronnenonderzoek en legden deze geschiedenis bloot. Het voorwoord is geschreven door activist en medeoprichter van The Black Archives Mitchell Esajas.

Uitgeverij De Geus (2023)
ISBN 9789044546101, € 25,00, 440 pagina's

Shannon Clay, Lady, Kristin Schwartz, Michael Staudenmaier & Gord Hill
WE GO WHERE THEY GO
The Story of Anti-Racist Action
Toen skinheads en punkers aan het eind van de jaren 1980 merkten dat hun gemeenschappen werden overspoeld door witte supremacisten en neonazi's, vochten ze terug. Onder invloed van anarchisme, feminisme, zwarte bevrijding en soevereiniteit voor oorspronkelijke bewoners richtten ze Anti-Racist Action (ARA) op. Op het hoogtepunt van ARA in de jaren 1990 deden duizenden toegewijde activisten in honderden afdelingen mee aan de politieke en soms fysieke gevechten tegen nazi's, de Ku Klux Klan, anti-abortusfundamentalisten en racistische politie. Voordat *media pundits*, cynische politici en je tante 'antifa' ontdekten, bracht ARA het op straat. Gebaseerd op uitgebreide interviews met tientallen ARA-deelnemers vertelt *We Go Where They Go* het verhaal van ARA van binnenuit en geeft het een stem aan degenen die hun veiligheid riskeerden voor hun eigen verdediging en in solidariteit met anderen. Door de posters, zines, propaganda en foto's van de beweging zelf te reproduceren, illustreert dit essentiële werk over radicale geschiedenis hoe culturele *scenes* krachtige krachten voor verandering kunnen worden. Hier is eindelijk het verhaal van een organische maar sterk georganiseerde beweging, die zowel haar triomfen als mislukkingen onderzoekt en waardevolle lessen biedt voor de huidige generatie activisten en oproerkraaiers. *We Go Where They Go* is een pagina-omslaande geschiedenis van volksantiracisme, gepubliceerd in samenwerking met Working Class History

PM Press (2022)
ISBN 9781629639727, € 28,20, 320 pagina's

Amanda R. Williams & Paislee House
THE OVERPRIVILEGED HUMAN
Understanding and Eliminating Species Privilege for Total Liberation
Dit boek geeft goed weer wat totale bevrijding is: een onderling samenhangende wereldwijde beweging die strijdt tegen alle vormen van onderdrukking en overheersing. Ik wil hier graag aan toevoegen dat totale bevrijding niet over straffen gaat. Ja, je zou kunnen zeggen dat dit vanzelfsprekend is vanwege de waarde van anarchisme binnen totale bevrijding. Tegenstrijdig genoeg hebben veel anarchisten de cancelcultuur, het *public shamen*, intimidatie en het straffen van de onderdrukker binnen de beweging aangemoedigd. Williams en Paislee stimuleren de beweging voor totale bevrijding door de complexiteit te bespreken van privileges die voortkomen uit onderdrukking. Het privilege van de onderdrukker is gebaseerd op overheersing en suprematie; zonder die twee is dit privilege niet mogelijk. Dit boek is prachtig geschreven op een toegankelijke, verhalende, feministische, dekoloniserende manier en duikt in een intersectionele discussie over wat onderdrukkingsvoorrecht is en hoe het te ontmantelen.

Active Publishing (2023)
ISBN 9781914567063, € 8,00, 212 pagina's

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar en bestelbaar bij de betere bboekhandels: Fort van Sjakoo te Amsterdam, Rosa te Groningen en Boekhandel Opstand te Den Haag. Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de enige alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken dáár.

Fort van Sjakoo, Jodenbreestraat 24 te Amsterdam, 020-6258979, info@sjakoo.nl, sjakoo.nl

UITGANGSPUNTEN DE VRIJE BOND

1. De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.
2. De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
   - gelijkwaardigheid van alle mensen;
   - autonomie van het individu;
   - zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
   - een goed milieu en een vitale natuur;
   - de afschaffing van alle vormen van gezag (bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied);
   - de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.
3. De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën, en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.
4. Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.
5. De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen is inherent daaraan.
6. De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving, alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar kunnen leren en kunnen samenwerken.
7. De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

WORD LID VAN DE VRIJE BOND

Word lid van de Vrije Bond!
Ontvang *Buiten de Orde* viermaal per jaar!

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen € 0 t/m € 500:
€ 2,- per maand
Inkomen € 500 t/m bijstand:
€ 4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minimumloon:
€ 6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
€ 8,- per maand
(meer is ook welkom)

Geef je op via: vrijebond.nl/word-lid

Je contributie kun je overmaken op:
IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGB NL2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

vrije bond
anarchistische zelforganisatie

tekst afgeleid van Juliana Spahr & beeld gus m

BUITEN DE ORDE

ZOEKT MEDE-WERKERS

Al meer dan veertig jaar is de Buiten de Orde *het* anarchistisch platform in Nederland en Vlaanderen waar je discussies, achtergronden over bewegingen, en verslagen van acties kunt vinden. We zijn een kleine maar enthousiaste groep die vier keer per jaar de Buiten de Orde maakt. We streven een hoge kwaliteit van artikelen na en zoeken naar een diverse vertegenwoordiging van de anarchistische beweging in binnen- en buitenland. Om dit te blijven doen hebben we op dit moment meer mensen nodig. Daarnaast willen we graag een bredere en diverse groep betrekken bij het maken van dit blad, zodat we contact houden met de breedte van de beweging.

We zoeken jou!
Hou je van schrijven, teksten aanpassen, interviewen, spelling en grammatica controleren, illustreren, vormgeven, fotograferen, strips tekenen, sociale media onderhouden, websites bouwen, of organiseren? Dan ben je van harte welkom om een keer mee te helpen. Dat kan ook met kleine taken, of alleen wanneer je kunt. We willen op die manier een bredere groep bouwen van enthousiastelingen die zich op hun eigen manier kunnen inzetten.

Geïnteresseerd?
Wil je meedoen of heb je vragen? Stuur een bericht naar redactie@buitendeorde.nl, of DM ons via @buitendeorde op Instagram. Spreek je ons liever persoonlijk aan? Je kunt ons vinden op alle grote evenementen zoals het anarchistisch congres in Appelscha op 18-20 augustus of de anarchistische boekenbeurs in Amsterdam op 25-26 november.

`vrijebond.org/buitendeorde`
`instagram.com/buitendeorde`

